

S
l
o
v
e
n
s
k
a

B
l
a
d
e
t

S
l
o
v
e
n
s
k
o

G
l
a
s
i
l
o

Slovensko

GLASILO

Slovenska BLADET

POMLAD / VÅREN 2010

ISSN 2000-2173

Št./Nr 30 Letnik/Årgång 9

Slovensko GLASILO / Slovenska BLADET

Št. / Nr 30 Letnik / Årgång 9

Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza na Švedskem / Slovenska riksförbundet i Sverige, PG:72 18 77-9

Finančna podpora: Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu; Članarina SZ

Slovensko GLASILO izhaja 4 x letno v 580 izvodih

Naslovne fotografije in fotografije na zadnji strani / Uppslagsfoton: Razne obletnice in večji dogodki v slovenskih društvih na Švedskem. Foto: A. Budja, Z. Bencek, C. Stopar, Anna Kokol in drugi. Izbor / Urval: A. Budja

Za vsebino objavljenih člankov so odgovorni avtorji.

<u>VSEBINA</u>	<u>1</u>	<u>INNEHÅLL</u>
Slov. KULTURNI DAN	2	KULTURDAGEN
Slovenska zveza	3	Slovenska riksförbundet
Društva	5	Föreningar
Planika, Malmö	5	
Orfeum, Landskrona	7	
Simon Gregorčič, Köping	9	
Slovenija, Olofström	11	
Slov.Švedsko društvo , Helsingborg	14	
Slovenski DOM, Göteborg	15	
Slovensko društvo v Stockholmu	17	
Vaša pisma	20	Era brev
Slovenske novice	22	Nyheter
Intervju/Reportaže	26	Intervju/Reportage
Kultura	38	Kultur
Šport	47	Sport
Naša Cerkev	48	Vår Kyrka
Slovinci po svetu	53	Slovens i världen
Razno	57	Allt möjligt
Slovensk historia	62	Slovenska zgodovina (švedsko)
Arhiv	65	Arkiv
Naslovi	66	Adresser

*Glavni in odgovorni urednik/izdajatelj — Huvudredaktör/ansvarig utgivare:
Avguština Budja (Gusti)*

Člana redakcije - Redaktionsmedlemmar

Jožef Ficko / Ciril M. Stopar

Tehnični urednik/Teknisk redaktör: Zvonimir Bencek

Naslov uredništva/Redaktionsadressen: Augustina Budja

Hantverkargatan 50

261 52 LANDSKRONA,

Tel. 0418– 269 26

Elektronska pošta: budja@bredband.net

Svoje prispevke pošljite na zgornji naslov do 15. maja 2010

Skicka era bidrag till Slovenska BLADET senast den 15 maj 2010, använd adressen ovan

Slov. KULTURNI DAN, 8. februar KULTURDAGEN

Avtor slike: Rudolf Španzel (1948), slikar in grafik

Dr. France Prešeren (1844)

France Prešeren 1800-1849

*Živé naj
vsí narodi,
ki hrepene
dočakat'
dan,
da, koder
sonce hodi,
prepír iz
sveta bo
pregnan,
da rojak
prost bo
vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

*Ett leve
för nationer
som längtar efter
fredens dag,
Att fejder under
solen
fördrivs
och fred blir
världens sak,
fienden
blir en vän,
i sämja grannar
bor igen!*

Prevod:
Augustina Budja

V rokah držimo 30. številko SLOVENSKEGA GLASILO, ki ga pod pokroviteljstvom Slovenske zveze na Švedskem in s finančno podporo Urada Vlade RS za Slovence po svetu izdajamo že 9. leto. GLASILO izhaja 4 x letno v 580 izvodih. Vabimo naše bralce, dopisnike in druge sodelavce, da naj nam pišejo in povedo svoja mnenja, naj nam pomagajo z nasveti in svojimi prispevki narediti SLOVENSKO GLASILO takšno, da bo ugajalo veliki večini; vsem pa tako ne bo mogoče ugoditi. Mi v uredništvu se trudimo po svojih močeh v upanju, da GLASILO služi svojemu namenu, prikaz življenja Slovencev na Švedskem, po društvih in doma, k informiranju ter k ohranitvi slovenskega jezika. Poleg tega pa vabimo

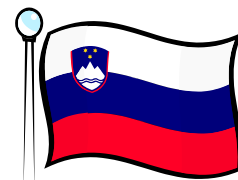
v dopisnike
švedskem jeziku, saj
slovenščina vsem ni dovolj
dostopna.

Slovenska BLADET vill bevaka slovenernas liv i Sverige samt bidra till att vårda slovenska språket. Uredniki/Redaktörer: Gusti, Jože, Ciril in Zvonko

Slovenska zveza na Švedskem

slovenska.riksforbundet@telia.com

Predsednik ima besedo...

Snežna odeja pokriva Švedsko že od sredine decembra, bog nas je to leto izredno obdaril s snegom. Nепrestano, večkrat v tednu smo morali čistiti sneg, saj je globina snega že preseгла pol metra. Ne spominjam se, da bi jaz tolikokrat čistil sneg kot sem ga letos. Čeprav imam stroj za čiščenje snega, je bilo to delo težavno, saj sem moral začeti z delom že v temi zgodaj zjutraj, da se je lahko hčerka odpeljala na delo v sosednje mesto. Potem pa sem moral pomagati še ostarelim sosedom, pa sorodnikom itd. Žena, ki se vozi že 37 let na delo s kolesom, pa ga ima že dva meseca parkiranega v garaži in ga zelo pogreša.

Starejši pogrešajo očiščene ulice in pločnike, le redko gredo na sprehode, ker se bojijo zlomov in poškodb. V januarju je bilo res mrzlo in marsikateri so tarnali, da jim že dolgo ni bilo tako hladno v stanovanju ali v hiši. No pa so vsaj otroci imeli veliko veselja na snegu, sanke in smučke so letos dobro izkoristili.

V nekaterih društvih smo začeli z delom že v januarju, tisti ki imajo društvene prostore, tam je steklo delo sekcij in krožkov. V januarju je bilo več občnih zborov, druge pa jih imajo malce kasneje. Praznovali smo tudi slovenski kulturni »Prešernov« dan, v marcu pa Dan žena.

Občni zbor Slovenske zveze bo tretjo soboto v marcu, kjer bomo med drugim sprejeli program dela za to leto, ker društva pripravljajo veliko prireditev, koncertov, piknikov, razstav, izletov in kulturnih prireditev. Vse to bomo poskušali koordinirati v upravnem odboru Slov. zveze.

Ta koordinacija je potrebna zato, da se bodo društva večkrat srečala in se med seboj obiskovala, to je pomembno za obstoj društev in za njihovo kulturno dejavnost.

Slovenska zveza je v minulem letu imela 1043 članov, to pomeni, da smo si zagotovili pomembna sredstva tudi v letu 2011, ko bomo praznovali 20-to obletnico Zveze. Tudi Urad Vlade RS nam je odobril 2 projekta za delo Zveze in za izdajanje Slovenskega glasila.

Kot ste opazili so se začele naše vrste v prvi generaciji redčiti, kajti na Švedskem so nekateri že skoraj 50 let in po težkem delu so prišle bolezni in starost. Prav zaradi tega apeliramo na upravne odbore društev in na vse člane, da se res potrudimo in se pogovorimo s tistimi, ki še omahujejo kam spadajo. S plačilom članarine enemu izmed društev, boste podprli lokalna društva, Slovensko zvezo in nam omogočili, da vas predstavljamo pri švedskih in slovenskih oblasteh. Obenem

boste sprejemali Slovensko glasilo, s katerim naznanjamo vsem, da je za vse nas slovenska pisana beseda izredno pomembna.

Prav tako potrebujemo novo spletno stran Slovenske zveze, zato smo poslali na seminar v Stockholm 2 mladince, ki nam bosta potem pomagala pripraviti moderno spletno stran v tem in naslednjem letu.

Na kraju vam iz srca želim veliko zdravja in lepo pomlad.

Ciril Marjan Stopar

Pomembno obvestilo o TV Slovenija na satelitu:

Vsi, ki ste člani enega izmed slovenskih društev imate pravico do satelitske kartice, ki jo vam bo izdala naročniška družba RTV Slovenija. S to kartico in sat. modulom boste lahko gledali 4 slovenske TV postaje, drugače sta prvi drugi program občasno zaklenjena. Plačali boste samo enkrat stroške izdelave kartice 15,86€.

PRIDOBITEV KARTICE RTV SLOVENIJA

Ko jih boste pismeno obvestili, da želite SAT-kartico RTV Slovenija, vam bodo v podpis poslali dva izvoda pogodbe. Če se boste s pogoji strinjali, jim boste vrnila oba podpisana izvoda. Priporočajo vam, da fotokopijo plačila priložite podpisani pogodbi, ki jo boste poslali v Ljubljano. Po

prejemu plačila zneska za izdelavo kartice, vam bodo sat. kartico poslali na vaš naslov po pošti.

Naslov: *Služba za obračun RTV prispevka*, Čufarjeva 2, p.p. 590, 1001 Ljubljana.

Telefon za pridobitev več informacij: 00386 1 475 46 46

Obenem morate imeti satelitsko anteno za HOT BIRD in satelitski digitalni sprejemnik z vgrajenim sat. modulom VIACCESS v katerega boste vstavili sat. kartico RTV Slovenija.

NOVA FREKVENCA TV SLOVENIJA

TV Slovenija je v januarju zamenjala frekvenco:

satelit Hot Bird, vzhod, frekvenca: 12 520, vertikalno, 27500, 3/4.

Program dela Slovenske zveze 2010

- ✚ 20. marca, občni zbor Slov. zveze v SKD Planika, Malmö.
- ✚ marec- april: prireditve v slovenskih društvih.
- ✚ 22. maja, binkoštna sobota: romanje v Vadsteno. Organizator je Slov. kat. misija.
- ✚ 11-20. junija, sodelovanje na slikarski koloniji v Mostu na Soči v organizaciji združenja Slov. izseljenske matice.
- ✚ maj- avgust, balinarsko srečanje in pikniki v društvih
- ✚ 28. avgusta, srečanje vseh generacij in tradicionalni piknik v Barnakälla pri Bromölli.

Slovenska zveza na internetu <http://www.slovenien.nu/slovenskariksforbundet.htm>

<http://www.slovinci.si> <http://www.stockholm.embassy.si>

Ciril M. Stopar

V Planiki, občnemu zboru navkljub, nič novega!

*Prav ste prebrali: v soboto, 16. januarja smo imeli v društvenih prostorih občni zbor, ki pa ni prinesel nobenih sprememb. Na čelu Planike ostaja popolnoma enaka ekipa, katera je društvo vodila zadnjih 10 let in sicer; predsednik **Ivanka Franseus**, podpredsednik **Marjeta Pagon**, tajnik **Jožef Ficko** in blagajnik, **Jože Kenič**. Odborniki so še: **Zlata Silič**, **Angela Stanič** in **Jože Bergoč**. Občni zbor je ugotovil, da je Planika v letu 2009 poslovala zelo dobro, se pravi, točno po navodilih, med drugim se je občutno izboljšalo finančno stanje društva. Po več letih nismo ugotovili nobenega primanjkljaja in celo prenesli nekaj sredstev (cca 3200 SEK) v letošnji proračun. Povečalo se je tudi število članov in sicer na 210. Določili smo tudi koledar prireditev za prvo polletje 2010: v petek, 12. februarja proslava kulturnega dne in pustna zabava, v soboto, 06. marca bomo proslavili Dan žena, zadnji petek v aprilu društvena večerja, v soboto, 22. maja bomo potovali z avtobusom v Vadsteno in polletje zaokrožili s piknikom na Bulltofti - v Malmö. Tudi v bodoče bo pod okriljem društva deloval pevski zbor Planika, vodil ga bo kot doslej zborovodja **Johannes Likar**, potekale pa bodo tudi vse ostale aktivnosti in tečaji.*

Zimske olimpijske igre 2010. Tiskovna konferenca in sprejem za slovenske olimpijce

Vir: IT, 2010

Vancouver, Kanada - Slovenci na OI

Slovenijo zastopa na letošnji zimski olimpiadi precejšnje število tekmovalcev. Po napovedih imajo največje možnosti smučarski skakalci, alpska smučarka Tina Maze, tekačici Petra Majdič ter Vesna Fabjan in biatlonka Teja Gregorin. V soboto, 13. 02 so bili v ognju skakalci in biatlonke ter povsem izpolnili pričakovanja. **Robert Kranjec** in **Peter Prevc** sta na srednji skakalnici osvojila 7. in 8. mesto – zmagal je Švicar Simon Ammann – kar je vsekakor uspeh. Za pravo senzacijo pa je nekaj ur kasneje poskrbela **Teja Gregorin**, ki je na biatlonskem sprintu čez 7,5 km zasedla 9. mesto in za seboj pustila večji del svetovne elite. Zmagala je, prav tako nepričakovano Slovakinja, Anastasia Kuzmina. Uspeh Gregorinove je toliko večji zato, ker ženski biatlon v Sloveniji nima takšne tradicije kot denimo alpsko smučanje in skoki na smučeh, katerih zastopniki so že v preteklosti dokazali kaj znajo.

JoF

Lansko leto na Bulltofti – Planikin piknik 06.06.2009
Tudi letošnji bo na istem mestu 12.06.2010

Mnogo si imajo povedati - od leve proti desni: Jože Habjanič, Johann Bratuschek, Ciril in Tončka Kralj, Lia Popotnik, Mirko Lukačič in Albina Habjanič. V ozadju so vidni še: Ivan Rabzelj, Andrej Pagon in Karl Šnurer.

Veseli »delavci«.

Pevci, muzikanti in mojstri za peko na žaru. Prizor s planikinega piknika na Bulltofti, 06. junija, 2009

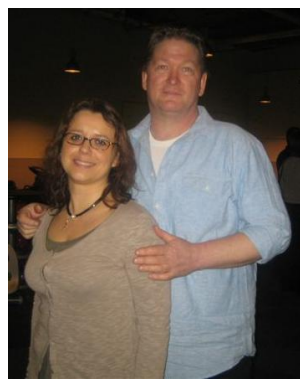
Planika ima člane, ki se spoznajo tako rekoč skoraj na vse, vsakoletni piknik bi bil brez njih prava katastrofa. Nahraniti 70 lačnih ust ni mačji kašelj.

Od leve proti desni: Vilibald Šoba, Franc Franseus, sedi Ludvik Cimerman.

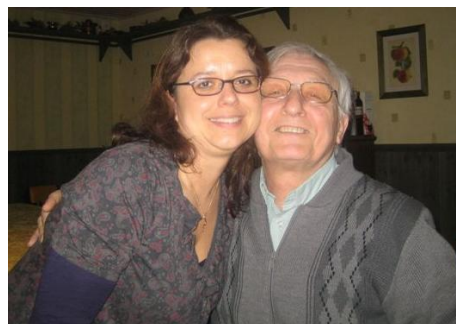
Tudi letos smo v društvu »preskočili« formalitete in obdržali stari upravni odbor. Torej so funkcije v vodstvu društva Orfeum za prihodnje leto nespremenjene. Tudi o posebnostih glede aktivnosti nismo razmišljali, zato ostaja društvo okvirno nespremenjeno.

**Landskrona
2010**

Grattis – Čestitamo – alla som firar sina födelsedagar!

Orfeum ima letos 95 članov. Vsem želimo sončno pomlad in vesele velikonočne praznike!

Naš krog prijateljev, ki so umrli, se povečuje...

pripravljen na smrt in jo je vzel kot nekaj neizbežnega, vendar ga je skrbelo, kako bo z njegovo soprogo Ingrid potem, ko njega ne bo več. Do konca je vstrajal doma, da ji je bil blizu in razen nekaj dni pred njegovo smrtjo, ji je stregel na vseh področjih – od gospodinjstva, higiene in druženja. Vendar se je poslovil še pred njo in zdaj je njegova vdova Ingrid v eni od oskrbniških institucij na Silvergšrdenu v Landskroni. Skoraj da se ne zaveda več, da je Justin za vedno odšel od nje, da je zapustil ta svet.

JUSTIN HVALA se je rodil 12. aprila 1930 v vasi Ponikve v zahodnem delu Slovenije, že skoraj na Primorskem. Starša – zakonca Leopold in Marija Hvala sta v zakonu dobila pet otrok – dve hčeri in tri sinove: Marica, Anica, Rajko, Jože in Justin. Obe sestri sta že pred leti odšli v večnost, Justin pa se jima je pridružil 14. decembra 2009, star dobrih 79 let. Umril je doma, lahko bi rekli da v naročju bolniške strežnice Lajle, ki mu je stregla zadnji teden pred smrtjo, ko sam res ni več zmožel. Justinova desna roka pri vseh praktičnih nalogah pa je bil do konca prijatelj Zvonko. Po želji Justina bodo njegovi posmrtni ostanki kremirani, pepel pa bo raztresen na pokopališču v SPOMINSKEM PARKU (MINNESLUND), anonimno, brez spomenika. Po tej obredni sv. maši tudi ne bo skupnega shoda, ampak bomo šli vsak po svoje - na domove ali kamor že pač nas bo vodila pot. Tako je želel Justin.

Takoj po končani osnovni šoli se je Justin izučil za čevljarja. Čevljarstvo je tudi nekaj let opravljal doma in v širši okolici. Kmalu pa je uvidel, da mu to delo doma ne bo zadoščalo za solidno preživetje. Politično se ni udeleževal, tako pač tudi ni napredoval, kar je v tistih časih bil predpogoj za službeno karijero. Zato se je Justin leta 1967 odločil za usodni korak in pobegnil v Italijo. V tistih časih je Švedska klicala po delavcih, iskala jih je po vsej Evropi in ena od delegacij je našla tudi skupino, v kateri je bil Justin in ga zvalila na Švedsko.

Foto - zgoraj: Justin – slovo, sorodniki in pogrebna slovesnost v Landskroni, 4. jan. 2010; spodaj: Justin z ženo Ingrid (desno) in svakinjo Evy (1998) FOTO: Z: Bencek

Justin se je kmalu po prihodu na Švedsko naselil v predmestju Stockolma in se zaposlil v Karolinski bolnici kot čevljar. Tu je spoznal tudi svojo bodočo ženo Ingrid Arbonius in se z njo poročil leta 1976. Kmalu sta kupila hišo in nič jima ni manjkalo, le lastnih otrok nista dobila. Justin je bil aktiven član v Slovenskem društvu v Stockholmu. Tu sta zakonca ostala vse do upokojitve, nato sta leta 1996 hišo prodala in se preselila v Landskrono, od koder izhaja Justinova soproga Ingrid. Tu se je Justin kmalu spoprijateljil z nekaterimi slovenskimi rojaki, se spet včlanil v slovensko društvo in bil reden gost pri družinah Matičič in Bencek – Budja. Ti so mu tudi stali ob strani, predvsem v zadnjih mesecih Justinove bolezni, ko se je rak prostate sprevergel v kostnega raka. Bil je tudi podporni član pevskega društvu Orfeum v Landskroni.

Justin Hvala je bil krščansko vzgojen, zato je tudi na Švedskem rad zahajal v cerkev, posebno vsako prvo nedeljo v mesecu, ko je bila slovenska maša v Landskroni. Želel je katoliški pogreb in tako mu bo tudi ta želja izpolnjena. Justina bomo pogrešali kot kristjana, rojaka, prijatelja in znanca, predvsem pa ga bo pogrešala soproga Ingrid, bližnji prijatelji in njegovi domači, ki živijo v Sloveniji.

Pogrešali te bomo. Vsem domačim voščimo iskreno sožalje, Justinu pa želimo, naj mu bo švedska zemjica lahka in naj ga dobri Bog sprejme med svoje izbrane v nebesih. Počivaj v miru, Justin!

A.B.

Köping

Slovensko društvo Simon Gregorčič

Dragi člani društva Simon Gregorčič v Köpingu!

Leto, ki je pred nami, naj nam prinese dosti veselja, številna srečanja in družabnosti . Naj bo to leto veselja, kajti imamo obletnice, ki jih bomo obeležili. Kot predsednik društva želim in upam, da se bomo večkrat dobivali v čim večjem številu, in da bi bilo čim več veselja pri vseh naših aktivnostih. Imam tudi veliko željo, da bi se nam pridružili naši mlajši člani in članice društva , da so med nami v središču pri vseh dejavnosti. Pomagajmo si in se potrudimo, da jih privabimo v našo sredino, naj bodo z nami, del naših srečanj in druženj.

Načrt dela v letu 2010

- Januar : Družabni večeri ob sobotah
- Februar: Srečanje ob sobotah, plus Valentinovo
- Marec: Dan Žena
- April: Družabni večeri ob sobotah
- Maj: Binkošti (romanje v Vadsteno)
- Juni: Praznovanje poletnega časa (Midsommar)
- Od meseca julija do konec septembra delo v društvu po dogovoru.
- Oktober : Družabni večeri v prostorih društva
- November : Spominjamo se naših rajnih svojcev in prijateljev, praznovanje očetovega dne in martinovanje
- December : Postalo je že tradicija, da skupaj okrasimo novoletno jelko, nato bo Miklavž obiskal najmlajše, in to že popoldne (čas po dogovoru). In še decemberski družabni večeri in silvestrovanje

Vabljeni tudi k aktivnosti ki jih imamo med tednom v prostorih društva!

V septembru in oktobru je tudi čas nabiranja gob, tudi takrat se dobivamo in skupaj preživimo lepe trenutke v na svežem zraku gozdovih, potem pa še doma ob čiščenju, rezanju in pripravljanju za sušenje.

Ob torkih ženski krožki; odb 16.00 ure naprej vabljene vse k sodelovanju.
Ob sredah pa moški del, prav tako vabljeni vsi. Želim dosti veselja in uspeha pri delu.

Čestitke Jožici Breznik ob jubilejnem prazniku

Draga Jožica!

Kar je bilo dobrega, naj se
nadaljuje,
vse, kar je bilo slabo, naj se oddaljuje!
Naj sreča, zadovoljstvo
vsak dan ti cvetita,
naj ves čas smeh in zdravje ti v očeh
žarita!
K šopku let dodala si svoj jubilejni
cvet.
Zdaj bo velik in je lep.

najlepše voščilo naj ti velja,
ni veliko, je pa iz srca!
Vse najlepše in vse najboljše, draga
slavljenka Jožica,
zdravje, sreča mir in veselje naj te
spremlja skozi življenje!

To so želje članov društva
"Simon Gregorčič".

Gratulationer till Monika

Grattis, grattis du fyller jämt
man kan tro det är ett skämt
Men nu är du 40 år

utan gråa hår
Vi har räknat på
fingrar och tår
och det stämmer
du fyller 40 år.
Vad detta kan vara
kommer du snart att förstå,
när du låtit ögonen

genom dessa rader gå.

Att du snart ska bli tant
är ju för mig ganska bekant.
Du har berättat att
du inte kan baka
och det blir ju ingen fest
utan kaka.
Och du vill ju slippa
en objuden gäst
så ett litet kalas blir nog bäst.

Vi är ganska tidiga med våra gratulationer och önskar dig allt bra på din
födelsedag! Vänner och medlemmar i Slovenska Föreningen "Simon Gregorčič",
Köping

Alojz Macuh, predsednik društva »Simon Gregorčič«

VESELO ZA MIKLAVŽA V OLOFSTRÖMU

Likovni krozek v januarju 2010, Dusanka Kelecini, Tina Belec in Silvana Stopar

Presernov dan, UO v Olofströmu je imel sestanek UO KD Slovenija, Olofström (manjka Sabina Kranjc)

Že več let zaporedoma smo združili praznovanje Sv. Miklavža in božičnih praznikov. Ja vzrok je ta, da so nekateri člani upravnega odbora na Miklavževu na dopustu, drugi vzrok je ta, da dve članice odbora delata v zdravstvu, kar pomeni da morata delati tudi v sobotah in nedeljah, tretji vzrok pa je, da je tretja generacija porasla in se nekako sramotijo sprejemati darila iz rok sv. Miklavža. Toda slovenski običaji in tradicije so trdo zakoreninjeni v olofströmskem društvu, kajti to je tisto, ki pokažejo identiteto društva.

No tokrat smo bili vsi prosti na omenjeni dan in Miklavž je pri nesel darili Tini in Vilmi, ki se nista sramovali sprejeti darila iz Miklavževih rok. Daril smo pač imeli dosti več, ker človek nikdar ne ve koliko otrok in mladine bo prišlo, preostala darila po pošljemo tistim otrokom, ki so bolj oddaljeni od društva.

Potem je bila na vrsti okusna večerja, Silvana in Dušanka sta se prav potrudile, da smo bili zadovoljni. Za pripravo in pogretje hrane v društveni kuhinji pa zmeraj kdo priskoči na pomoč. Pri nas je navada, da se hrana postavi na podolgovato mizo in ko se objavi, da je čas za večerjo, potem si gosti sami postrežejo in prinesejo krožnik, tako da si vsak vzame toliko kolikor lahko poje. Ta navada je pri nas zelo priljubljena.

Po večerji pa je harmoniko raztegnil naš Viktor Semprimožnik, ki nas zmeraj spravi v čudovito razpoloženje, tako da smeha, pesmi, polk in valčkov ter veselja ni nikdar konca. Kdo bi šel domov ob takem vzdušju, ja Slovenci se znamo res zabavati, le nekdo mora biti, ki to vodi in poskrbi za smeh in dobro počutje.

Med nam je bil tudi Robertino Belec, ki je čez nekaj dni slavil 40-ti rojstni dan, no in ko smo mu nazdravili in zapeli v obeh jezikih, ni bilo veselja nikdar konca.

LIKOVNA SEKCIJA IN RAZSTAVE Od januarja pa do decembra smo uspeli organizirati kar tri likovne krožke, skupno je bilo več kot 30 srečanj likovnikov v društvenih prostorih. Člani likovne sekcije so se v minulem letu zelo potrudili in pripravili kar nekaj razstav. Silvana Stopar, ki se je udeležila slikarske kolonije v Sloveniji, je tudi sodelovala na skupni razstavi v Mostu na Soči in v Šmartnem v Goriških Brdih. Sodelovanje z Slov. izseljensko matico je bilo zelo dobro. Dušanka in Silvana pa tudi obiskujeta spomladi in jeseni likovni krožek, ki ga organizira ABF v Ronneby in v Olofströmu, tako da nadaljujeta svoje umetniško izobraževanje tudi v švedskem okolju.

USPEŠNO JUBILEJNO LETO Leto 2009 je bilo res uspešno, saj smo organizirali Slovenske kulturne dneve v Olofströmu, Slovensko srečanje in kulturni nastop na mestnem trgu. Uspelo nam je, da so nas obiskali švedski politični predstavniki, ter bratsko društvo KUD OŽ iz Sore, predstavniki občine Medvode in iz Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Imeli smo res obsežne društvene aktivnosti v katerih je sodelovalo okoli 35-40 članov.

Izdali smo 5 števil Društvenega glasila v nakladi 200-250 izvodov. Letos smo že izdali 64-to številko glasila v začetku marca.

Tudi člani so nas izredno podprli saj smo imeli 265 članov, ki se nahajajo v štiriindvajsetih občinah južne Švedske.

Pohvaliti moramo požrtvovalno delo upravnega odbora in vseh aktivnih članov sekcij, prav tako pa tudi ostalo članstvo, ki nas podpira z udeležbo na prireditvah, tisti bolj oddaljeni pa s plačilom članarine.

Sodelujemo s kulturnimi organizacijami v domovini in zamejstvu, prav tako pa s švedskimi kulturnimi organizacijami, ki nas podpirajo, ker slovensko kulturo prikažemo tudi švedskemu občinstvu, kar se nam je večkrat dobro obrestovalo.

Tudi v letu 2010 planiramo v oktobru koncert velikega mešanega pevskega zbora MPZ Lipa iz Šempasa pri Novi Gorici.

Zahvaljujemo se vsem, ki so nas podprli in obiskali na prireditvah, članom in sosednjim društvom, organizacijam, oblastem v domovini in tukaj, še posebej pa Slovenski zvezi na Švedskem.

PLAN DRUŠTVENEGA DELA v letu 2010

6.

marec: občni zbor in Dan žena

1. maj: balinarski turnir v Olofströmu.

22. maj, romanje v Vadsteno.

Nedelja 30. maja, slov. maša v Olofströmu in Nybru.

11. – 20. junija, se bosta Silvana Stopar in Dušanka Kelečinji udeležili Slikarske kolonije v Mostu na Soči in Goriških Brdih pod pokroviteljstvom Slovenske izseljenske matice in TD Most na Soči.

28. avgusta: Barnakälla, srečanje vseh generacij in tradicionalni. slov. piknik.

23. oktober, Vinska trgatev, likovna razstava in koncert MPZ Lipa iz Šempasa. Pride ansambel iz Slovenije.

18. Decembra, miklavževanje.

Med letom bodo tudi slovenske maše v Olofströmu in Nybru. Likovna sekcija: od januarja – junija, krožek likovne sekcije 3 nedelje v mesecu. Vabimo vas od 14–18.30 ure. Slovenska šola: zainteresirani starši naj prijavijo svoje otroke. Društveni prostori bodo odprti, ko ima likovna sekcija krožek, to je v nedeljah od 15.00 ure naprej, (trikrat mesečno).

*Viktor na harmoniki nam je veselje prinašal
Zbiranje in obvezni pogovori
Tudi Vilma Rampre je prišla k Miklavžu po darilo
Tina Belec je z veseljem sprejela darilo
Žene so imele posebne razgovore v drugi sobi
Tudi slovenske radi prepevamo
Večerja nam je dobro prišla po pogovoru
Druga in tretja generacija tudi radi pridejo na družabno*

*prirediv
Robertino Belec je praznoval 40 let. Prepevali*

*smo pozno v
noč*

*Ciril M.
Stopar,
KD
Slovenija,
Olofström*

Osmrtnica

Sporočamo še eno žalostno vest iz zahodnega juga Švedske, da je umrla ga. **Emilija Barač**, živeča v Helsingborgu. Milka – pod tem imenom smo jo poznali, je bila vse do svoje smrti dolgoletna predsednica slovensko švedskega društva v Helsingborgu. Rodila se je na Štajerskem v Sloveniji, dne 12. 09. 1939 in umrla 31. 01. 2010. Jeseni 2009 je Ljudmila napolnila 70 let. Znanci nismo vedeli, da bi bolehalo za kakšno resno boleznijo, pred kratkim je prestala kirurški poseg operacije kolena, drugače pa smo jo poznali kot veselo in prijazno osebo. Pred kratkim jo je zadelo, strdek v možganih je povzročil, da je padla v koma iz katere se ni več zbudila. Umrla je zadnjega januarja letos. Za sabo je pustila žalujoče otroke ter znance in prijatelje. Pogrešali jo bodo tudi v društvu, katerega steber in predsednica je bila veliko let.

V trenutku pisanja teh vrstic uredništvu GLASILA podrobnejši podatki niso bili dostopni, zato objavljamo samo

vest o smrti Ljudmile Barač, ne pa tudi o pogrebu in ostalo.

Vsi, ki smo Ljudmilo, Milko Barač poznali, se je bomo radi spominjali. Pogrešali te bomo, tvojo veselo naravo in dobro voljo. Počivaj v miru in naj ti bo zemljica lahka!

Za slovensko skupnost v Helsingborgu Darko Berginc z družino

Obvestilo članom

Vse važnejše zadeve v zvezi z društvom bo do naslednjega občnega zbora vodil blagajnik Darko Berginc iz Helsingborga. Kontaktirate ga lahko na telefonsko številko, ki jo najdete na predzadnji strani Slovenskega GLASILA med naslovi društev.

Vsem sorodnikom in prijateljem izrekamo iskreno sožalje!

Novice iz Göteborga

Zima je v pravem pomenu besede pokazala, da je sneg in stopinje pod ničlo tisti čas, ko smo najraje

v stanovanju na toplem. Letos je zmanjkalo v športnih trgovinah smuči in sank že pred Božičem. Saj nismo ravno razvajeni s snegom na jugu Švedske. Letos še posebno, saj kot sem izvedela, že 60 let ni bilo tako mrzlo in toliko snega. To zimo bodo vsi ljubitelji zimskih športov prišli na svoj račun. Veliko starejših pa s poškodbami ob padcih na poledenih poteh. No sedaj se že pozna, da je svetlo ob 8. uri zjutraj in tudi kasneje je treba prižgati luči.

Foto: v društvu Planika, Malmö, pomlad in jesen 2009

Delo v društvu smo začeli z 12. občnim zborom, ki je bil obiskan s člani (lahko bi jih bilo še več), katerim smo predstavili delo v prejšnjem letu in tudi za 2010. Člani upravnega odbora, ki jim je potekel mandat, so ponovili svojo kandidaturo in tako smo spet popolni. Jože je dobil novo zaupnico za predsednika. Članarina je ostala ista, 200:- za samske in 300:- za

družine. Dogovorili smo se tudi, da se bomo srečevali vsakih štirinajst dni ob sredah, kjer se bomo za vsakič dogovorili, kaj bomo počeli. Branje knjig, pogovori o mladosti in o življenjskih izkušnjah. Radi bi tudi, da obiščemo Rdeči križ, kjer nas bodo informirali o prvi pomoči in kako pomagati če pride do kakšne nesreče v naši bližini. Postajamo starejši in pozabljivi, zato je dobro to obnoviti in tudi novi pripomočki so na tržišču, ki gotovo lahko pripomorejo k hitri in dobri ozdravitvi.

Po končanem Občnem zboru smo nadaljevali s Kulturnim programom ob prazniku 8. februar. Iz knjige Prešernove Poezije smo prebrali »Lepa Vida« vsak po eno kitico, tako, da so vsi bili udeleženi. Marija Lajšič je nadaljevala z zgodbami iz knjige »Lüdje so gučali«, kljub besedam in narečju je bilo smeha, saj je zgodba bila o fantu, ki je šel vasovat in pes, ki ga je pregnal, da je fant padel v apnico (luknja za gašenje apna) prilezel iz nje in prestrašil sosedo, ki je ravno šla domov. Marija to tako prečita z doživetjem, da je bilo prijetno poslušati. Sama sem prečitala iz knjige »Vsako srce potrebuje dom«, razne odlomke o življenju. Kulturni program smo zaključili s slovensko himno. Vse navzoče

člane smo nato pogostili z večerjo, kavo in pecivom. Jože zsharmoniko je nekatere zvalil na plesišče. Pesem je odmevala še pozno v noč in kot sem videla z obrazov, so bili vsi zadovoljni. Težko je morda priti od doma, izgovorov je veliko, ko smo pa že na mestu, pa ugotovimo, kako je lepo, kadar smo skupaj. Zavedajte se, da majhna skupina upravnega odbora poskuša zadovoljiti vsem in to s prostovoljnim delom in časom in, da nam je to Vaše plačilo, kadar se odzavete na naše prireditve. Radi bi napravili piknik na prostem, le tega je težko najti, čas mora biti primeren za otroke in odrasle in ob slabem vremenu tudi streha nad glavo. Če veste za kaj takega, nam javite.

Naslednja srečanja bodo še po sv. mašah v Astridsalen:

Februarja Kulturni dan
Marec Dan staršev in mamic
Maj Romanje v Vadsteno
Junij Dan državnosti

V pomladanskem programu, bomo poskusili preko Rdečega križa organizirati tečaj prve pomoči. V jeseni za Martinovanje 13. november bo veselica v Medborgarhuset v Gamlestadu in dobili bomo goste iz Slovenije. Zato rezervirajte ta dan že sedaj. O tem več v jesenski pošti.

Socialna skupina na srečo ni rabila nikogar obiskati v bolnišnici ali doma, sem pa poslala voščilnice tistim, ki so dopolnili okrogli jubilej ali pa zaslužen pokoj, ter rože tem ki so pripravljene pomagati pri društvenem delu.

Vesele babice so bile na božičnem bazarju v mestih Hannover in Celle. Dopoldan smo si ogledale z vodičko obe mesti in izvedeli za zgodovino in pomembne ljudi, ki so pomagali pri razvijanju mesta. Popoldan smo hodile po trgovinah in zvečer na božičnem marknadu, kjer je bilo veliko ljudi in veliko različnih prodajalcev. Ker je bilo hladno in tudi dež je nagajal je »glühwein« kar dobro ogrel naša telesa. V petek se bomo srečale babice v mestu in malo pokramljale ob kavi in pecivu in morda določile, kam bomo odšle letos decembra.

Tudi tokrat je nekaj naših članov, ki bodo napolnili okrogle obletnice:

Februar Josef Kociano 80 let
April Veronika Slebič 75 let; Florjan Mrak 70 let

*Želimo Vam odkritij in čudežev,
Želimo Vam uspehov,
Želimo Vam radosti, miru in zadovoljstva
Ter polno čašo ljubezni.*

Prejmite prisrčne čestitke in tople želje!

Poskušala sem napisati in opisati naše delo, katerega cenimo in poskušamo, da bi ga cenili tudi Vi. Nismo popolni in delamo napake na katerih se učimo. Kdor ne dela napak, ne more narediti drugič bolje. Nepričakujemo pohvale in diplome, Vaš obisk nam je plačilo, za vse.

Za konec naj pripišem:

Kaj je čas?
Razdalja med jutrom in večerom,
razdalja med zibelko in grobom.
Prostor za življenje in za užitek,
prostor za sončni vzhod,
za ptička, ki poje v zgodnjem jutru,
za cvetlico, ki cveti le en dan,
za otroka, ki se ti nasmehne,
za lepo besedo, ki ti jo kdo izreče.

Vsem bi rada zaželela konec zime in lepo toplo pomlad s soncem, cvetjem, ptičjim petjem in dobrim počutjem.

Za upravni odbor Slovenski Dom - Marija Kolar

Smo sicer že v letu 2010, vendar je po mnenju uredništva vredno ponovno omeniti Slovenske dneve v Stockholmi, ki so se odvijali v maju 2008, saj je bil dogodek za Slovence nekaj neponovljivega.

Izseljenci na Švedskem predstavili domovino

Sončni »Slovenski dnevi v Stockholmu« so se odvijali od 21. do 24. maja. Potekali so pod naslovom Majhna dežela, bogata kultura - LITET LAND, STOR KULTUR, SLOVENIEN FESTIVAL.

Igriva in poglobljena kulturna manifestacija z vrsto nastopov, ki so potekali v osrčju Stockholma, je po vsebini in tematikah, ki so presegle lokalne okvirje naših društev, **največja prireditvev**, ki so jo kdaj zasnovali naši izseljenci, ki živijo na Švedskem. Temeljni namen prireditve je bil, po besedah arh. Stanislave Borštnar Gillgren, predsednice **Društva švedsko-slovenskega prijateljstva**, poglobljanje, spoznavanje in sodelovanje na vseh ravneh prijateljstva med obema narodoma na različnih področjih, zlasti na kulturnem. Preseči želijo dolgoletno domačijsko društveno-veselično raven posamičnih društev, pretežno obarvano z ansambli in folkloro, saj se je četrta generacija Slovencev že močno integrirala v švedsko družbo, svoj jezik in identiteto pa Slovenci v enajstih društvih na Švedskem še vedno ohranjajo. V okviru Evropske unije pa lahko uresničujemo zahtevnejše skupne programe. Prireditvev sta organizirali še **Slovensko društvo v Stockholmu** in Veleposlaništvo Republike Slovenije v Stockholmu. Podjetje **Kraft & Kultur i Sverige AB**, katerega direktor je Boris Benulič, ki je primorskih korenin, pa je poleg odlične organizatorke Ulrike Nordfeldt prispevalo velik del stroškov za dvorano, bivanje in pogostitev gostov iz Slovenije. Mnogi nastopajoči iz domovine pa so si (delno) sami krili stroške.

Zaslужni organizatorji in gostje. Četrti z leve Kjell Sjöström, prvi predsednik Društva švedsko-slovenskega prijateljstva, ustanovljenega v času

osamosvajanja Slovenije

Vriskajoče veselje in radost gibanja v skandinavskih Benetkah V sredo, 21. maja, je na trgu **Medborgarplatsen** nastopila folklorna skupina iz Škofje Loke pod vodstvom Marka Krajnika, nato še na trgu Slusen, Södermalmstorg-Ryssgarden in navdušila gledalce. Mlada gledalka je dejala: »Slovenci ste prinesli vriskajočo veselje in radost gibanja v te naše hladne **skandinavske Benetke**, kot imenujejo Stockholm.« Naša sreča: štirje sončni dnevi!

V knjižnici Slovenskega društva v Farsti je bila razstava akvarelov **Lepote Slovenije** slikarjev Emilije Erbežnik, Marije Strnad, Marjana Miklavca, Iva Kolarja, Jurija Repenška in Draga Jermana, ki so jo razširili z več deli tudi v prostorih Enskilda Galleriet. Zasnove moderne slovenske arhitekture so na razstavi predstavljali arhitekti pisarne Bevk-Perović. Jože Stražar, mednarodno uveljavljeni kipar, grafik in medaljer, je ob 300-letnici rojstva znanstvenika, naravoslovca Šveda Carla von Linnéja, ki je sodeloval z naravoslovcem in zdravnikom iz Idrije, J. A. Scopolijem, razstavil svoj opus medalj, ki ga je s skulpturami in akvareli svoje žene, Japonke Sumiko Kiyohara, prikazal že lani v Mestni galeriji v Velenju. Lojze Hribar, pravnik, organizator in veteran stockholmskih rojakov, je ponudil streho nad glavo četici gostujočih. Prvi z leve Marjan Marinšek, vodilni kulturnik iz Velenja, idejni oče Festivala Pika Nogavička, dolgoletni prijatelj švedske pisateljice Astrid Lindgren, je s citrami obogatil vrsto nastopov. Vrhunski fotografski mojster umetniške fotografije Oskar - Karel Dolenc je očaral s fotografijami Cerkniskega jezera, ki je edinstven fenomen spremenljivosti letnih časov in enkratne lepote. Razstava o Primožu Trubarju, očetu prve slovenske knjige, je bila prav v knjižnici v Farsti, ki jo je projektirala naša arhitektka Stanislava Borštnar Gillgren. Prav tu je v 70. in 80. letih, v polnem

razmahu slovenskega izseljenstva, učila naše potomce slovenščino Mihaela Hojnik. Sedaj se žal že nekaj let **slovenske besede otrok četrte generacije ne sliši več!**

Folkloristi iz Škofje Loke so najprej navdušili množico Švedov na ulicah, nato še v dvorani Enskilda Galleriet.

Odprtje festivala v znamenju plesa in glasbe Odprtje festivala z nazivom **Majhna dežela, bogata kultura** se je naslednji dan (četrtek, 22. maja) začelo z nastopom že omenjenih folkloristov iz Škofje Loke. Dirigentka Jerica Bukovec je uspešno izvedla diplomski koncert s švedskimi pevskimi zbori **KMH Vokalensemble, KFUMs**

kammarkör in **Täby kammarkörb**, saj jih je naučila peti ljudske pesmi v **slovenščini!** Eminentni švedski kulturniki, pevci, obiskovalci opere, profesorji glasbe in gledalci so ji izrekli častno priznanje.

Popularni ženski slovenski **trio Katrinas** je spevno zaključil večer, ob prikazovanju filmov o Sloveniji in turističnem vabilu Švedom za obisk Slovenije in občudovanju »vriskajočega veselja in radosti, ki so ju prinesli Slovenci v Stockholm, hladne Benetke Skandinavije«. Moški pevski zbor pod vodstvom Janka Hareja je s primorsko-kraškim melosom, v katerega so položili moško strast in veselje do petja, navdušil; naslednji večer pa privabil v dvorano Enskilda Galleriet množico Švedov, ki so navdušeno ploskali mojstrskim vokalnim dosežkom postavnih fantov.

Ulrika Nordfeldt, glavna, neumorna organizatorica, predstavnica sponzorja Kraft & Kultur AB s predsednikom društva pisateljev Slavkom Preglom.

V **petek, 23. maja**, so opoldne na trgu **Stureplan** nastopili folkloristi. V knjižnici v Farsti so igrali in peli slovenske ljudske pesmi Lilijana Stepic, Emilija Erbežnik in Jože Jesenovec. Veličasten nastop se je odvijal v cerkvi sv. Štefana - **Stefanskyrka**, ko so nastopili: **Mešani pevski zbor Gorenje-Velenje, Dornberški fantje** in švedski **Täby kammarkör** z vodilno mislijo: **V duši molitev, na ustih pesem, v srcu domovina**. Prireditve so se nadaljevale v Enskilda Galleriet. Mlada filozofa in profesorja Vid Snój in Gorazd Kocijančič sta z moderatorjem filozofom Tomasom Anderbergom nastopila z razpravama o etiki. Na citrah ju je spremljal Marjan Marinšek, direktor Kulturnega centra Velenje, ki je pred leti v povezavi s priljubljeno švedsko pisateljico za otroke Astrid Lindgren zasnoval vseslovensko prireditev **Festival Pike Nogavičke**.

Kipar, grafik Jože Stražar, ki živi na Švedskem od leta 1965, je dosegel mednarodni sloves.

V soboto, 24. maja, je v Enskilda Galleriet dušni pastir Zvone Podvinski iz Göteborga daroval slovensko mašo. Pisatelja Ivan Cimerman z aforizmi in Slavko Pregl z basnimi, ki jih je v švedščino prevedla in brala prof. Mita Gustinčič Pahor, sta izvabila hudomušen smeh ob bičanju zablod in »globalnih etičnih blodnjah človeka tega planeta«. Moderator je bil pisatelj Richard Schwartz. Satiro je na kitari virtuozno

dopolnila Danni Stražar, ki študira glasbo v Stockholmu. O razvoju današnje slovenske arhitekture je predaval in komentiral arhitekt Vasa Perovič. Njegov moderator je bil Johan Carlsson. Tema: kako sodobne globalne in evropske težnje vnesti v slovenski prostor.

Prebudimo vsestransko sodelovanje Svečan zaključek prireditev so izvedle pevke tria **Katrinas** s tenkočutnim petjem, ki je zajemalo predvsem tipičen slovenski melos in obvladovanje

sodobnih smeri evropske glasbe. Vse te predstavitve so imele namen prebuditi vsestransko, kulturno, znanstveno, gospodarsko pripravljeno med Švede, ki le malo potujejo v »deželico pod Triglavom«. Društvo švedsko-slovenskega prijateljstva je bilo ustanovljeno med osamosvajanjem Republike Slovenije. Rojstvo samostojne republike je narekovalo drugačne odnose, kot pa so jih bili vajeni slovenski podjetniki na Švedskem, kupci slovenskih izdelkov in poslovni partnerji. Tudi mnoge družine z zakoncema obeh narodnosti so začutile potrebo, da se združujejo in tesneje povežejo Slovenijo in Švedsko. Ponudbe osrednjih turističnih organizacij iz Slovenije na švedski televiziji ni zaslediti, le kakšno hrvaško. Švede, ki so podvrženi hladni severni klimi in dolgim zimam, negujejo zdravje. Iščejo topla morja in vroča poletja, mi pa lahko pustolovcem, »potomcem Vikingov«, ponudimo storitve v alpski, kontinentalni in sredozemski klimi, reke, jezera, gradove, arheologijo, etnološke bisere ... in storitve v 16 slovenskih zdraviliščih.

Z desne: pisatelj Ivan Cimerman, arhitektka Stanislava Borštna – predsednica Društva švedsko-slovenskega prijateljstva, in Lojze Hribar – pravnik, prevajalec in organizator, »oče za vse zadeve izseljencev«, ki že več kot 40 let živi v Stockholmu.

Po podatkih monografije **Auguštine Budja (Slovenci na Švedskem, Landskrona 2005)** je bilo na Švedskem leta 1999 registriranih, v Sloveniji rojenih priseljencev: 2657 moških in 2441 žensk. Danes se že vidijo sledovi asimilacije, saj se Slovenci vse bolj »integrirajo« in zlasti dekleta prevzemajo švedske priimke. Število otrok za dopolnilni pouk slovenskega jezika je premajhno, zato dajejo Švede s svojo večkulturno politiko usodno prednost priseljencem drugih narodnosti iz različnih dežel Evrope, Azije in Afrike, ki imajo veliko število otrok. Majska prireditev je dokaz, da imamo v Stockholmu in drugih mestih na Švedskem sposobne »ambasadorje« na različnih področjih, ki zadevajo strokovna znanja, z dolgoletnimi izkušnjami in prakso. Ti izseljenci vseh generacij, ki domovini ponujajo roko, modrost, znanje in voljo ter poznajo švedsko mentaliteto in navade - in obenem čutijo pripadnost »matični domovini, staremu kraju«, so vredni velike pozornosti naših gospodarstvenikov, strokovnjakov, kulturnikov in aktivnejših politikov s čutom za izseljence na Švedskem.

JERICA BUKOVEC: *Nekega lepega dne sem prejela klic Stanislave Gillgren, ki me je povabila na kosilo. Omenila sem, da imam zaključni koncert podiplomskega študija v mesecu maju. In tako se je vse skupaj začelo. Dana ideja je rodila novo idejo, oči so se vedno bolj iskriale, nasmeh je bil vedno bolj opazen in volja, da naredimo nekaj več, je bila od tistega trenutka naprej neomajna. Združeni v eno, z enim samim ciljem. Predstaviti Slovenijo Stockholmu, Švedski. Sodelovanje se je kasneje več kot le razširilo, začetna ideja se je še bolj razcvetela, dokler ni v lepem majskem dnevu vse*

skupaj otvoril ples folklorne skupine, dokler se naenkrat ni zaslišalo petje pevcev, dokler ni naenkrat Stockholm postal "slovenski" za nekaj dni. Še zdaj, ko na to pomislim, sem ponosna, da sem Slovenka in sem vesela, da mi je Stanislava že od samega začetka izkazala toliko zaupanja. Po festivalu sem na listu papirja prejela misli Jelke Repenšek, ki je našemu festivalu sledila od samega začetka, njeno zahvalo. Med drugim je napisala: "Zahvaljujem se Bogu, da imamo Slovenci tako bogato izročilo, da imamo Slovenci tako odlične skladatelje, da je Bog križal poti Zvoneta Podvinskega in teh ljudi, da so Švede s pesmijo prišli Slovencem "pod kožo".

Naj pri tem omenim, da je bilo na mojem koncertu predstavljenih sedem del slovenskih skladateljev in štiri dela švedskih skladateljev. Da ne omenjam vseh sodelujočih, ki so na toliko različnih načinov predstavljali svoj košček Slovenije. Več kot vesela sem, da nam je to uspelo. To je odskočna deska, da bo takšnih "kosil" v prihodnje morda še več.

ZGODOVINA SE PONAVLJA

Konvencija o izogibanju dvojnega obdavčevanja

Pred leti sem dobival informacijo znancev, ki so se vrnil iz Švedske v Slovenijo in dobivali švedsko pokojnino v Slovenijo, da bijejo boj "hlapca Jerneja" z davčnimi oblastmi zaradi obdavčitve njihove pokojnine v Sloveniji, kljub temu, da davek plačujejo na Švedskem. V posredovanje so bili vključeni celo Finančno ministrstvo RS in švedskie davčne oblasti. Večina mojih znancev je uspelo, da plačajo davek samo na Švedskem. Še vedno pa so posamezniki, ki ne vedo, da plačajo davek na Švedskem in v Sloveniji. So žrtve nepravilnega tolmačenja omenjene Konvencije in nimajo moči, da bi se borili z davčno birokracijo.

Spominjam se diskusij o Konvenciji o socialni varnosti in Konvenciji o izogibanju dvojnega obdavčevanja pred 30 leti, ko sta Jugoslavija in Švedska podpisali omenjeni konvenciji. Prav tako o diskusijah o modernizaciji Konvencije o socialni varnosti med Švedsko in Jugoslavijo leta 1989 in 1990, ki pa zaradi razpada Jugoslavije ni bila sprejeta. Za reševanje in tolmačenje tekočih problemov pri izvajanju konvencij so jugoslovanske in švedske oblasti imenoval mešane skupine strokovnjakov. Predpostavljam, da Švedska in Slovenija na enak način rešujeta tekoče probleme pri izvajanju konvencij.

V decembru 2009 sem dobil od urednice Informativnega Glasila Slovenske zveze na Švedskem vprašanje našega rojaka glede dvojnega obdavčevanja in odgovor Ministrstva za finance Republike Slovenije, torej tolmačenje te Konvencije. Odgovor ali tolmačenje je težko razumljivo razen 1. točke 18. člena Konvencije, ki se glasi: "Pokojnine in drugi podobni prejemki se obdavčijo le v državi, katere rezident je uživalec takšne pokojnine ali prejemka (torej Švedska). Odgovori ali tolmačenje točk 2, 3 in 4 je zamegljeno. Tu je pomešano še vprašanje državljanstva, ki pa nima nobene veze z obdavčevanjem švedskih pokojnin.

Znanka iz zapadnega dela Slovenije, ki se je pred leti vrnila iz Švedske v Slovenijo, me je večkrat klicala in tožila kako je krivično, da mora plačati na švedsko pokojnino davek na Švedskem in v Sloveniji. Tolažil sem jo, da je to nemogoče in da je verjetno nesporazum med njo in davčnim uradnikom. Pojasnjeval sem, da obstoja Konvencija o izogibanju dvojnega obdavčevanja iz leta 1981, ki je bila podpisana med SFRJ in Kraljevino Švedsko. Konvencija določa, da se davek na prejemek, pokojninino plača v državi, ki izplačuje pokojnino, to je v tem primeru Švedska. Po razpadu Jugoslavije so vse nastale države na prostoru bivše Jugoslavije sprejele to konvencijo in še vedno velja. Znanka je obiskala davčni urad in pojasnevala in pojasnevala, a nič ni pomagalo. Najprej je plačala davek enkrat letno, ko je napovedala dohodek. Za leto 2009 pa je dobila odločbo, da mora plačati davek tekoče, akontacijo vsak mesec. Pa si malo bolj oglejmo obrazložitev Odločbe davčnega urada.

"Na podlagi prvega odstavka 18. člena Sporazuma (Konvencije) med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in Kraljevino Švedsko o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja (Uradni list...), se pokojnine in drugi podobni prejemki, obdavčijo le v državi pogodbenici, katere rezident je uživalec takšne pokojnine. Ne glede na prvi odstavek se obdavči pokojnina, ki jo fizični osebi izplača država pogodbenica ali njena družbenopolitična skupnost iz proračuna ali iz posebnih skladov, le v tej državi. Takšna pokojnina se obdavči le v drugi državi pogodbenici, če je uživalec državljan in rezident te države.. Glede na to da je zavezanka Rezident Republike Slovenije, se prejeta pokojnina iz Švedske obdavči le v Republiki Sloveniji. Odbitek tujega davka se zavezanki ne prizna, lahko pa zavezanka zahteva vračilo pri pristojnem davčnem organu v tujini«.

Nisem mogel verjeti, kako more davčni urad formulirati odločbo, ki ni v skladu z veljavnimi predpisi. Izgleda, da je vse mogoče. Ista Konvencija, toda različno tolmačenje in odločanje. Pri vseh teh nejasnostih sem se poglobil, kako tolmačijo švedske davčne oblasti prav prvi odstavek 18. člena Konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja. Odgovor je jasn in se glasi: "Pokojnino, ki jo davčni zavezanec prejema na podlagi prejšnje zaposlitve (Försäkringskassan mm) se obdavči

skladno s prvim odstavkom 18. člena navedenega sporazuma (Konvencija), po katerem se pokojnine in drugi podobni prejemki obdavčijo le v državi pogodbenici (Švedski), katere rezident je uživalec takšne pokojnine ali prejemka". Švedska odbija načeloma davke na pokojnine po tako imenovani SINK tabeli, kar pomeni (načeloma 25% davka) vsem prejemnikom švedske pokojnine, ki živijo izven Švedske. Izjema od tega načela so lahko nekatere države (Skandinavija) s katerimi ima Švedska posebne dogovore.

Torej, spoštovani rojaki, ki prejimate švedsko pokojnino v Slovenijo ali pa boste to pravico pridobili v bližnji bodočnosti in ste ali boste prizadeti, pa tega morda še ne veste, pravica je na vaši strani. Korajžno naprej po poti "hlapca Jerneja". Če boste dovolj samozavestni in vztrajni, boste uspeli!

Lojze Hribar

Pismo lahko objaviš, če smatraš, da je primerno. Ja, kaj napraviti? Nimam odgovora. Pred 30. leti smo bili mladi, polni moči in idealov. Osebnostno sem sodeloval pri oblikovanju konvencij. Vedeli smo kaj hočemo. Danes je starost in bolezen. Mladih kadrov ni. To sama najbolj doživljam. Morda bi odprli pri Slovenskem Glasilu rubriko, da se bralci oglasijo in povedo, kako doživljajo izvajanje prav te konvencije. Obdavčitev ja zelo boleča točka in če je krivično, je še toliko bolj boleče. Nato bi poslali vprašanje pristojnim organom v Sloveniji ali v imenu redakcije ali v imenu Slovenske zveze. Napake niso na švedski strani ampak na slovenski.

Justinu Hvala v spomin

Po dolgi bolezni nas je zapustil Justin Hvala, rojak iz Tolminskega, iz Šentviške gore nad reko Idrijco.

Spoznala sva se v letih 1973/74 v slovenski hiši v Farsti, kjer je bil sedež slovenskega društva v Stockholmu. S svojo švedsko življenjsko spremljevalko je živel v Handenu, južno od Stockholma. Po upokojitvi sta se preselila v Skåne, Landskrono kjer je živel vse do svoje smrti 2009.

Po poklicu je Justin bil čevljar. Predno je odšel za večjim kosom kruha na tuje je nekaj let po drugi svetovni vojni delal med drugim tudi v Tolminu. Naključje je tako nanoslo, da sem nekaj časa v teh krajih služil vojsko. In o teh idiličnih krajih, gostilnah, osebah, dogodkih sva imela skupne spomine. Justinovo narečje je bilo izrazito tolminsko, pomešano z narečjem benških Slovencev.

Pri delu slovenskega društva v Stockholmu se je izogibal funkcij, češ, da nima primernih šol, da ni sposoben itn. toda vedno je bil pripravljen praktično pomagati. Skoraj ni bilo zabave, prireditve da ne bi videli Justina kako prenaša mize, stole, čisti in pomaga našim deklicam in mamicam v kuhinji.

Bil je zaveden rojak. Mnogo bolj zavesten od povprečnega Slovenca, poznalo se je, da izhaja iz krajev kjer italijanske fašistične oblasti med obema vojnama niso dovolile slovenskega pouka, slovenske govornice, čitanje slovenskih knjig itn. Ponosen je bil na svoje skromno poreklo, na Slovenijo, na svoje hribovite kraje in ljudi.

Lojze Hribar

Türk: Za nami težka preizkušnja, pred nami leto smelih vizij

Danilo Türk se je v svoji poslanici spomnil vseh tistih, "ki bodo v skrbi za nas to najdaljšo noč preživel na svojih delovnih mestih". Foto: Bobo

V noveletni poslanici predsednik republike ugotavlja, da je za nami leto preizkušenj, za leto 2010 pa Slovencem želi, da bi bilo leto smelih vizij in pogumnih odločitev.

Predsednik države Danilo Türk je v svoji poslanici najprej na kratko povzel že skoraj preteklo leto: "Za nami je leto preizkušenj. Ves svet in naša domovina, Slovenija, sta preživela največjo gospodarsko krizo po drugi svetovni vojni. Za nami je resna preizkušnja. Ta čas pa se že kažejo znaki okrevanja. Storiti moramo vse, kar je treba, da bi se gospodarsko okrevanje v prihodnjem letu nadaljevalo. Še več, priložnost imamo za temeljite spremembe in izboljšanje, ki bodo zagotovili blaginjo naslednji generaciji," še pravi predsednik.

Pohvala za solidarnost V nadaljevanju poslanice je predsednik pohvalil "našo solidarnost", pa tudi humanitarne in nevladne organizacije ter prostovoljce, ki so ob vse bolj grozeči gospodarski krizi priskočili na pomoč najbolj prizadetim. "Vsem njim gre ob koncu tega leta posebna zahvala, vsem nam pa naloga, da v prihodnjem letu še okrepimo mrežo naših organizacij civilne družbe. To bo omogočilo boljšo skrb za sočloveka in višjo kakovost življenja nas vseh," še meni predsednik. Türk še dodaja, da moramo vsi skupaj storiti več za to, "da bi mladi našli pravo mesto v družbenem razvoju in da bi v stoletju, ki se je komaj dobro začelo, našli pot, ki bo v polni meri priznala in angažirala mladostno energijo in ustvarjalno moč mlade generacije". **"Naj bo to čas dobrih dejanj"** Ob koncu je Türk dejal: "Ob vstopu v novo leto želim vse dobro in veliko dobre volje in osebne sreče, zadovoljstva in uspehov vsem državljanom in državljanom Slovenije, našim rojakom v sosedstvu in po svetu ter vsem ljudem, ki živijo v Sloveniji. /.../ Naj bo leto, ki je pred nami, leto smelih vizij in pogumnih odločitev, naj bo to čas dobrih dejanj. Vsem voščim srečno v 2010!"

31. december 2009 Ljubljana - MMC RTV SLO

T. K. B.

V večini držav EU-ja upokojitev v 65. letu

Več kot 15 odstotkov Slovencev starih 65 let in več 15. september 2009, Ljubljana - MMC RTV SLO

Pokojninska reforma, o kateri v tem trenutku zagotovo vemo le, da zagotovo bo, v javnosti dviga veliko prahu. MMC je preveril, pri kateri starosti se upokojujejo Evropejci. Bomo Slovenci delali dlje, bo starostna doba izenačena, bomo sledili švicarskemu ali švedskemu modelu so teme, o katerih tečejo razprave v javnosti. Vlada je v sklopu varčevalnih ukrepov možnost razvoja pokojninske reforme v smeri podaljševanja delovne dobe sicer napovedala že aprila, na kar so se dokaj burno odzvali sindikati. Odziv je bil jasen; do 65. leta ne želi delati nihče. Po najnovejših informacijah pa naj bi vlada razmišljala o dvigu starostne meje celo na 67 let.

Bomo spet delali "do smrti?" Upokojitev, ki jo delno s prispevki pokrivajo delavci, delno pa delodajalec in/ali država, je v zgodovini človeštva dokaj nov pojav. Pred uvedbo pokojninskih sistemov so ljudje delali, dokler so mogli, nato pa skušali preživeti od prihrankov in pomoči sorodnikov. Večina razvitih držav pozna pokojninske sisteme, v najrevnejših pa so onemogli, ki niso več sposobni za delo, še vedno odvisni od "milosti" bližnjih. Starost ob upokojitvi se je spreminjala glede na gibanje zaposlovanja, upokojevanja in pričakovane življenjske dobe. Medtem ko se je prav zaradi teh vzrokov v preteklosti zniževala (ZDA: leta 1910: 74 let in leta 2002: 62 let), pa se trend zaradi staranja prebivalstva in daljše življenjske dobe spet obrača.

EU: V "penzijo" v 65. letu MMC je zato pobrskal za podatki o starosti ob upokojevanju v

Evropski uniji. Gre za približne podatke, ki veljajo za optimalno zaposlovanje, torej zahtevano starost ob izpolnjeni polni delovni dobi. Podatki kažejo, da je 65 let povprečna starost za upokojevanje moških, ženske pa se upokojujejo stare nekaj več kot šestdeset let. Najdlje delajo na Norveškem, kjer se tako ženske kot moški upokojujejo pri 67 letih. Možnost upokojitve pri starosti pod 60 let je tako za moške mogoča le (še) v Sloveniji, za ženske pa v Sloveniji, na Češkem in v Romuniji.

Slovenija: postopno povečanje starostne dobe Na ZPIZ-u so za MMC tako povedali, da se je ob polni delovni dobi v tem trenutku mogoče upokojiti pri starosti 58 let za moške in 56 let in 4 mesece za ženske. Starostna doba se sicer postopoma povečuje proti starosti 63 let za moške in 61 let za ženske.

Država	Odstotek prebivalstva starega 65 let ali več	Starost ob upokojitvi moški	Starost ob upokojitvi ženske
SLOVENIJA	15,6	58	56,3
Avstrija	16,7	65	60
Belgija	17,6	65	64
Bolgarija	ni podatka	63	59,5
Češka	14,2	61,5	55,66
Danska	15	65	65
Estonija	ni podatka	63	60
Finska	15,9	65	65
Francija	16,6	60	60
Grčija	18,2	65	60
Irska	10,9	65	65
Italija	20	65	60
Latvija	ni podatka	62	61,5
Litva	ni podatka	62,5	60
Madžarska	ni podatka	62	62 (povečano leta 2009)
Malta	ni podatka	postopno povečevanje na 65	postopno povečevanje na 65
Nemčija	18,8	65	65
Nizozemska	14,1	65	65
Norveška	15	67	67
Poljska	12,9	65	60
Portugalska	17,1	65	65
Romunija	ni podatka	63,3	58,3
Slovaška	11,8	62	62
Španija	16,5	65	65
Švedska	17,2	65	65
Švica	16	65	64
Velika Britanija	12,3	65,8	65,8

Aleksandra K. Kovač

V tabeli so informativni podatki zahtevane starosti ob upokojitvi s polno delovno dobo. Ker pa zaradi staranja evropskega prebivalstva več držav v zadnjih letih vpeljuje ali razmišlja o spremembah, so možna odstopanja. Vir: Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2006 in 2008

Slovenija brez kompasa

Če smo pred časom mislili, da je državni aparat z odlikovanjem nekdanjega šefa Uprave državne varnosti, odgovornega za aretacijo četverice (Ertla), padel na samo moralno dno, smo se pač zmotili. Najnovejša cvetka poliranja lastne podobe in svojega ravnanja pred državljani je bil slavnostni govornik na državni proslavi ob dnevu samostojnosti in enotnosti. [Miran Potrč](#),

eden od naslednikov trše prenoviteljske linije nekdanje partije, tisti za katerega opcija samostojnosti Slovenije »nikoli ni bila vredna besede«! Morda se nam je še do pred kratkim zdelo, da gre pač za posamezne primere, ki nimajo kakih zlih namenov, vendar pa nas zadnji manevri lahko resno zaskrbijo. Naj naštejemo nekaj stvari:

1. Slovenski parlament ni sprejel evropske resolucije, ki je obsodila vse totalitarizme, ampak se je z njo samo seznanil.
2. V prestolnici smo kot v posmeh izvensodno pobitim po vojni, spet dobili ulico imenovano po diktatorju Titu.
3. Slovenija ni z državno slovesnostjo obeležila okrogle obletnice padca železne zavese in prehod v demokracijo.
4. Slovenija se z državno slovesnostjo ni spomnila 20 letnice ustanovitve Demokratične opozicije Demosa, ki je zaslužen za to, da imamo samostojno in suvereno državo.
5. Gregor Golobič je v enem od časopisov razlagal, da ni samo Demos osamosvojil Slovenije in da bi se vse skupaj enako končalo, tudi če Demos takrat na bi dobil volitev.
6. Predsednik države je odlikoval zadnjega šefa Udbe, za zasluge, ki jih ima za demokratične procese. Ni pa odlikoval nikogar, ki je pri teh procesih sodeloval na strani Demosa.
7. Slavnostni govornik na državni proslavi ob Dnevu samostojnosti in enotnosti je bil človek, ki je tem procesom aktivno nasprotoval.
8. Predsednik vlade se je z vsem tem strinjal, čeprav so ga polna usta politične širine.

Še bi lahko našteval, ampak je popolnoma dovolj, da pokaže brezskropuloznost politične linije, ki nas trenutno vodi. Mi očitno nismo izgubili kompasa ampak smo naročili novega. Takega z magnetom, ki pokaže smer tja, kamor krmar(ji) trenutno hočejo. Ni namreč pomembno kaj se je v resnici zgodilo, pomembno je to kako to prikažemo javnosti. In še to bi rad zapisal, kako globoko smo v svojem revizionizmu padli. To kažejo nekateri komentarji na različnih forumih, predvsem spletnih časopisov, kjer so nekateri ob današnjem prazniku, ko se spominjamo razglasitve rezultatov plebiscita o samostojni in suvereni Sloveniji, odkrito zapisali, da se je »narod takrat napačno odločil«... Kje je danes tistih 572 novinarjev, da nam povejo, kaj je v Sloveniji danes najbolj ogroženo? Svoboda ali zgodovinski spomin?

Jože Bartolj, Radio Ognjišče, dec. 2009

PTUJ in PUST

Robert Pavšič je o jubilejnem kurentovanju za MMC dejal: "Obiskovalce poleg obilice pustnih dobrot in pisanih pustnih kulis na Ptuj pričakujemo s številnimi zabavami, razstavami in drugimi dogodki." Na Ptuj so odprli dokumentarno razstavo "50 let kurentovanja", ki je hkrati dogodek ob odprtju pestrega pustnega dogajanja na okroglem 50. kurentovanju na Ptuj. Razstava, na kateri je Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož zbral dokumentacijo in eksponate o bogati kulturno-etnološki dediščini, je postala vez med preteklostjo in prihodnostjo, ki jo združuje glavni lik pustnega dogajanja – kurent. Kurentovanje je trajalo 10 norčavih dni. Kurenti so vladali Ptuj od 6. do 16. februarja, od svečnice do pepelnične srede. Že 2. februarja ob polnoči so kurenti vstali s tradicionalnim skokom, nato so si nadeli zvonce in se spopadli z zli duhovi, ki v temačnih zimskih dneh vladajo svetu.

Foto: EPA 28. januar 2010 Ptuj - MMC RTV SLO

POSLANKE IN POSLANCI SO Z 32 GLASOVI ZA IN 52 GLASOVI PROTI ZAVRNILI PREDLOG USTAVNE OBTOŽBE PREDSEDNIKA REPUBLIKE DANILA TÜRKÄ

Predlog ustavne obtožbe predsednika države **Danila Türka** so konec januarja vložili poslanci

SDS in SLS. Predsednik je namreč po njihovem mnenju z odlikovanjem nekdanjega republiškega sekretarja za notranje zadeve Tomaža Ertla, ki naj bi bil odgovoren za sistematične kršitve človekovih pravic, kršil ustavo. Poslanci so z 32 glasovi za in 52 glasovi proti zavrnil predlog ustavne obtožbe predsednika republike Danila Türka. Da ustavna obtožba predsednika nima možnosti za uspeh, je pokazala že poslanska razprava pred glasovanjem. Podprli so ga namreč le v SDS in SLS, kjer

so Türku očitali kršitev ustave, v ostalih poslanskih skupinah pa so obtožbo videli le kot pretvezo za "politikantsko" obtoževanje.

Janša: odlikovanje nekdanjega šefa Udbe pomeni legitimacijo zločinov Kot je ob obrazložitvi predloga na seji DZ dejal predsednik SDS **Janez Janša**, odlikovanje nekdanjega šefa Udbe pomeni grobo kršitev več členov ustave ter hujšo kršitev zakona, pomeni pa tudi legitimacijo in simbolno odlikovanje zločinov, ki jih je naredila nekdanja politična policija.

Türk: Predlog ustavne obtožbe je bil nevzdržen Türk tudi meni, da je bil predlog ustavne obtožbe tudi pravno nevzdržen, saj ne vsebuje nobenega argumenta o kršitvi ustave. "Ne zadošča reči, katera ustavna določba naj bi bila domnevno prekršena. Povedati je treba, katera zapoved ali prepoved je bila konkretno prekršena in kako, s katerim dejanjem naj bi to bilo storjeno," opozarja Türk in dodaja, da v predlogu ustavne obtožne ne najdemo nič od tega.

Opozicija: imenovanje Ertla je v posmeh vsem, ki so delali za osamosvojitvev "Podelitev najvišjega državnega odlikovanja za eno samo dejanje človeku, ki je mnogim Slovencem dolga leta povzročal veliko trpljenje, je neresno in nevredno predsednika države," pa je menil France Cukjati (SDS). Podpore obtožbi so napovedali tudi v SLS, saj menijo, da je odlikovanje Ertla "posmeh vsem, ki so iskreno delovali za osamosvojitvev Slovenije", kot je dejal Radovan Žerjav.

vir: Novice.Dnevnik.si Novice/Svet

Afera z bulmastifi odmeva pri sosedih: Posiljeni psi rušijo slovensko vlado

[Svet](#) - torek, 02.03.2010 Tekst: (sta)

(Fotografija je simbolična.) (Foto: Bojan Velikonja) Zagreb - Ko so pred tremi meseci trije bullmastiffi v Ljubljani umorili znanega zdravnika Saša Baričeviča, nihče ni pričakoval, da bo omenjena smrt pripeljala do političnega škandala zaradi katerega slovenska opozicija zahteva odstopa kmetijskega ministra Milana Pogačnika in notranje ministric Katarine Kresal, ter tudi celotne vlade, piše danes Nacional.

V začetku je šlo za bizarno medijsko uspešnico, ker se je razkrilo, da je **Baričevič** seksualno zlorabil pse, ki so ga potem ogrizli do smrti. Potem so ugotovili, da naj bi morali pse že pred časom evtanazirati, sicer pa tega niso storili, ker je Baričevič, kot večinski lastnik klinike Barsos, vzpostavil prijateljstva s številnimi slovenskimi politiki in poslovneži, ki jih je tudi zdravil, dodaja zagrebški tednik. Omenja domneve, da se je na kliniki zdravil tudi slovenski premier **Borut Pahor**. Baričevičev odvetnik je bil **Miro Senica**, ki je obenem tudi partner ministric in predsednice LDS **Katarine Kresal**, pojasnjuje Nacional. Poudarja domneve, da je Senica zahvaljujoč Kresalovi uspel vplivati na komisijo kmetijskega ministrstva, ki je pred enim letom odločila, da pse vrnejo Baričeviču. "Rezultat je ne zgolj Baričevičeva smrt, temveč tudi odkritje, da si skupina politikov in poslovnežev medsebojno pomaga, če je treba tudi mimo zakona", sklepa Nacional. Pri tem se sklicuje tudi na izjave predsednik SDS **Janeza Janše**, da "neka odvetniška pisarna nadzoruje, izvršno, zakonodajno in pravosodno oblast". Povezave med Senico in notranjim ministrstvom so se razkrile, ko so v garaži našli Baričevičevo truplo, policija pa je najprej poklicala Senico in ne preiskovalnega sodnika, medtem ko Senica trdi, da so policisti najprej poklicali Kresalovo, ki je na to poklicala njega, pa poroča Nacional.

Zagrebški tednik navaja, da so obstajala številna medijska ugibanja o povezanosti Senice z umorjenim Baričevičem, ter da je SDS zahtevala odstopa Kresalove in Pogačnika. Poudarja, da se je Kresalova nekoliko ustrašila za svoj položaj, ker je premier Pahor nemudoma stal v bran Pogačniku, nekaj več časa pa je potreboval, da bi zaščitil tudi notranjo ministrstvo. Nacional omenja tudi **Stanislava Megliča**, ki so ga omenjeni bullmastiffi napadli pred tremi leti in pol, do danes pa ni dobil odškodnine. Njegov odvetnik po navedbah časnika zahteva od klinike Barsos objavo podatkov, ali so bili člani komisije, ki so odločali o evtanaziji psov, tudi pacienti omenjene klinike.

vir: Novice.Dnevnik.si Novice/Svet

Rojaki na Švedskem:

Piše Matjaž Merljak

Marija Mak*"Pridno sva delala, ampak brez božje roke ne bi naredila tega, kar sva."*

Skupinska
fotografija
pri
Makovih

Marija Mak potrjuje rek, da za vsakim uspešnim moškim stoji uspešna žen(sk)a. Iz Slovenije je prišla mesec dni za možem, sicer pa je doma iz Slovenske Bistrice. Dobro se je znaša v moškem svetu izdelovalcev furnirja in precej pomaga možu pri poslu.

Vesela je, kadar pridejo Slovenci in se oglasijo pri njih doma. Ponosna je na svojo družino. Sinova sta prevzela podjetje, ena hči živ v Luksemborugu, druga pa v Italiji. Ima sedem vnukov in vesela je skupnih srečanj. Med seboj so vedno govorili slovensko. Pri poslu tudi precej sodelujejo s Slovenijo in precejšen del leta preživijo na sončni strani Karavank. V domači Slovenski Bistrici ima hišo in majhen vinograd. Sicer pa sta si z možem Ludvikom okoli hiše tudi uredila po slovensko: imela sta vrtiček, imata nekaj slovenskih sadnih dreves in seveda trto. Slednjo hodijo občudovat tudi od drugod.

Marija Mak med obiskovalci iz Slovenije

Kot pravi, sta jima pri uspehu pomagale pridne roke, potem pa še poštenost in vztrajnost. Tudi na skromnost ne pozabita. „Pridno sva delala, ampak brez božje roke ne bi naredila tega, kar sva,“ dodaja. Ker sta bila sama najprej navadna delavca, veta, da če je delavec zadovoljen, se to v podjetju pozna. Zato imajo v njihovem podjetju lepo poskrbljeno za zaposlene. Pomembna se ji zdi duhovna vez s slovenskim duhovnikom in če le moreta, z možem Ludvikom prideta enkrat ne mesec k slovenski maši v 34 kilometrov oddaljeni Jönköping. Zaključni pa: „V notranjosti sta še vedno Slovenca. V tujino sva šla, ker sva bila revna in sva le želela zaslužiti.“

Radio Ognjišče, Matjaž Merljak, dne 23. 12. 2009

Rojaki na Švedskem: župnik Zvone Podvinski

Piše: Matjaž Merljak

Objavljeno 24. 12. 2009

Zvone Podvinski

Foto © Matjaž Merljak

"Vedno več je bolnih in ostarelih, ki ne morejo prihajati na skupna srečanja in jih je treba osebno obiskati."

Zvone Podvinski je od leta 1993 slovenski izseljenski duhovnik na Švedskem. Njegovo področje je veliko za pet Slovenij. Obiskuje trinajst večjih ali manjših slovenskih skupnosti. Za ohranjanje slovenske identitete je še kako potreben osebni stik. To ohranjanje uresničuje prek pristne slovenske vernosti in narodne zavednosti in ponosa. V zadnjem času si z rojaki prizadeva, da bi otroci spoznali slovenski jezik in ob podpori in pomoči staršev znanje poglobili.

Najprej je potrebno je pomagati ljudem ohranjati stik s Cerkvijo preko zakramentalnega življenja. Tudi drugi in tretji generaciji je treba pomagati, da se v cerkvi in na srečanjih po mašah čuti kot doma. Del rojakov skuša tisto, kar so dobili doma, prakticirati. Ni je slovenske skupnosti na Švedskem, kjer ne bi vsaj nekdo bil reden obiskovalec nedeljskih svetih maš. Nekateri skrbijo za duhovno lepoto. Čuti potrebo ljudi po slovenskem duhovniku. To vedno bolj pride do izraza pri bolnih in ostarelih, ki ne morejo prihajati na skupna srečanja in jih je treba osebno obiskati. Tega je vedno več.

Slovenski duhovniki na Švedskem delujejo od leta 1962. Zvone Podvinski skuša nadaljevati, kar so začrtali njegovi predhodniki. Prvo nedeljo v mesecu obišče Landskrono in Malmö, naslednjo nedeljo Halmstad in Helsingborgu, tretjo nedeljo na vrsto prideta Jönköping in Göteborg, v soboto pred četrto nedeljo obišče Stockholm, na četrto nedeljo pa mašuje v Köpingu in Örebroju oz. Eskilstun. V mesecih s petimi nedeljami, pa se oglasi še v Olofströmu in Nybru. Občasno je maša tudi v Boråsu. Mesečno se pri svetih mašah zbere približno 300 rojakov.

V poletnih mesecih se po sveti maši rojaki zadržijo na družabnem srečanju. Vesel je, da družine v teh krajih poskrbijo tudi za duhovnika. Večinoma so to mlajši in radi pomagajo, kolikor morejo. V veliko veselje mu je bilo, kako so mlade družine in tudi starejši pomagali pri pripravi birmank ob letošnjem prejemu zakramenta. Leta 2012 naj bi spet bila sveta birma. Takrat bo tudi 50-letnica obstoja misije in redne oskrbe slovenskih rojakov s strani slovenskega duhovnika. Na birmo se že pripravljajo štirje mladi

Mladina se sicer rada vključuje v dejavnosti, vključeni so v pastoralno delo, radi pomagajo pri prireditvah (videli smo jih na romanju v Vadsteni) in tako nadaljujejo, kar so začeli njihovi starši.

Zvone Podvinski stanuje v Göteborgu na zahodu Švedske v župniji Kristusa Kralja. Poleg njega tam živijo še štirje narodni duhovniki, ki skrbijo za Libanonce, Poljake, Hrvate in špansko govoreče priseljenke. V župniji se srečuje več narodnosti, skoraj 60 maš je na teden - redne župnijske in v različnih jezikih. Tudi mašo za gluhoneme imajo. Zadnjih nekaj let švedska Cerkev skrbi za narodne duhovnike, saj določen odstotek bruto dohodka ljudje namenijo eni od cerkvenih skupnosti. Od takrat je ekonomsko stanje misije bolj stabilno. Je eden redkih, ki pokriva vso

Švedsko. Večinska cerkev je protestantska - 80 odstotkov je krščenih, 10 odstotkov jih prakticira vero, 10 odstotkov pa je ostalih veroizpovedi. Katoliška Cerkev na Švedskem je ena redkih v Evropi, da ima porast vernikov. Nekaj več kot 90 tisoč je registriranih katoličanov, vseh pa je okoli 160 tisoč. To je še posebej veliko v primerjavi z Norveško, Dansko, Finsko in Islandijo. Veliko vlogo ima tudi sveta Brigita Švedska. Kot žena in mati ter kristjana je znala reči močno besedo vsakomur. Kar ona ni dosegla je sveta Katarina, njena hči. Vadstena, kjer je sveta Brigita pokopana, je duhovno središče Švedske, Skandinavije in Evrope. Ljudje se ustavijo na grobu v modri cerkvi, ki je zgrajena po njenih videnjih.

Slovenci se priporočajo tudi Mariji Pomagaj in blaženemu Slomšku. V Göteborgu pripravijo tudi večer krščanskih izročil in obnovo posvetitve slovenskega naroda Mariji.

Rojaki na Švedskem: Marija Perovic

Piše: Matjaž Merljak

Objavljeno 20. 12. 2009,

Marija Perovic
Foto © Matjaž Merljak

"Žal mi je, da je lažje najti izgovor kot pa priti na srečanje."

Marija Perovic je doma iz Svečine pri Zgornji Kungoti pri Mariboru. Na Švedskem je že 43. leto. Prišla je za nekaj let, a nato so prišli otroci, šli so v šolo ... Želja po vrnitvi še obstaja, a najbrž ne bo izpolnjena. Na Švedskem ima drugi dom in družino.

Na Švedskem ima med Slovenci tudi veliko prijateljev. Z njimi se dobijo na srečanjih v društvu. Žal ji je, ker jih veliko lažje najde izgovor kot pa pride. Meni namreč, da vsi potrebujejo družbo. Opaža, da se druge narodnosti več družijo med seboj kot Slovenci, saj si vzamejo čas. Slovensko društvo Slovenski dom v Göteborgu je staro enajst let, sama je njegova tajnica, hkrati je tudi tajnica misijskega pastoralnega sveta. Dela je dovolj in sama rada dela. Veseli jo, da je pridna in prizadevna tudi druga generacija. Sicer se glavnina ponavlja, to je neke vrste zlata sredina slovenstva, ki je potrebna kot motor, ki zadeva poganja naprej. Ponosni so na svojega župnika Zvoneta Podvinskega in se bojijo njegovega odhoda v Slovenijo, ker je pravi človek na

prvem mestu. Ko je Marija Perovic prišla na Švedsko, je bila stara 18 let. Doma je končala šolo, zaposlitve pa ni dobila. Brat, ki je že živel v Göteborgu, pa je potreboval varuško za otroke. To je počela dve leti, nato pa je začela ob sobotah in nedeljah delati v restavracijah. Leta 1970 je začela delati v Volvu in tam ostala 20 let. Prek interneta in satelita redno spremlja slovenske programe, tako je v stiku z aktualnim dogajanjem.

Življenjskim zgodbam rojakov s Švedskem smo prisluhnili v oddaji Slovincem po svetu in domovini 20. decembra 2009.

Zgodbe rojakov so prepletene z ustvarjalnostjo in Švedskem znašli, je tudi Ludvik Mak, ki živi v delu države.

Objavljeno 22. 12. 2009, Piše: Matjaž Merljak

Ludvik Mak

Foto © Matjaž Merljak

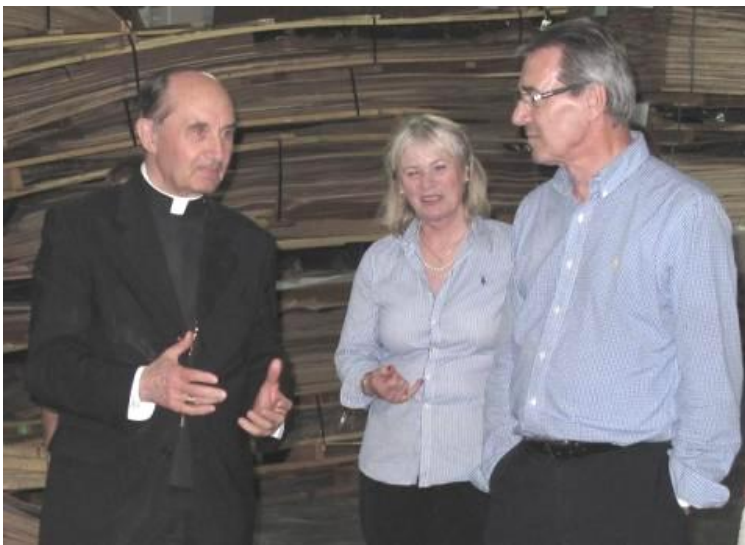
"Na poti do poslovne uspešnosti mu je poleg izkušenj najbolj pomagala volja do dela."

V kraj je prišel leta 1965 in tam ostal vseh 45 let. Prišel je še z dvema fantoma, punca - zdaj žena Marija - je prišla dober mesec za njim. Meni, da mu je pri poti do poslovne uspešnosti poleg izkušenj najbolj pomagala volja do dela. Sicer mu je nekaj malega pomagalo tudi znanje klavirja, a to sodi že k anekdotam. Še dandanes rad zaigra nanj, tako za dušo. Pred leti je igral tudi na orgle, zdaj pa zaradi težav z zdravjem ne more več.

Ludvik Mak je na Švedskem pa tudi drugod po svetu znan po izdelavi furnirja. S tem se je ukvarjal že kot delavec v Lesni industriji Litija. Ko je prišel na Švedsko, je bilo to področje zelo iskano. Z ženo sta začela delati doma v kleti in podjetje je počasi raslo. Zdaj je najbolj razvito na Švedskem in v Skandinaviji. Imajo lastno kontrolo od gozda do nabave hlodovine, proizvodnje do prodaje. Veliko delajo za Kanado in Ameriko, sodelujejo tudi s Slovenijo. Od 13. marca je upokojen in delo v podjetju, ki je staro 37 let, nadaljujeta sinova in na to je ponosen. Malo še pomaga, a je ponosen, da je podjetje ostalo v domačih rokah. „To je več kot vse pridobljeno premoženje.“

„Ko si tujec, ti nihče ne zaupa. Kredita ne dobiš, dela ne dobiš takoj,“ se spominja začetkov. Sam si je moral preskrbeti delo in potem je dobil delovno vizo. Danes je drugače, „je skoraj prepovedano delati, če nimaš vize.“ Kot pravi, ljudje, ki pridejo, pet, šest let ne delajo nič in dobivajo pomoč države. Z ženo sta se že na začetku navadila skromnosti in počasi nadaljevala. Poročila sta se na Švedskem. Ker denarja ni bilo, sta šla v Stockholm, vzela s sabo župnika. Prič nista imela, tako, da je bil mežnar ena priča, druga pa sestra. Poroka je bila veljavna, zakon dobro 'drži' in z ženo se dobro ujameta.

metropolita Franca Krambergerja v družinskem podjetju Mackfaner, 1. junija 2009

Veliko mu pomeni prisotnost slovenskega duhovnika na Švedskem. Z njim se srečajo vsaj enkrat na mesec, sicer pa so v rednih stikih. Veliko mu tudi pomeni samostojna Slovenija. Pravi, da morda celo več kot komu v Sloveniji. Velikokrat potuje v Slovenijo, večkrat je prišel tudi z letalom in kot pravi je Slovenija ena najlepših držav: imamo vse od morja do Alp, vinske nasade, polje ... Ludvik in Marija Mak ob obisku mariborskega nadškofa in

Nekaj zgodb o življenju Slovencev na Švedskem smo objavili v oddaji Slovincem po svetu in domovini 20. decembra 2009. Radio Ognjišče

Slavko Avsenik: Če nas lahko kdo ujame, je to moj vnuk!

Slavko v družbi sina Gregorja, Saševega očeta, ki velja za kitarskega virtuoz. Foto: RTV SLO/Stane Sršen

Pred natanko 80 leti je na svet prijokal velikan slovenske narodno-zabavne glasbe Slavko Avsenik, ki je ime svoje domovine med prvimi ponesel daleč v svet.

Slavko Avsenik bo, kot nam je zaupal, okroglih 80 let praznoval s kosilom v družbi svojih najdražjih. Danes sicer za harmoniko ne prime več, pogosto pa sede za klavir in še vedno z veseljem ustvarja glasbo - zdaj predvsem za svojega vnuka Saša, ki je pred kratkim ustanovil svoj ansambel in se pripravlja na izid prve zgoščenke.

Slavko nam je v pogovoru sicer zaupal še nekaj zanimivih podrobnosti iz svojih glasbenih začetkov, ob tem pa zatrdil še nekaj zanimivega - do danes se ni naučil branja in pisanja not, a to zanj ni nikakršna ovira.

Kako danes gledate nazaj na delovanje ansambla bratov Avsenik? Vam je zaradi česa žal? Zaradi ničesar mi ni žal, ker nisem nikdar misli, da bom glasbenik. Vse, kar se je dogajalo, se je zgodilo slučajno, in še danes to analiziram. Lahko samo rečem: 'Hvala moji usodi.'

Kako je ansambel nastal? Ste se doma že od nekdaj ukvarjali z glasbo? Ne, ne. Brat je bil v Adamičevem orkestru v Ljubljani. In jaz sem prišel v Ljubljano v tovarno nogavic kot pletilec. In potem je Franc Koren potreboval nekoga, ki bi ga spremljal ob petju. Moj brat mu je rekel, da bi ga morda Slavko (torej jaz) lahko spremljal. In to je bil nekakšen začetek. Moram priznati, da me je odkril moj brat.

Vaša najbolj znana skladba je Na Golici. Kako je skladba sploh nastala? Veste, kako je bilo. Jaz sem bil v nočni službi in ta moj pletilni stroj je pač delal bolj počasi, zato sem se malo sprehajal in mi pride na misel ta melodija para-rara-para-rara-pararararam. In ker nisem znal not in tega (in jih še danes ne znam), sem nekako po svoje to napisal. Potem sem pa brata poklical in mu rekel: 'Jaz imam tukaj neko melodijo. Bi jo ti lahko zapisal?' In to je bilo to.

Golica je danes praktično ponarodela, vrti se na vsaki večji športni prireditvi in že dolgo velja rek "Ni veselice brez Golice". Vas kdaj moti, da je Golico danes mogoče slišati skoraj na vsakem koraku? Ne, ravno nasprotno. Golica je bila tudi pred kratkim izbrana za največkrat predvajano instrumentalno skladbo na svetu, med vokalnimi je bila izbrana pa La Paloma. Kar pomeni, da ima Golica res odprto pot v svet.

Kako vi danes gledate na to skladbo? Vam že kdaj preseda, ko vas vedno znova prosijo, da jo zaigrate? No, jaz zdaj nisem več tako aktiven. Igram le še klavir, pa za vnuka Saša sem zdaj pisal pesmi.

Slavko Avsenik velja za utemeljitelja narodno-zabavne glasbe na Slovenskem. Foto: avsenik.com

Ansambel bratov Avsenik je veliko igral tudi za Slovence v tujini. Kako se vam je sploh uspelo prebiti preko meja? To je bila naša največja sreča. Ko smo mi se prebili, na primer, v Švico, smo imeli potem za štiri

leta vnaprej oddane vse sobote in nedelje za veselice ipd. In to nam je nato dalo korajže, da smo pustili svoje službe in šli med profesionalce. Največja sreča je bila, da smo lahko toliko igrali po Nemčiji, Avstriji in drugje, da smo se lahko preživeli.

Kako so vas sicer sprejemali v tujih državah? Je bila tudi kakšna negativna izkušnja? Ne, nikoli. Veliko let, pa ne da bi žalil Slovence, je bilo tako, da so nas zunaj ljudje sprejeli, doma pa ne. Domačo publiko je najtežje osvojiti.

Menda je bila skladba Tam kjer murke cveto v Nemčiji prepovedana. Je to res? Ne, ni bila prepovedana, ampak jaz je nisem hotel prevesti v nemški jezik, ker je to pesem, ki preprosto ne spada v nemški jezik. Tekst govori: "Ti dolina zelena, s krvjo prepojena, predraga ..." (s čimer namiguje na drugo svetovno vojno in nemško okupacijo, op. a.) To so bili pač hudi časi.

Vaš največji "tekmec" je Lojze Slak. Je bilo med vama kdaj kakšno večje rivalstvo? Se ne spomnim, da bi bilo kdaj kaj takšnega med nama. Jaz njega zelo spoštujem, tudi njegovo glasbo, poleg tega sem pa zelo ponosen, ker je moj brat Vilko veliko pomagal, da je Slak tako lepo izvajal oz. snemal svojo glasbo. Se mi zdi, da bi bila brez Slaka Slovenija precej prazna.

Kako pa ocenjujete današnje narodno-zabavne ansamble? Imajo potencial, da vas dosežejo ali morda celo presežejo? Danes je takšnih ansamblov ogromno. Da bi nas dosegli ali celo presegli ... v tem žanru, v katerem smo mi original, bolj težko. So pa tako kvalitetni, da jih jaz res občudujem.

Tudi vaš vnuk je ustanovil ansambel. Ja, glede tega pa moram priznati, da ima neverjetno veliko volje, ves čas vadi. In ko poslušam njegove posnetke pesmi, ki sem mu jih jaz naredil ... Bi rekel, da je njegov ansambel kar na prvem mestu med mladimi ansambli.

Menite, da bo vašemu vnuku težje ali lažje uspeti v glasbi, ker ima tako slavnega deda? To je pa vse odvisno od njegovega dela. Če bo tako delal kot do zdaj ... Ko poslušam njegove pesmi, mislim, da je on tisti, ki nas bo ujel. Mislim, da mu mora uspeti.

Ob častitljivem jubileju smo se pogovarjali z glasbenikom 26. november 2009 Ljubljana - MMC RTV SLO

Spisano na Örnvägen 25, SE-22732 Lund,

e-mail: Jure.Piskur@cob.lu.se, tel.: +46462111982, zgodnjega januarja leta 2010

Od odhajajočega leta smo se prvič po nekaj letih poslovali pod domačo streho. Temperatura se je spustila na minus deset, nebo je bilo polno zvezd, a preden nas je zaslepill novoletni ognjemet se je Mesec sramežljivo skrtil za Zemljino senco. Tik pred polnočjo je zopet prijazno pokazal obraz, kot da bi hotel reči, da se nam obeta zelo milo leto. Iztekel se je tudi eden naših najbolj mrzlih decembrov: kot bi se narava hotela posmejati pravkar končanemu Srečanju elite o klimatskih razmerah v sosednjem Kopenhagenju. Konec decembra je prinesel tudi snežni metež, ki je v Lundu natrosil 40 cm snega. Po dolgih letih smo tako imeli bel Božič, in bilo je tako pravično, da bi se samo še Dedek Mraz moral pripeljati s sanmi. No, smo pa 25. decembra vsaj na naše krožnike dobili jelena.

Prvi del leta je bil sicer naporen, druga polovica pa lažja in skoraj spokojna: v družini smo bili bolj zdravi pa gospodarska kriza je začela jenjati, čeprav brezposelnost raste in raste. Začetni negotovosti v 2009 je potem sledilo nekaj prijetnejših dogodkov: Jan je dobil službo v Akvariju, jaz sem poleti zavrnil ponujeno profesuro v Kopenhagenju in tako ostajamo v Lundu, jeseni se je tudi na Carlsbergu začelo umirjati in Judita bo še kar nekaj časa križala kvasovke. In te dni pišemo našo prošnjo za novo državljanstvo, in že čez kakšen mesec bomo belo-modro-rdečim barvam pridružili še rumen križ na modrem polju. To bo nekakšna pika na i: na Švedsko sem prvič prišel poleti leta 1981 in po več kot dvajsetih letih prebivanja v Skandinaviji postajamo vsaj na papirju prebivalci prvega razreda.

To leto smo potovali kot za stavo: Jurček je videl kar nekaj novih dežel, Juditi je končno uspelo obiskati Finsko, Jan se je prvič "vrnil" v San Francisco, kjer smo preživeli nekaj mesecev v začetku devetdesetih let, jaz pa sem bil prvič v Latinski Ameriki. Kar prevec beganja je bilo, da bi lahko nanizal vse vtise, a nekaj jih je še posebej močnih. Tudi moje delo je bilo dinamično in tudi kar nekaj svetovnih dogodkov zlepa ne bo pozabljenih. Recimo, prvo leto predsedovanja ameriškega predsednika Obame je prineslo otoplitev znotraj severnoatlantskih odnosov. Vendar sta jo oba Obamina obiska v Koebenhavnu zaradi varnostnih ukrepov precej zagodla Juditi, ker je promet preko mostu pred in med obiskoma obstal. Nemiri v Teheranu se nadaljujejo in dežela čedalje bolj krvavi. Držim pesti za študente, ki si žele reform. Veliko se je govorilo o klimi. Tudi nekaj novejših filmov se mi je preteklo leto vtisnilo v spomin, posebej pa von Trierjev Antichrist in Hanekejev Beli trak. Od glasbe pa so bili doma proti koncu leta posebej poslušani Gogol Bordello, Lily Allen in Norah Jones. Lund dobiva novi sinhotron in še vir neutronov (<http://ess-scandinavia.eu/>), ki bo imenitno in prvovrstno orodje za raziskovanje atomov in bioloških makromolekul.

Jurčkov dvanajsti rojstni dan, november 2009 v Lundu.

V sivem januarju sem po dolgih letih obiskal mojo staro Univerzo v Stockholmu. Imel sem predavanje o nasih raziskavah na zelo živahnih kromosomih patogene kvasovke *Candida glabrata*. Ni kaj, srce mi je močneje utripalo, ko sem prepoznal stare hodnike in laboratorije, kjer sem začel z mojo raziskovalno kariero. Zdelo se mi je, da lahko prepoznam celo stari vonj laboratorijev, in vrišč in trušč študentov sta me v mislih popeljala na začetek osemdesetih let.

Države in vojaške zveze so razpadale, nove so se rojevale, tu pa je še tako nespremenjeno in domače. Podobno predavanje o kvasovkah sem potem to leto imel še skoraj na ducatu drugih univerz in kongresov. 2009 je se posebej imenitno leto za genetiko, saj ravno mineva sto let odkar se je začela uporabljati beseda "gen" (na mojem bivšem delovnem mestu v Koebenhavnskem botaničnem vrtu jo je "uzakoni" botanik Johansen).

Na začetku februarja je bila uradna promocija naše nove knjige o strukturi biologiji. Zalili smo jo z brunellom in se potem naslednje mesece veselili pozitivnih recenzij in pa seveda vsake informacije da so knjigo "posvojili" kot učbenik na kakšni univerzi. Med zimskimi počitnicami smo zamnejali snežno belino z belimi kopalnimi plašči. Obiskali smo Budimpesto in prebivanje v secesijskem hotelu Gellert in stare cesarske palače so nas popeljale sto let nazaj, ko je bila Avstroogrška monarhija še na vrhuncu svoje moči. Mozaiki v starodavnih toplicah, kjer smo se namakali, pa so spominjali na čase, ko so osrednjo Evropo kontrolirali še iz Istanbula. Z mojimi bivšimi bratislavskimi študenti smo se skoraj preobjedli race in soma, tort pa nam nikoli ni bilo dovolj. Posebno poglavje je bil obisk zbirke grafik Viktorja Vasarely-a. Par dni pozneje sem potem le okusil pravo zimo med obiskom centralne Finske, v Kuopio. Tam so uspešno razvili prvo gensko zdravilo, ki se uporablja proti raku na možganih, in ga potem poleti že uporabili na prvih pacientih. Morda majhen korak, ki bolniku podari le dobrega pol leta dodatnega življenja, a velik misleni premik, da se tudi košček DNA lahko uspešno uporabi kot zdravilo.

Pomlad je prinesla Jurčkov prvi pravi rock koncert: v Lund so prišle finske pošasti, Lordi. In aprila je Jan praznoval petindvajseti rojstni dan. Da je krog popoln: naše darilo je bila Vasarelyjeva grafika. Zabava je bila med ribami v koebenhavnskem Akvariju. Kletzmer skupina je igrala tudi balkansko cigansko glasbo in topotali smo, da so se tresle šipe akvarijev, in celo najodločnejši: piranhe in morski psi, so se poskrili. Aprila je v Lundu igral zadnji Wajdin film, Katyn. Morda estetsko ne preveč posrečen, a z močnim in jasnim poročilom o pomoru tisočev poljskih oficirjev na začetku druge svetovne vojne. Pred to dolgo prikrito umazanijo Rdeče armade sedaj res ni več mogoče zatisniti oči. Podobno trpkost, da bi človek zajokal vase in se napolnil s solzami, je

prineslo tudi razkritje pobojev v Barbarinem rovu opuščenega laškega rudnika. Maja sem obiskal Vipavsko dolino in predaval na Zemonu. Čeprav je novogoriska univerza ena najmanjših, ki sem jih obiskal preteklo leto, pa mi je bilo par dni v Vipavi in Ajdovščini presneto všeč. Posebej zgodnji jutranji tek mimo izvirov reke Vipave, pa do ruševin gradu in mimo zrelih zgodnjih češenj na pobočju Zemona. Tudi pokušanje prijetnega vina Zelen z Melito in obisk cele vrste vinskih kleti se kar težko pozabi. Potem sem obiskal tudi Celje in mojim sokrajanom predaval o mojih vtisih iz Avstralije.

Prvo polovico leta sta nas v laboratoriju posebej zabavali Zagrebčanka Tanja in Pirančanka Tinkara. Še s Kitajko Mingming, Eritrejko Sofijo, italijansko Silvijo, švedsko Ano predstavlja moja skupina gotovo enega najlepših laboratorijev. S Saafu, ki je begunec iz Iraka, ki je še pred letom dni delal na ministrstvu za zdravje v Bagdadu, pa sem zaradi njegove velikosti tudi dobil ustreznega "telesnega staražarja", in pa seveda "zaščitnika" mojih deklet. Njegova zgodba, saj je moral emigrirati čisto pred kratkim, pa žal tudi opominja, da se Irak še nekaj časa ne bo umiril. Maja se je po slabem letu žalovanja za pokojnim možem v laboratorij vrnila tudi Libijka Khadija. Če k temu dodam še moje fante, ki prihajajo iz dežel med Skandinavijo in Bližnjim Vzhodom, potem je bil laboratorij pravi etnični mozaik.

Poletje je prineslo celo vrsto konferenc, od Pavije v Italiji pa v Stockholmu, Manchesteru in Parizu. Meni je poletje prineslo še kopico razmišljanja ali naj ostanemo v Lundu ali ne. Univerza se je preteklo leto znašla v silovitem ekonomskem krču in stvari so se spomladi zgledale neskočno črne, kar od petine naših akademskih kolegov smo se morali posloviti. Tako je pršla ponudba iz Kopenhavna ravno prav, da se je moja glava vsaj malo ohladila od zaskrbljenosti za prihodnost moje skupine. Prav zares smo doma tuhtali, če naj se vrnemo na drugo stran mostu. Hkrati pa sem tudi selil moje laboratorije in pisarne z enega konca na drugi konec naše stavbe. Dela in problemov ni in ni zmanjkalo. Pa sem spakiral moje ribiške potrebščine in se še s petimi prijatelji podal na Laponsko: cel dan vožnje z vlakom pa potem s helikopterjem. V divjini brez cest in telefonov, brez elektrike, in tudi brez noči, smo preživeli osem dni. Lovili smo postrvi in bile so tudi naša vsakodnevna hrana: kuhane, pečene, surove, marinirane in dimljene. In smo se seveda pogovarjali le o ribolovu in o tistih ogromnih ribah, ki so potegnile za trnek pa potem ušle. Nabiral sem borovnice in gobe, se kopal v mrzlih jezerih in moje noge so bile ena sama velika rana od komarjevih pikov in mušjih ugrizov. Medtem sta se Judita in Jurček "kuhala" z Darjo in njenima fantoma na plaži v bližini Benetk.

Pogled s helikopterja na laponska jezera (v okolici Arjeploga na Švedskem), poletje 2009.

Na poti z Laponske sem se za par dni ustavil v srcu Švedske, pokrajini Dalarna. Tam kjer je kralj Vasa pred skoraj petsto leti zbral svojo vojsko in pognal Dance v beg in tam kjer se sedaj vsako leto teče Vasa tek na smučeh. Zanimala me je predvsem galerija slikarja in grafika Andersa Zorna, pa majhna zbirka slik Marie Kroeger, ki je bila svoj čas poročena z najbolj znanim skandinavskim impresionistom Soerenom Kroegerjem in pozneje komponistom Hugom Alvenom (njegove skladbe igrajo vsako leto pri podelitvi Nobelovih nagrad). Z bistro glavo sem se vrnil

v Lund. Tam me je že čakal dekan in me prepričeval, da mi je v Lundu vendar najlepše. No, na koncu koncev, pri tem je seveda pomagal tudi zven cekinov pa močno Jurčkovo nasprotovanje seljenju, smo se odločili, da ostanemo. Skoraj nemogoče bi bilo zopet v kratkem času postaviti funkcionalen laboratorij, posebej sedaj ko nam fermentorji in laboratorijska evolucija kvasovk tako lepo tečejo. Zadnje dni avgusta sva bila z Janom v Parizu, jaz na konferenci na Pasteurjevem Institutu, Jan pa je pohajkoval naokoli. Ob večerih pa sva se predajala kulinariki. Ena od posledic konference je bila, da sem se zopet vrnil k stari partnerici, vinski mušici, in jo začel uporabljati kot model za študij nase patogene kandidate. Ubogi žuželki vbrizgamo pod krilo nekaj tisoč kvasovk in bi radi razumeli kako različni sevi v mušici tekmujejo med sabo in z njenim imunskim sistemom. Konec za mušice seveda ni prijeten, ker jih spestamo in določimo zmagovalca med kvasovkami.

Čeprav mušice po umetni okužbi postanejo nabite s kvasovkami, se vedno mirno letajo naokoli in ne delujejo nič kaj bolno. Prav idelen model so, pa pristrčne ko se igrajo na moji pisalni mizi.

Jesen je prinesla moj kratek službeni obisk Mehike. Kar preveč vtisov je bilo za par dni, sem se pa vsaj naučil, kako se pije tequilla. Zaradi časovnega zamika in pa visoke nadmorske višine se kar nisem mogel znebiti glavobola. Kakorkoli, ta eksotična dežela je vredna daljšega obiska, čeprav so revni deli v prestolnici, ki ima skoraj toliko prebivalcev kot cela Skandinavija, vse prej kot prijetni. Oktobrska razglasitev Nobelovih nagrad je prinesla nagrado za dela, ki so pravzaprav zelo blizu mojim raziskovanjem. Nagrada za medicino je šla tudi za raziskave na kromosomih kvasovk, in nagrada za kemijo za strukturno biologijo. Nagrada za literaturo Herti Muller pa je bila za večino vsaj majhno presenečenje.

Konec oktobra sem jo mahnil na jug in dva tedna preživel v Piranu. Bral in popravljaj sem dve doktorski nalogi. Po petih letih mojega mentorstva sta dozorela Anders in Ela, in potem v decembru tudi uspešno zagovarjala svoja doktorata. V Piranu mi ni manjkalo družbe. Trikrat smo tudi obiskali "razvpiti" hotel Palace in občudovali notranjo opremo, bele orhideje, razgled na morje, a bili parkrat razočarani nad njihovo postrežbo in servirano hladno kavo. Vrhunec je bilo moje praznovanje rojstnega dne pri Burinu, ki so ga popestrile bivše sošolke: Ines, Romana, Lidija, Edita in seveda Judita, pa nekaj mojih zdajšnjih študentk in še kup žlahte, prijateljev in otrok. Kar do štirih zjutraj se nismo spravili v posteljo. Jurček je potem za en dan obiskal svoj razred v piranski šoli. Novembra smo se spomnili dvajsetletnice padca Berlinskega zidu. V glavi se je zopet zavrtela serija dogodkov tiste jeseni, od prvih prestopanj avstrijske in nemške meje, do Causescujevega neuspelega pobega s helikopterjem. Z leti bolj in bolj dojemam, kako pomembna je bila jesen 1989 za ponovno sožitje v Evropi.

Moj december je bil popolnoma zapolnjen s koordiniranjem EU projekta. Se nam je pa uspelo odtrgati od dela in priti na sprejem pri novem veleposlaniku v Kopenhagen. Na teh sprejemih je vedno tudi veliko starih znancev, danskih Slovencev. Jurček je vso energijo usmeril na poziranje z "odhajajočim" ministrom za okolje. No, te dni njegova usoda pravzaprva še vedno lebdi v zraku. Vožnja nazaj v Lund pa je bila posebna avantura, po nenavadno zasneženih in zaledenelih decembrskih cestah je avto poplesaval kot vinska mušica preden sede na zrel sadež. Pa naj se kdo razume te klimatske spremembe. Kot pravi moja kolegica Birgitte, kupiti je potrebno počitniško hišico ali pa vsaj parcelo v Sredozemlju in na Laponskem, potem pa naj se podnebje otopluje ali pa ohlaja.

Mesec je zadnje ure leta napovedal, da bo Novo leto prijazno, a kakorkoli vsaj naših okroglih obletic bo na pretek: z Judito bova skupaj dopolnila 100 let, moja mama jih bo dopolnila 80 in teta Olga 85. Dober izgovor za kakšno obsežnejšo zabavo! Morda bo tudi čas, da si nabavim očala, pri branju postajajo roke skoraj prekratke.

SREČNO 2010!

Jure Piškur pri krizanju kinažnih mutant navadnega repnjakovca *Arabidopsis thaliana* (pomlad 2009)

Härliga Härjedalen

Härjedalen är ett höglänt landskap, lägsta punkten är 350 m ö h och många fjälltoppar är högre än tusen meter. Vi startar i Älvros. Här är den gamla kyrkan och kyrkstapelh från 1600-talet nyrenoverade. I Duvberg besöker vi Andersgården som har ett vackert läge med utsikt över Svegsjön. Vi åker vidare till Remsgården, Vemdalen och Vemdalskskalet. Här vid Varggransfjället fotograferar vi blåbär, odon, lingon, kråkbär, tranbär, matlumner och lavar. Natthimlen lyser vackert med sina stjärnor. Vi klättrar ned i ravinen Sångbäcksfallet. I Hedeviden tittar vi mot Sornfjället, som vi också besöker nu vid 100-årsjubileet av Nationalparken som är länets enda och en av Europas äldsta! Här vid Nyvallens fåbod blir vi bjudna på fika med nybakat bröd, olika sorters ostar, smör och korv, allting från fåboden. I närheten ligger Styggjärnen med ett djup på 90 m som har en intressant natur. Vi besöker Hede hembygdsgård, Funäsdalen, Mittåkläppen, Flatruet - här får vi uppleva snöstorm och fotograferar ståtliga renar. På vår vidare färd ser vi Skärkdalen, Osvallen, Storsjön med Krankmärtenhögen - forntida gravfält, Storådörren i härliga höstfärger och första snön. Vi åker vidare till Hamrafjället med Andersjöfallet, Ljusmedalskyrkan med Härjedalslandskapsten - Tärnäs ögon-gnejs, Östest-kröket, Brändåsen, Sveriges högstbelägna by - Högvålen, Lillhärddal och gamla gården. Resan avslutas i Sveg med världens största träbjörn - 13 m. Björnen är Härjedalens landskapsdjur.

Vi träffar Anna-Karin Kristoffersson. Hennes ansikte är runt och kinderna är friskröda.

"Jag brukar kalla mig bukulla eller fåbostinta, Stockholm lockar inte, inte heller New York eller Australien. Jag har det jag behöver här. På gården har vi femtio kor. Till midsommaren flyttar vi med trettio kor till fåboden. Sen bor vi där hela sommaren, då får jag rätta mig efter bjällkon och solen! Jag tar hand om ostproduktionen." Det handlar om ett tiotal olika sorter och hundratals kilo. Hon är stolt över sina ostar, de fritt betande korna i fjällskogen, kulturarvet med fåboden!

Följ med på en spännande resa där vi får uppleva höstfärger med höstblommor, första snön, träffa människor, naturen och storvidderna i "Härliga Härjedalen".

KARLO PESJAK

Magisk rundresa i lilla sagolandet Slovenien

STOCKHOLM Inget annat land i Europa kan erbjuda så många varierade upplevelser på en dag som Slovenien: Lipizzanerhästar, majestätiska grottor, kurorter och Stenmarks favorit Kranjska Gora vid Soca, en av vår kontinents mest paradisiska dalgångar.

Här möts det germanska, slaviska och latinska Europa. Också naturen är omväxlande med sagolika alpdalar i norr, slättland med tallskogar och palmer och pinjetråd vid milda Medelhavet. Slovenien blev en självständig nation 1991 när Jugoslavien rasade samman. I vår är man ordförandeland i EU.

Från Medelhavet till alpdalar Tre dagar genom detta lilleputtland innehåller mängder omväxlande upplevelser. Vår upptäcksfärd börjar i semesterorten Portoroz dit det går svensk charter, och från i sommar även tågcharter. Denna kurort vid Adriatiska havet lockar främst medelålders Spaturister och ungdomar som vill partaja i sommarens heta nattliv. Man kan även hyra segelbåt och höja adrenalinet med jetski eller på casinot. De små stränderna är inte mycket att yvas över. Slovenien är inte främst en baddestination. Här skall man hyra en bil och uppleva många roliga sevärdheter på en behändig yta.

Lipizzanerhästar och grottor En halvtimme på den nybyggda motorvägen tar oss till Lipica. I gröna ekdungar springer vita lipizzanerhästar ystert omkring. Showen i ridhuset med dessa ståtliga och väldresserade djur är en dröm för hästälskare. Härifrån säljs de till Spanska ridskolan i Wien. Ännu ett par mil norrut tar vi av vid de fem miljoner år gamla Skocjan-grottorna med sina enorma kalkstensformationer. Vandringen längs bergväggen i den enorma grottsalen är inget för höjdrädda. Den dundrande floden 50 meter under

oss, bidrar till den mäktiga upplevelsen.

Paradisisk alptrakt På kvällen når vi resans höjdpunkt: kurorten Bled. Fotografier med prins Charles, Ingemar Stenmark, Donald Trump och andra celebriteter vittnar om denna orsts internationella attraktionskraft. Vi plaskar i Hotel Golfs spa-anläggning, relaxar i utomhuspoolen och blickar ut över Bledsjön i solnedgången. I gryningen väntar Bohinj-dalen i nationalparken Triglav. Nyplöjda åkrar, timrade ladugårdar, höhässjor och droskor som har åldrats med charm. Här är vackert som en snövittrakt från 1800-talet. Vi släcker törsten direkt ur Bohinjsjön, landets största sjö, vars vatten är blankt, kristallklart och friskt. Skidsystemet Vogel intill får inte använda konstsnö, för att förhindra miljöförstöring. En kabinbanevagn från 30-talet har lämnats kvar bredvid den nya moderna gondolbanan som ett minne från en förgångnen tid. - Vi värnar starkt om vår miljö och är mycket lyckliga att vi blev fria för första gången i historien 1991, berättar guiden och bergsklättraren Sasha Gasparin. Likt de flesta slovenier vi möter är han mycket gästvänlig och stolt över sitt land. - Jag har bestigit Triglav tre gånger. Slovenerna är friluftsmänniskor som älskar sport och ren natur. Alpinisterna är landets största frivilligorganisation, berättar han.

Stenmark åker hit Ingemar Stenmarks favoritbacke låg i Kranjska Gora, här vid treriks-röset på gränsen till Italien och Österrike. - Stenmark brukar komma hit och spela golf med mig, berättar gamle slalomvännen och traktens store son Bojan Krizaj, när vi träffas. Det gamla gästhuset erbjuder gulasch med knödel och hemgjord blåbärssnaps till lunch. Vi fortsätter förbi skidflygningsbacken Planica innan Soca tar vid, ett Eldorado för flugfiskare. Under första världskriget dödades flera hundra tusen människor i strider här. Om detta berättar museet i orten Kobarid om. I dag är det helt tyst. En forell slår i bäcken. Denna plats är opåverkad av civilisationens skenande miljöförstöring och fartblindhet. Att bada i denna trånga dalgång med sitt turkosa klara bäckvatten känns som att födas på nytt. Jag tittar upp mot slovenernas heliga berg Triglav, som även är med på landets flagga, och ber för mig själv att åter få uppleva denna plats mitt i Europa - fortfarande i fredstid och lika oförstörd - om 20 år igen.

POTEPANJE PO PETIH EVROPSKIH DRŽAVAH

Za 1. maj, praznik dela sva z ženo sklenila, da končno preizkusiva našo novo pridobitev. Po dolgem oklevanju in pripravi sem namreč uspel, seveda z veliko dobre volje, znanja in sreče predelati oz. dodelati tovorni kombi (dostavno vozilo) v potovalno vozilo, avtodom. Ko sem končal in uspel kombi celo homologirati in speljati čez tehnični pregled, sem si kar čestital, saj to ne uspe vsakemu.

Tako in sedaj imamo vozilo v katerem lahko potujemo, spimo, kuhamo in nam je vedno na razpolago. S tem pridobimo udobje in hitrost potovanja, saj nam ni potrebno vedno iskati kampov, ampak lahko prespimo tudi na hitro, kjer nas pač zajame spanec.

Tako sva se odločila, da odpotujeva malo krožno po tem delu Evrope in to iz rodne Slovenije – Celja proti Avstriji. Potovala sva čez Karavanke in ko sva prešla ta najbolj gorati mejni predel prispela v čudovito gorsko pokrajino, se peljala in si ogledala smučarsko središče Kutzbuhl s čudovitimi smučišči in lepimi hišami v alpskem slogu. Avstrija je bila kmalu za nama, saj naju je čas neusmiljeno preganjal. Imela sva namreč cilj obiskati Švico z Zurichom ter se vrniti čez severno Italijo. Vse skupaj skoraj 2000 km v dobrih petih dneh. Hudo. Toda preiskusiti

je treba hitrost potovanja in še obvezno zraven kaj doživeti in videti.

Tako hitro prispeš v Vaduz, glavno mesto Lichensteina. Tu sva si malo kuhala in si za dušo ogledala nov, krasen muzej.

Mala kneževina je hitro skozi in nato St. Gallen ob Bodenskem jezeru. Tu sva uživala ob lepotah jezera in okoliških malih mestecih, ki so ena lepša od drugih. Obvezen je ogled tudi slapov na reki Ren, ki ti dejansko s svojo veličino še dolgo ostanejo v spominu.

Zurich, čudovito mesto z ogromno spomenikov, muzejev, fontan in prekrasnih toda na momente preveč sterilnih, hladnih ulic. Tu na žalost ni pravega življenja vse je nekako preveč »počiščeno«.

Odmor v kampu nama je prišel zelo prav za obnovitev zalog vode, umivanje, lenarjenje.

Toda gorati Švicarski svet naju še čaka in preko prehoda Gottard in še nekaj kilometrov je mesto Luzern z jezerom. Zopet čudovita pokrajina vpeta v zasnežene gore. Ogledava si gledališko predstavo v italijanščini in prespiva kar na parkirišču. Krasno doživetje.

Nato Italija z jezerom Iseo ter Sirmione ob Gardskem jezeru. Vedno nepozabno in si vredno pogledati čeprav smo že bili in se še vedno radi vračamo.

Verona, ki sledi pa tudi vedno polna, nasmejana in prijazna. Na ulicah vedno dovolj ljudi, smeha, veselja za razliko od Švice.

Tako po 1927 km poti prispeva utrujena, toda srečna ker sva ogromno videla, doživela in sedaj veva da najin avtodom služi svojemu namenu.

Branko in Metka Verdev, Slovenija, Celje

Pozaba fašizma je pozaba četrtnine Slovencev

Državni svet gostil slovitega 97-letnika

Moje suhote so avtobiografski zapisi Borisa Pahorja. Predstavljajo izredno pomembno pričevanje, ki celovito osvetljuje tako njegovo kompleksno življenjsko izkušnjo kot literarni opus. Pahorjeva zgodba je v marsičem metafora 20. stoletja. Foto: Wikipedia

Boris Pahor meni, da se pri današnjem govorjenju o dogajanju okoli druge svetovne vojne zdi ključna predstavitev zločinov obeh strani.

Kot je to že večkrat poudarjal, so mu mnogi rekli, da so o početju domobrancev komunisti govorili 40 let. Ampak sam je nato pojasnil, da mladi tega ne vedo in slišijo le drugo stran. Boris Pahor je sicer na predavanju v državnem svetu poudaril, da Slovincem najbolj manjka lastna identiteta, šole pa bi morale mlade učiti domoljubja.

Na predavanju z naslovom *Slovenska državnost, kot jo pojmem* je Pahor tudi poudaril, da se danes preveč pozablja na fašizem in na vse, kar se je dogajalo s četrtnino Slovencev.

V Evropo šli mimo Trsta in s tem tudi manjšine

V zgodovini slovenske države je namreč Slovenija šla vedno mimo svojih manjšin. Kot je rekel, je imenitno, da je Koper zdaj postal okno v svet, vendar ne smemo pozabiti na Trst.

Slovenija je namreč šla v Evropo mimo Trsta, s tem pa je zanikala tudi manjšino, ki tam živi. Če pa se bo Trst v prihodnjih desetih oziroma dvajsetih letih znova razvil v tisto, kar je bil na koncu 19. stoletja, če se bo torej znova odprl kot mednarodno mesto, Slovenija na to ne bo pripravljena.

Prav tako je prepričan, da je danes Kras na razpolago sosedom, zaradi česar bi morali omejiti oblast županom, da ne bi razprodali slovenske zemlje Italijanom. Kot je ocenil, se lahko zgodi, da bomo imeli čez 20 let italijanski vrtec v Postojni.

Slovenija tudi ne kaže zanimanja za Koroško. Takrat, ko so ponujali del, so hoteli imeti celoto, čeprav bi lahko imeli celotno področje okoli Vrbskega jezera, prav tako je spomnil na slab odnos do generala Maistra.

Zaverovanost osrednje Slovenije same vase škodljiva za vse

Takšna zaverovanost osrednje Slovenije same vase in v svojo "imenitno centralno vlogo" je naredila že veliko škode vsem Slovincem. Zatem je spomnil na Prešernovo Zdravljico in verz "Bog živi vas Slovenci, Bog živi ves slovenski svet," pa tudi na tiste, kjer opeva fante in dekleta. Težava je, da se danes pozabljajo, saj takoj preidemo na tisto o sosedih.

Kot je nadaljeval, je bil že takrat prisoten evropeizem, ki pa mora vedno izhajati iz svoje identitete. Zato je zanj ključno imeti patriotizem, saj imamo lahko šele z njim tudi samozavest. Težavo te neobstoječe zavesti je nakazal tudi z besedami zunanjega ministra **Samuela Žbogarja**, ki se je zadnjič v nekem govoru na koncu vprašal, ali nas Italija sploh jemlje kot državo.

Drnovšek ni opravil dobro svoje vloge

Pri vstopanju Slovenije v EU je prišlo do velikega popuščanja Slovenije do italijanskih zahtev. Tedaj je pisal takratnemu premierju **Janezu Drnovšku** in mu predlagal, naj Slovenija kot država v evropskem tisku predstavi, kaj vse ji je naredil fašizem slabega. Kot sam meni, bi s tem imeli drugačno vlogo pri pristopanju. Prav tako bi morali poudariti, da smo bili na strani zaveznikov, saj nas zdaj hočejo Italijani prikazati kot tiste, ki so jih uničevali. Po njegovih besedah pa je Drnovšek pismo nedvomno vrgel v smeti.

Prav tako je spomnil na javne obtožbe italijanskega predsednika **Giorgia Napolitana**, ki jih je nato hrvaški predsednik **Stipe Mesič** javno kritiziral in jih označil za rasistične, [Drnovšek pa je le pisal pismo, naj se stvari umirijo](#). To kaže na to, da pri nas demokracija šepa. Pisanje pisem ne šteje za obliko reševanja težav, če nekdo reče, da jim je bila krivično vzeta zemlja, in to pred celo Italijo.

Slovenija molči, Italijani pa poudarjajo, da naj bi se jim zgodila krivica

Slovenija je molčala in še vedno molči, ob tem pa Italijani vsak dan poudarjajo, da se jim je zgodila neka izguba, nedvomno z nekim ciljem.

Ob tem je poudaril, da tega ne govori v duhu antiitalijanstva, saj je bil vzgojen v italijanskem jeziku in kulturi, ki jo pozna tudi bolje od slovenske. Tudi italijanski tisk ga je sprejel in ga vabi, da govori o fašizmu in tudi prek svoje mladosti. Prav tako mu nobeden Italijan ni rekel, da je nacionalist, rekli pa so mu to Slovenci.

Izguba identitete kriva tudi za veliko samomorov

Globalizem je zdaj zamenjal komunizem, a že Kardelj naj bi rekel, da bodo izginili narodi, ostali pa jeziki. Pahor pa se je pri tem vprašal, kako imaš lahko jezik, če pa nimaš nacionalne zavesti.

V globalizaciji naj bi bil nacionalizem preživet. A preživet je lahko le tam, kjer tudi je občuten, ne pa tam, kjer ga sploh ni. Izguba identitete naj bi bila kriva tudi za veliko samomorov.

Pomembna je domoljubna vzgoja

To je tudi težava šol, ki nimajo domoljubnega čuta. Poudaril je, da ne bo rekel patriotskega, ker bi ga lahko obtožili nacionalizma. Slovensko mladino bi morali vzgajati na podlagi slovenske identitete. Večkrat je poudaril, da je vse odvisno od vzgoje, pri tem pa je tudi vprašanje, kdo bo mlade vzgajal.

Zelo pomembno se mu zdi, da bi v zgodovinskih učbenikih dobilo prostor tudi dogajanje med obema vojnoma. Vsi namreč govorijo le o požigu slovenskega doma, nihče pa ne reče nič o menjavi slovenskih priimkov v italijanske. Kot je poudaril, še Francozi v Alzaciji in Loreni niso spremenili nemških priimkov v francoske. V slovenski državi bi zato morala izginiti ta nevednost o slovenski manjšini, na kar sam opozarja že od leta 1953.

Holokavst ni samo judovska stvar

Prav tako je spomnil, da se danes pozablja, da holokavst ni le judovska stvar. S tem namreč pozabljamo na skoraj štiri milijone preostalih mrtvih. Pri tem je poudaril, da koncentracijska taborišča Dachau, Buchenwald, Mauthausen in mnoga druga nimajo nikakršne zveze z judovsko usodo. Sam je bil namreč zaprt kot antinacist.

7. december 2009 , Ljubljana - MMC RTV SLO

Blaž Kosovel

Slovenija je bila izbrana za sedež Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev Acer. To je zelo pomembno za našo državo, ker smo prvič dobili sedež ene od evropskih agencij. Gre za podobno stvar kot Evropska centralna banka, le da na področju energije. Za sedež Acerja sta se poleg Ljubljane potegovali še Bukarešta in Bratislava. Agencija, ki bo povezovala delo vseh nacionalnih agencij za to področje, bo začela z delom marca leta 2011. Članica Odbora za industrijo, raziskave in energetiko v Evropskem parlamentu Romana Jordan Cizelj.

Projekt Fotografski muzej Maribor in zbirka Avgusta in Marie Bohanec iz ZDA

Pobuda za ustanovitev prvega tovrstnega muzeja v Sloveniji in v Mariboru se je razvila na podlagi donacije iz leta 1988 in želje donatorja g. Avgusta Bohanca, da se njegova zbirka dostojno predstavi javnosti. Donator g. Avgust Bohanec se je rodil leta 1933 v Mali Nedelji pri Bučkovcih blizu Ljutomera. V Mariborski livarni se je izučil za ključavničarja in se z osemindvajsetimi leti odpravil za boljšim zaslužkom v tujino. V ZDA se je sčasoma uveljavil kot trgovec s fotografsko opremo. Pridobil je pravico, da ima na svoji vizitki (do upokojitve) pa tudi na napisu nad svojo trgovino v Pasadeni uradno dodeljeni naziv »Prvi ekskluzivni prodajalec Leice v ZDA« (The First Exclusive Leica Dealer in the USA).

Avgust Bohanec slovi tudi kot zbiralec fotografske opreme. Pri zbiranju fotoaparátov in urejanju zbirke pa mu pomaga žena Maria. Prve stike in povezave v zvezi z donacijo zbirke je z donatorjem imel g. Kurt Verdnik, ki je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja vodil Fototrgovino v okviru Trgovskega podjetja Zarja, g. Bohanec pa jo je ob svojih obiskih v Mariboru redno obiskoval. Iz obojestranskega zanimanja in poznavanja fotografske

tehniko in fotografije se je sčasoma oblikovala ideja o stalni razstavi fotografske zbirke, ki jo je g. Bohanec zbral po svoji naselitvi v ZDA, v začetku šestdesetih let.

Konec osemdesetih let se je tako Avgust Bohanec odločil podariti Mariboru svojo zbirko fotoaparatorov in to pod pogojem, da mesto dostojno poskrbi za predstavitev zbirke v ustreznem muzejskem oddelku. Še preden je s predstavniki mestne oblasti podpisal darilno pogodbo, je 18. maja 1988 poslal prvo ladijsko pošiljko s 349 muzejskimi fotoaparati, ki sta ji, do aprila 1990, sledili še dve. Darilna pogodba med donatorjem in takratnim predsednikom Skupščine občine Maribor je bila podpisana 1. julija 1988. V njenem zadnjem določilu pa je zapisano, da se zbirka poimenuje Fotografska zbirka Avgusta in Marie Bohanec. Zbirka vsebuje 1645 eksponatov. Med njimi je več ko 1100 fotoaparatorov, filmskih kamer in projektorjev. Ostali predmeti predstavljajo fotografski pribor, kot so: svetlomeri, daljinomeri, bliskavice, filtri, zaslonke in podobno. V zbirki so zajeta vsa obdobja od konca 19. stoletja pa do konca 20. stoletja, ko se je pojavila digitalna fotografija.

Prvotna zamisel je bila, da bi zbirko predstavili v pritličnih prostorih Pokrajinskega muzeja Maribor, ki so ga v tistem obdobju uporabljali najemniki (Kompas in Turistična agencija Grad). Pokrajinski muzej Maribor je, v prostorih v gradu, sicer pripravil priložnostno razstavo izbora predmetov iz zbirke Avgusta in Marie Bohanec, kar pa je predstavljalo le skromno oddolžitev zakoncema, ki sta mestu podarila dragoceno zbirko, ne pa tudi uresničitev volje donatorja iz podpisane pogodbe. Muzej narodne osvoboditve Maribor, ki je prevzel pod svoje okrilje tudi zbirko tehniške dediščine Maribora, je tako v letu 2006 iz Pokrajinskega muzeja Maribor v svojo hrambo prenesel celotno Bohančevo zbirko. V letu 2008 je – na podlagi pričetih sanacijskih del – zaživela ideja o možni lokaciji za predstavitev darovane zbirke fotoaparatorov in opreme v delu pritličnih prostorov objekta Koroška cesta 19, čemur so sledile nadaljnje aktivnosti.

Muzej narodne osvoboditve Maribor je, kot upravitelj zbirke, zato pripravil koncept predstavitve Bohančeve zbirke, ki je bila programsko-vsebinska podlaga za idejno zasnovo notranje ureditve prostorov in opreme predvidenega Fotografskega muzeja (idejno zasnovo sta pripravila Marko in Andreja Japelj – Atelje Japelj).

Razstava bo na ogled na dveh lokacijah:
- V Muzeju narodne osvoboditve Maribor si boste lahko ogledali večji del zbirke Avgusta in Marie Bohanec ter seveda idejno zasnovo notranje ureditve Fotografskega muzeja Maribor
- V mesecu oktobru 2009 si boste lahko del zbirke Avgusta in Marie Bohanec ogledali na ulicah mesta

Maribora (city-light plakati).

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES

ARHIV

V prostorih Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) v Ljubljani je v četrtek, 13. septembra 2007, potekala prireditev Slovence s severa. Ob 18. uri je bila tiskovna konferenca, namenjena predstavnikom sredstev javnega obveščanja, ob 19. uri pa kulturni večer, ki je bil namenjen širšemu krogu – vsem prijateljem in znancem rojakov na Švedskem.

Foto; Sestre Budja v družbi sovaščanov – na proslavi Beseda, Mala Nedelja, 2007, fotograf: Branko Kosi

Tiskovna konferenca Na tiskovni konferenci so sestre Budja, Majda Kobal, Zvone Podvinski, Emil Milan Starc in Jože Drolc predstavili tamkajšnja slovenska društva, njihov zgodovinski pregled, današnji utrip in vizijo delovanja v prihodnje ter na Švedskem uspešne Slovence. S pričevanji in strnjeno predstavitvijo so pojasnili pregledno razstavo. S pozdravnim pismom iz Slovenske zveze na Švedskem je zbrane nagovoril predsednik zveze Ciril Marjan Stopar.

Uradni podatki o številu Slovencev na Švedskem niso pravilni. Po podatkih je na Švedskem okoli 11.000 Slovencev, čeprav uradne statistike po njenih besedah govorijo le o 68 do 600 tam živečih Slovencih. Najštevilčnejša slovenska skupnost je v Göteborgu. Večina se jih je na sever Evrope preselila med leti 1960–1970, največ Slovencev pa se je vrnilo leta 1975. Med razloge za izselitev na Švedsko je Budjeva navedla ekonomske razloge, avanturizem, nekaj Slovencev pa se je na sever preselilo zaradi političnih razlogov v domovini. Slovenski duhovnik je na Švedskem prisoten že 45 let, saj je prvi duhovnik prišel že leta 1962. Danes Podvinski nadaljuje Drolčevo delo.

Na Švedskem enajst slovenskih društev Prvo slovensko društvo je bilo ustanovljeno leta 1968, danes jih je registriranih enajst. Slovenska društva na Švedskem delujejo na jugu države, povezuje jih Slovenska zveza, med drugim tudi štirikrat letno z izdajanjem Informativnega glasila. V pokrajini Skåne delujejo štiri društva: Lipa ter Orfeum v Landskroni, Planika v mestu Malmö in Švedsko-slovensko društvo v Helsingborgu. Po eno društvo deluje v pokrajinah Blekinge (Slovenija v Olofströmu), Halland (Ivan Cankar, Halmstad) in Södermanland (Slovensko društvo v Stockholmu), po dve društvi pa imata pokrajini Bohuslän, kjer v Göteborgu delujeta društvi France Prešeren in Slovenski dom, in Västmanland (društvo Simon Gregorčič v Köpingu ter društvo Slovenija, Eskilstuna). V Stockholmu deluje tudi Švedsko-slovensko prijateljsko društvo, podobno kot v Ljubljani Slovensko-švedsko prijateljsko društvo.

Pomembno vlogo ima tudi Slovenska katoliška misija na Švedskem. Društva se ukvarjajo predvsem s pripravo kulturnih dogodkov, izdajanjem glasil v slovenščini, ukvarjajo se z glasbo in petjem, kulinariko, izobraževanjem in literarnim ustvarjanjem, imajo balinarsko sekcijo. Augustina Budja v svoji knjigi "Slovenci na Švedskem, okvirno zgodovinski pregled" ugotavlja, da se število slovenskih prireditev krči in s tem tudi priložnost za kulturna udejstvovanja. Poznavanje slovenske kulture in jezika je vse manjše, izgublja se slovenska zavest. Vzroki so v ukinitvi slovenščine kot dopolnilnega pouka v švedskih šolah in v društvih. Pred tremi leti je znova zaživel slovenski dopolnilni pouk v Olofströmu, letos pa še v Malmöju in Göteborgu.

Monografija "Slovenci na Švedskem" je najobsežnejše delo o življenju in delovanju Slovencev na Švedskem. Monografija avtorice Augustine Budja je namenjena predvsem tistim, ki jih priseljevanje Slovencev na Švedsko zanima. Knjiga je nekakšen *monument o življenju prve in delno tudi druge generacije Slovencev na Švedskem*. Vsebuje rezultate raziskav, teoretične zaključke, opisani so ljudski običaji, monografija pa je tudi slikovno bogata. Zaradi pomanjkanja interesa ob izdaji knjige v Sloveniji in na Švedskem je knjiga izšla v samozaložbi.

Večer so popestrile sestre Budja z glasbenimi vložki in Zvone Podvinski z videopredstavitvijo Švedske, njenih značilnosti in zanimivosti iz življenja Slovencev na Švedskem. Program je dopolnila pregledna razstava. Na Švedskem živi okoli 11.000 Slovencev.

Pregledna razstava je dopolnila program Na ogled je bila pregledna razstava, katere gradivo se je nabralo ob pripravah na lanskoletno razstavo ob 15-letnici osamosvojitve Slovenije. Ker je bilo zbranega gradiva veliko in so ga lani lahko razstavili le del, so se pri Svetovnem slovenskem kongresu odločili, da v letošnjem letu celovito predstavijo življenje in delo rojakov s Švedske z dokumenti, fotografskim gradivom in izdanimi deli – od glasila, slovarjev, knjig, pesniških zbirk, priročnikov in monografij.

Moja Slovenija, okt 2007 *Patricija Virtič*

»Zdaj pišem le tisto, kar me dovolj vztrajno nagovarja«

Literarni glas Neže Maurer se sliši že dobrih pet desetletij: leta 1957 je bila v Cicibanu objavljena njena prva pesem, deset let pozneje – bila je stara 37 let – je izšel knjižni prvenec Zveza mora ostati, temu pa so sledila desetletja, ko so bile knjižne police skorajda vsako leto bogatejše za eno, pa tudi dve njeni knjigi. Skupaj jih je doslej izšlo že 40, od teh jih je dobra polovica za otroke. Vitalni gospe, ki je letos stopila v 80. leto življenja, upravičeno rečejo »zvezda stalnica slovenske literature«.

Mnoge vaša leta zazibajo v spomine in otopelost, vi pa ste neprenehoma sredi dela, hodite na literarne večere, obiskujete učence po šolah ... Od kod toliko moči in volje? Imam srečo, da mi telo bolj peša kot duh. Spomin imam še, pa čustva tudi. Telo pa me več ne

uboga. Pred časom sem dobila očitek, da nimam več volje. A to ne drži. Imam voljo, a volja je zgolj jezdec, telo pa je konj. Jezdec je gotovo pametnejši od konja, pozna cilj in vse. Toda če mu konj na poti omaga ali pogine, jezdec ne more kaj dosti narediti, pa naj ima še tako močno voljo.

Tudi pišete še vedno? Še, a zdaj sem bolj kritična, kot sem bila prej. Da kaj zapišem, mora biti ideja tako močna, da je nikakor ne morem odgnati. Če ni tako, pač ne zapišem. V življenju sem veliko napisala. Zdaj pa zapišem le tisto, kar je dovolj vztrajno in dovolj močno.

V dveh pesniških zbirkah, Raj in Zmenek, pišete o smrti, minevanju, večnosti. Je vaša starost lepa? Saj je težko, ko se postaraš, ne moreš več tega ali onega. Ampak če bi zdaj kdo rekel, živeli boste tristo let ali pa sploh ne boste umrli, bi bilo prav tako hudo. Smrti se ne bojim. Na deželi, rodila sem se v Podvinu pri Polzeli, smo bili vedno »blizu« smrti. Že kot otrok sem se soočila z njo, pa pozneje, ko mi je mož umrl tako rekoč v naročju. Saj ni lepo, ampak tako grozno pa spet ne. Posebno če si to, kar si želel, že napravil. Če pa nisi nič napravil, je najbrž težko. Mislim, da taki ljudje postanejo res zlobni in obupani. Meni pa se zdi, da sem dosti naredila in da sem že dolgo na svetu. Ni mi hudo, da ne bom večno na tem svetu in da ne morem biti nenehno lepa. Če bi bili vsi vseskozi lepi, potem se ne bi ločili med seboj in bi bili kot žito na njivi.

Nekoč ste dejali, da če ne bi odraščali med vojno, bi že zdavnaj obupali ... To seveda ni hvalnica vojni, ker je vojna nekaj najhujšega, kar se človeku lahko zgodi. Najbrž sem govorila o preizkušnji, koliko lahko telo prenese. Od vsega hudega postaneš odpornejši. Deset let sem bila stara, ko se je začela vojna. Tri tedne smo bili doma, potem smo otroci začeli hoditi v nemško šolo. Prepovedali so nam govoriti slovensko. Takrat smo se naučili lagati, kar je bilo nujno za preživetje. Otroci smo se v kakšnem mesecu popolnoma spremenili, zdi se mi, da med vojno sploh nismo bili otroci. Srečevali smo se s smrtjo, s ponižanjem, potem je bil še občutek manjvrednosti. Bila sem odlična učenka in sem vprašala učitelja, ali bom lahko postala učiteljica. Odgovoril mi je: »Ne, ker nisi Nemka!« Med vojno sem, kako bi rekla, zamrznila in to me je držalo še dolgo po vojni.

Učiteljica pa ste vseeno postali! Po vojni sem šla na učiteljske, kasneje sem diplomirala na slavistiki. Nekaj let sem učila v Črnem Vrhu nad Idrijo, pozneje v Ilirski Bistrici. Zelo rada sem učila. Otroci so me tako pritegnili, da nisem mogla postaviti meje. Večkrat so me zjutraj pred poukom ali popoldne prosili, da jim kaj pomagam. A ko sem začela pisati, sem ugotovila, da če bom ostala v učiteljskem poklicu, ne bom mogla dati vseh svojih moči pisanju.

V tem času so nastale prve pesmi. Namesto da bi mlada učiteljica kregala nemirne otroke, sem imela razne škrate in drobne možice, ki vrtajo v glavo in vidijo, kaj znajo in kaj ne. To sem jim brala med uro slovenščine in pričakovala njihovo »prizadetost«, strah, pa so se le smejali. In eden izmed učencev mi je dejal, naj nesem pesmi v Ljubljano, da se mi bodo še drugi smejali. To je bila moja prva literarna spodbuda (*smeh*).

Iz prosvete pa ste odšli v novinarstvo. Na televiziji sem začela pripravljati šolske oddaje. Televizija je bila v tistem času nov medij, verjeli smo, da bo televizija otroke naučila več kot učitelji. Kako zmotno! Kasneje sem delala še pri Kmečkem glasu, moja strast so bile reportaže, pa tudi pri drugih časopisih ... Učiteljstvo je bil prvi klic – klic k študiju in otrokom; novinarstvo moja priljubljena obrt, v kateri sem se izpopolnila, kolikor sem zmogla, urednikovanje je bilo življenjska želja in nuja, pisateljstvo pa moja izpoved, moja strast – ki je hkrati strast in

muka. Ko je mož umrl, star je bil komaj 42 let, sem delala še več – preživeti sem morala dva otroka in pri nas je živela še moja mama.

Prav o teh odnosih – z mamo, s hčerjo Evo in sinom Miklavžem, pišete v vaši najbolj prodajani pesniški zbirki *Od mene k tebi*, pri Mohorjevi družbi so jo že večkrat ponatisnili ... Nastajala je 26 let! Pesmi so o materinstvu, o odnosu med materjo in otrokom. Ko je imela Eva 20 let, sem jih zbrala in objavila. Spomnim se pohvale Ivana Minattija: »Ja, Neža, to piši. Tako moški ne znamo, tega moški ne zmoremo!«

Mama je bila tista, ki vas je popeljala v svet poezije, kajne? Zнала je veliko pesmi na pamet. Ko sva okopavali na polju ali kuhali kosilo, mi je ona pripovedovala pesmi. Ko sem prišla v prvi razred, sem jih recitirala sošolcem pred tablo. Učitelj se je čudil in me vprašal, če jih že znam na pamet, ali morda tudi vem, čigave so. »Seveda vem!« sem odgovorila: »Mamine!« Prepričana sem bila, da so to pesmi moje mame in šele kasneje sem ugotovila, da znam na pamet Prešernovo, Aškerčevo, Gregorčičevo poezijo ...

Največje življenjske modrosti pa ste se naučili od deda, večkrat poveste. Bila sem nezakonski otrok, morda zato na starega očeta še bolj navezana, imel me je zelo rad. Ko sem nekoč prišla domov iz šole, bilo je med okupacijo, in izjavila, da v šolo ne grem več, me je poklical k sebi in dejal: »Zapomni si, če hočeš koga premagati, moraš znati toliko kot on in še malo več.« Ko ni več videl brati, me je prosil, naj mu kaj preberem. Spomnim se, da mi je nekoč dejal: »Ko človek ne more več brati, ni več vredno živeti.« Čeprav smo živeli v revščini, za knjige in revije ni bilo nikoli premalo denarja. Sveto pismo z ilustracijami Gustava Doréja je bilo tako zrucano, ker smo ga ves čas prebirali. Če radi beremo, si nas besede izberejo za svoj dom. Ob pisanju rajajo okrog nas, da si lahko za svoje verze ali zgodbe izberemo najlepše med njimi.

Čeprav ste pisali že v času učiteljevanja, je vaša prva knjiga izšla šele, ko ste bili stari 37 let! Zakaj tako pozno? Čudim se, kako mladi danes začnejo pisati! Ko pridejo prva čustva, že izdajo pesniško zbirko. Pri dvajsetih letih nehajo pisati, ker so »deželo« že osvojili. Meni je urednica Cicibana objavila prvo pesem, ko sem bila stara 27 let. Da sem dočakala izid prvenca, pa je trajalo še deset let. Kasneje so zbirke izhajale pogosteje. Nikoli mi ni zmanjkalo volje. Imela sem drznost in veselje. Pa tudi revščina in nuja, da preživim družino, je bila ena od gonilnih sil, da sem nenehoma delala, pisala. Danes se mi zdi skorajda greh, da lahko toliko počivam, kolikor želim oziroma kolikor telo hoče.

Ljubezen je bila ves čas srž vašega ustvarjanja. Je tako še danes? Ko berem v časopisju, da sv. Pavel, ki je zapisal stavek: »O Bog, daj mi ljubezen, brez ljubezni nisem nič«, ni padel s konja zaradi videnja, ampak ker da je imel epilepsijo, me razjezi, zgrozim se. Človek brez ljubezni je izgubljen, mrtev. Zame je ljubezen moč! Namreč tista ljubezen, ki je v človeku, ne pa ona, ki jo pričakujemo od nekoga drugega.

Kdaj je nastajala zbirka *Litanije za mir*? Ko se je pripravljala osamosvojitvena vojna v Sloveniji, je vse, kar sem doživela kot otrok med vojno, privrelo na dan in se združilo z novimi bolečinami. Tako so nastale protivojne pesmi, ki so jih v fotokopirani obliki med desetdnevno vojno brali na radijskih postajah. Leta 1991 so pesmi izšle v zbirki *Litanije za mir*. V nekem kraju so pripravili pesniški večer kar v cerkvi, pesmi iz te zbirke smo prebirali in bila je svojevrstna molitev, prošnja za mir.

Zakaj niste pisali več proze? Pisanje proze terja ogromno časa in zbranosti. Mene pa je življenje postavilo v položaj, ki mi ni omogočal ne enega ne drugega: materinstvo je terjalo svoje, umrl mi je mož, ko sem bila stara 39 let. Herman je bil središče družine, ko sem hodila po novinarskih potih, z njegovo smrtjo so prešle vse dolžnosti name. Ni bilo mišje luknjice, kamor bi se skrila in pestovala svojo bolečino. S tem so se podrli tudi literarni načrti. Vprašanje pa je, koliko bi bila uspešna, saj nimam spomina, da bi spletala zgodbe, prepletala junake. Sredi dela so bile misli razpršene, težko bi našla čas, da bi jih »zjedrila«. Kar imam proze, sem jo napisala na dopustu, ko sem imela več dni skupaj prostih.

Pesmi pa so nuja? Imam zelo močna čustva, če jih ne bi dala na papir, bi najbrž znorela. Včasih sem se zbudila tudi po petkrat na noč in zapisovala verze. Vedno sem bila bolj občutljiva, najbrž sem tudi zato začela pisati.

Pa vendar je prva asociacija na Nežo Maurer otroška poezija. Bi danes še znali pisati za otroke? Seveda bi. Otroci nikoli niso bili slabi in tudi danes niso. Spremenila se je vzgoja. Starši so predali oblast otrokom. Poslušam na cesti, kako mama sprašuje otroka: »Ja, kaj pa ti misliš?« Zakaj naj bi on mislil?! On je na svetu zato, da počasi spoznava, se uči in vrašča v delo. Starši so popustili. Otrok mora imeti ograjo, da ne bo padel čez rob, odgovornosti za odločitve pa mu ne smemo nalagati v otroštvu. Ni res, da imaš otroka rad, če mu vse dovoliš. Večkrat slišim tarnanje, da mladi ne odstopijo sedeža na avtobusu. Sama vedno dobim sedež, pa ne zato, ker bi me otroci poznali, ampak zato, ker sem jih prosila. Zanimivo, kako smo zadržani, da mislimo, če imaš več let, si pa več vreden.

Kakšno popotnico ste vi želeli dati otrokoma? Na srečo se me je že zgodaj prijelo spoznanje, da so otroci, kot pravi stara modrost, le puščice, ki jih izstrelimo iz loka. Niso naša lastnina in lahko poletijo čisto drugam, kot si mi želimo. Pred kratkim je sin Miklavž rekel, da smo mi trije pa res srečnejši, saj služimo denar s hobiji: on bi bil vseeno pilot, Eva je že od malega govorila, da bo klovnesa, rdeči noski so njeno veselje, jaz bi pa vseeno pisala. Lepo je, če je človeku omogočeno, da v življenju opravlja poklic, ki ga ima rad. Potem ni take zavisti, hudobije, nagnjenosti k depresiji, niti pogoltnosti. Poštenost in delavnost sta temeljni vrednoti. In brez ljubezni ne gre, ljubezen je žar vsega. Tako kot v slikarstvu: bolj poznaš temne tone, bolj živa je slika. Samo iz svetlih barv ne more biti. Sama sem prestala drugo svetovno vojno, vem, kaj je groza in zaničevanje, morda zato bolj cenim življenje.

Napisali ste 40 knjig, prek 80 radijskih iger, uglasbenih je stotine vaših pesmi ... Tisti, ki je sestavljal pregled slovenske poezije, pa vas je spregledal. Kako se to lahko zgodi? Zame je to pomenilo, da je ostalo samo tisto, kar sem pojedla, pila, plesala, ljubila, plezala po skalah, imela moža in dva otroka. Vse drugo, vse moje pisanje je nič. Strašna kazen je za vsakega umetnika, če ga dajo v muzej. To sem spoznala v študentskih letih, po vojni, ko na primer o Gradniku nisi zvedel nič, če nisi bil zelo zavzet za literaturo. Umaknjeni, črtani, zatajeni so bili še številni drugi, pa ne zaradi slabih literarnih izdelkov! Čudno, kako lahko, če zbrišejo tvoje ime, zbrišejo tudi tebe.

Pa vendar tudi v zadnji pesniški zbirki Na tvojo kožo pišem svoje verze ni zaznati zagrenjenosti, zamer ... Ko se je zgodila ta neprijetna stvar in ko so me izpustili še v knjigi Vse najboljše, Ciciban – v njej ni mojih pesmi –, sem bila nekaj dni čisto odtrgana. Neskončno me je prizadelo. Tako je vplivalo na moje telo, da nisem mogla dihati. Zvečer sem telefonirala hčeri in jo vprašala, ali naj grem v Savo nocoj ali zjutraj. Predlagala je jutro. Zjutraj me je poklical sin in se zavzel, da bo naredil mojo spletno stran. Naročil mi je, kaj vse moram napisati o sebi. Tri tedne sem zbirala gradivo, bibliografijo, fotografije, pisala o sebi. Mimogrede – ste videli mojo spletno stran?

Sem. Zelo pregledna je. Miklavž in Eva sta vedela, da potrebujem posebno spodbudo, da se izvlečem iz strašnega obupa. Veselim se svojega življenja. Je, kakršno je! Kar je bilo nujno, sem v življenju postorila. To je lep občutek. Zelo. Če želim, lahko danes ves dan občudujem škofjeloške hribe. To je darilo. Bila sem poleg, ko je umiral mož Herman. Imel je spokojen obraz in ko je že bil onstran, je mirno zaklical: »Mama!« Kot bi jo zagledal. Smrt je lahko tudi lepa. Podlaga za pesmi o smrti in poslavljanju je bila tudi ta izkušnja.

V začetku letošnjega leta so vas razglasili za Slovenko leta. Da so me razglasili za Slovenko leta, je najprej čast. Glasuje ljudstvo, torej so me izbrali moji bralci, ne kakšna strokovna žirija. Lepo je, da je moje delo opaženo, da ljudem nekaj pomenim, lepo je, da sem nekaj svojega zapustila tudi drugim. Naporno pa je nositi ta naziv zaradi pomnoženih nastopov – na trenutke sem si želela le, da bi preživela.

Spoštovani,

moje ime je Manja; http://sl.wikipedia.org/wiki/Manja_%C5%BDugman_%C5%A0irnik z možem Boštjanom Širnikom živim in ustvarjam v Sarajevu, kjer sva na 4-letni diplomatski misiji. Sama končujem magistrski študij slovenske književnosti in pišem poezijo za otroke in odrasle. Izdala sem že eno pesniško zbirko Naplavine duše; zdaj je na poti druga z naslovom Izsevanja, ki bo dvojezična slovensko-bosanska. Moje pesmi so bile objavljene na spletnih straneh revije Locutio, v sarajevski reviji Odjek, bodo tudi v majski številki Sarajevskih zvezkov. Sem članica kulturnega društva Mariborska literarna družba, v Sarajevu pa aktivno sodelujem pri delovanju Slovenskega kulturnega društva Cankar. Zanima me, če imam kaj možnosti, da bi svoje pesmi objavila v vaši reviji; gospod Ciril M. Stopar mi je posredoval vaš kontakt pa se zato obračam na vas s tole prošnjo.

MAVRICA

*Zrla sva v mavrico
na siví svod obešeno.
Šestero barv,
svetlečí lok,
razlitih v razpršeni tok.*

*Po barvah solzne kapljice
šepečejo si pravljice,
ki tko tkanino iz megle
in hranijo skrivnosti dne.*

*Tam daleč,
v snu brezčasnega
za roke sanj
se primeva,
da v bedi najinih želja
vsaj ena bo odrešena.*

ZNAMENJE

*V bel kamen izklesane silhuete
slačijo davni časov obleke.*

*Razpadla telesa
in izpraznjene duše
vzvišeno gledajo svet pod seboj.*

*Z jeklom obdani
se družno z meščani
utaplajo v noč,
le njih krona na glavi
v svojem sijaju
času poklanja moč.*

Avtor: Manja Žugman Širnik

BITI ženska:

Žena prihaja iz moškega rebra, ne iz stopala, po katerem se hodi,
 Ne iz glave, da bi bila superiorna,
 Temveč z moške strani, da bi bila enaka,
 Pod roko, da bi bila zaščiten
 In s srčne strani, da bi bila ljubljena.. .

Vi är en produkt av den miljö vi vuxit upp i och är påverkade av densamma. Alla i vår omgivning har påverkat oss såsom föräldrar, lärare, arbetskamrater, vänner osv. Det kan vara nyttigt att fundera över vilka förväntningar de haft på dig och hur det har påverkat ditt liv. Många gånger är dessa budskap som man fått självuppfyllande. Man har tidigt i livet präglat in ett livstema som går efter hela livet. Dessa teman kan antingen vara positiva eller negativa. Här kommer exempel på budskap som många fått med sig.

Jantelagen

1. Du skall inte tro att du är något
2. Du skall inte att du är lika god som vi
3. Du skall inte tro att du är klokare än vi
4. Du skall inte inbilla dig att du är bättre än vi
5. Du skall inte tro du vet mer än vi
6. Du skall inte tro du duger något till
7. Du skall inte skratta åt oss
8. Du skall inte tro att någon bryr sig om dig
9. Du skall inte tro att du kan lära oss något.

eller... Jäntelagen

1. Du skall tro du är något
2. Du skall tro du är lika god som alla andra och alla andra är lika goda som du
3. Du skall veta att du är lika bra som andra om du vet att du gör ditt bästa kan du uppskatta dem som är bättre.
4. Ibland vet du mer än andra-
5. Du är inte förmer än andra men du är enastående som alla andra
6. Du duger till mycket
7. Skratta åt dig själ och din värld det gör dig fri
8. Du skall lära andra en hel del och lära av andra

Tillhör du de lyckliga som fått med dig vinnarbudskapet med dit ut i livet. Då skall du vara glad och tacksam för detta. Har du fått negativa så måste du vara beredd att byta. Du är summan av dina val. du kan säga hittills har jag valt att följa dessa teman med från och med nu väljer jag följande budskap...

Frågor du kan ställa dig själv:

- Vilka budskap har du med dig?
- Tror du att du kan förändra dem?
- Har du barn, vilka livsteman ger du dem?
- Vad anser jantelagen respektive jäntelagen?
- Varför vill vi trycka ned andra människor?
- Varför får ingen vara stor?
- Varför måste vi likriktas?
- Varför kan vi inte glädjas åt andras framgångar?

Ha' det gott alla medmänniskor!

-stina

Vir: Webb 2010

ŠPORT: Največji slovenski junakinji sta Tina Maze in Petra Majdič.

Foto: EPA

Petra Majdič in Tina Maze Vir: MMC

Olimpijske igre v Vancouvru so se končale, kot vselej so tudi te postregle s številnimi zgodbami, ki bodo za vedno zaznamovale vrhunski šport.

Na igre v Kanadi se bodo vselej z navdušenjem spominjali slovenski navijači, saj se njihovi junakinji Petra Majdič in Tina Maze vračata s tremi medaljami, veliko pa niso zaostajali preostali slovenski športniki, ki so se še 17-krat zavihteli v prvo deseterico.

Slovenske uvrstitve v Vancouvru

SREBRO

[Tina Maze](#), alpsko smučanje, superveleslalom
[Tina Maze](#), alpsko smučanje, veleslalom

BRON

[Petra Majdič](#), smučarski teki, šprint klasično

4. mesto

[Klemen Bauer](#), biatlon, šprint 10 km

5. mesto

[Tina Maze](#), alpsko

smučanje, superkombinacija

[Teja Gregorin](#), biatlon, skupinski štart 12,5 km

6. mesto

[Robert Kranjec](#), smučarski skoki, srednja skakalnica

[Mitja Valenčič](#), alpsko smučanje, slalom

[Žan Košir](#), deskanje na snegu, paralelni veleslalom

7. mesto

[Peter Prevc](#), smučarski skoki, srednja skakalnica

8. mesto

[Filip Flisar](#), smučanje prostega sloga, kros

[Primož Pikl](#), [Mitja Mežnar](#), [Peter Prevc](#) in

[Robert Kranjec](#), smučarski skoki, ekipna tekma

[Dijana Ravnikar](#), [Andreja Mali](#), [Tadeja](#)

[Brankovič-Likozar](#), [Teja Gregorin](#), biatlon, štafeta 4 x 6 km

[Rok Flanderr](#), deskanje na snegu, paralelni veleslalom

9. mesto

[Teja Gregorin](#), biatlon, šprint 7,5 km

[Teja Gregorin](#), biatlon, zasledovalno 10 km

[Klemen Bauer](#), biatlon, zasledovalno 12,5 km

[Robert Kranjec](#), smučarski skoki, velika skakalnica

[Tina Maze](#), alpsko smučanje, slalom

10. mesto

[Aleš Gorza](#), alpsko smučanje, veleslalom

Seveda so slovenski športniki dosegali še druge uspehe, ki pa jih zaradi okvirja prostora ne navajamo na tem mestu. Čestitamo vsem!

Uredništvo SG

"Mir se začne s spoštovanjem do drugih"

Papež je pozval ljudi, da spremenijo način življenja in obvarujejo naš planet. Foto: EPA

Skrb za okolje enako pomembna **Ob svetovnem dnevu miru je papež Benedikt XVI. pozval k spoštovanju vseh ljudi, saj se mir začne s spoštovanjem drugih ne glede na njihovo narodnost, barvo kože, jezik ali vero.** Med mašo v baziliki svetega Petra je papež poudaril, da bi se morali vrednote spoštovanja učiti že od otroštva. Benedikt XVI. je še posebej poudaril otroke in predvsem tiste, ki so bili kakor koli prizadeti v vojnah. *"Njihovi obrazi, spačeni od obupa in bolečine, so tih poziv k miru,"* je dejal papež. Po

papeževih besedah so prav otroci dokaz, da smo vsi ljudje bratje in sestre, saj se kljub razlikam jočejo in smeji na enak način, imajo iste potrebe, spontano komunicirajo ter se igrajo skupaj.

S sodelovanjem lahko rešimo Zemljo
V svoji pridigi se je papež dotaknil tudi skrbi za okolje in pozval k večji odgovornosti. Poudaril je, da pomanjkanje ozaveščenosti o zdravju planeta ni nič manj skrb vzbujajoče kot vojne, mednarodni in regionalni konflikti, teroristični napadi ter kršitve človekovih pravic. Samo s sodelovanjem vsega sveta in prizadevanji vsakega posameznika lahko preprečimo uničenje Zemlje, meni papež.

Da bi omogočili mirnejši svet, bi morali po mnenju svetega očeta vsi spoštovati načelo solidarnosti ter imeti "širok in celosten pogled na svet". Trenutna okolijska kriza ob tem po besedah papeža ponuja "zgodovinsko priložnost" za oblikovanje skupnega odgovora na svetovne krize.

Vatikan - MMC RTV SLO/STA/Reuters g. v.

Dogodki na Švedskem ob koncu leta 2009 in na začetku leta 2010

Obletnici: Irena Štefanič, mlada, zavedna in ponosna Slovenka **iz Stockholma**, je slavila svoj 30. rojstni dan v krogu svojih domačih in prijateljev ter znancev na domu svojih staršev, da bi s tem še bolj poudarila družinske vezi, ki ji toliko pomenijo.

Uspešen študij, ki ga je končala pred nekaj leti, končno tudi zaposlitev, zaenkrat pri svojih domačih, njena vesela in prijetna narava, njen upanja poln pogled v prihodnost in plemenitost njenega srca, vse to je tisti večer nagovarjalo vse, ki so se udeležili njenega praznovanja.

Ljubega zdravja, veliko trdne vere in upanja, ki človeku pomagata skozi vse težave ter lepe krščanske ljubezni, ki človekovega duha dviga kvišku ter pomaga, da je življenje toliko lepše, vsega tega želijo vsi, ki so se udeležili njenega lepega jubileja. Naj mladost in učenost ter vedno večja življenjska izkušnost pomagata Ireni, da bo uspešna v življenju in v poklicu.

Martin Hozjan iz Malmöja je v mesecu novembru 2009 dopolnil 75 let svojega življenja. Skozi koliko preizkušenj je šel in s pomočjo trdne vere prekmurskega človeka je obstal vse do današnjih dni. S svojo zvestobo Bogu in krščanskim vrednotam, z zvestobo ženi Aniki in njuni družini, kakor tudi slovenski skupnosti na jugu Švedske, je Tinek, kakor ga kličejo ljubkovalno, vzgled kristjana in Slovenca, ki si prizadeva živeti vrednote, ki človeka delajo velikega.

Tineka poznajo v Slovenskem kulturnem društvu Planika v Malmö, kakor tudi v slovenski skupnosti, ki se vsako prvo nedeljo zbira v cerkvi Našega Odrešenika na južnem Švedskem. S svojo pokočno držo, z zvestobo Kristusu, s katerim je tesno povezan tudi preko zakramentalnega življenja, Tinek nagovarja tudi druge rojake, da

si prizadevajo biti dobri ljudje in dobri kristjani, kakor tudi dobri in ponosni Slovenci.

Obema slavljencema, kakor tudi vsem neimenovanim, ki so lansko leto bili jubilaniti, vošči slovenski dušni pastir ljubega zdravja in zvestobe Kristusu ter narodnim vrednotam ter naj vas vse dobri Bog živi na mnoga blaga leta.

Krst Erik Viktor Tomažič

Na četrto adventno nedeljo 2009 je bil velik dogodek za družini Tomažič in Gutnik, kakor tudi za slovensko skupnost v Göteborgu, saj je sin prvorojenec Erik Viktor, sin Gabrielle Tomažič in Marka Gutnika postal Božji otrok in član oltarnega občestva v župniji Kristusa Kralja v Göteborgu.

Otrokov oče Marko, ki prihaja z Vrhnike, je skupaj z otrokovo materjo Gabriello imel priprave na krst kar pri vrhniškem župniku Blažu. Tako so se v domovini pripravili na veličastni dogodek, ki je bil tretjo nedeljo v mesecu decembru, med slovensko sv. mašo v Göteborgu. Lepo adventno bogoslužje je bilo zaznamovano s krstnim bogoslužjem, pri katerem so sodelovali starši in botri novokrščenca Erika Viktorja. Tudi stara starša Roža in Vinko Tomažič sta bila ponosna na prvega vnuka in na to, da je postal Božji otrok in s tem tudi novi član slovenske skupnosti, oziroma župnijskega občestva v Göteborgu, kje se že desetletja zbirajo Slovenci pri bogoslužju v materinem jeziku.

Novorojencu Eriku Viktorju želijo rojaki in njihov narodni dušni pastir Božjega blagoslova, da bo vselej in povsod v ponos družinama Tomažič in Gutnik, v veselje in srečo kristjanov v Göteborgu, kakor tudi v ponos nebeškemu Očetu, ki mu po krstu posebej pripada.

Zadnje slovo od Cencke Krescencije Meglič

V sredo 30. decembra se je slovenska skupnost iz Köpinga poslovila s sv. mašo zadušnico in s pogrebom od rojakinje in članice oltarnega občestva v tem kraju. Skupaj z njenimi najožjimi sorodniki, ki so nekateri prišli celo iz Slovenije, tako vnukinja Suzana, kakor svak Alojz, so se od pokojne Cencke poslovili njeni otroci: Angelca, Janko in Jože z družinami.

Cencka Meglič je bila rojena 24. marca 1935 v Celju, sicer pa je zahajala domov na Mlače, župnija Loče pri Poljčanah, od koder so njene korenine, oziroma korenine njenega, zdaj že pokojnega moža Jožeta Megliča.

Najprej se je Jože podal v tisti težki ekonomski krizi med leti 1960 in 1970 na sever Evrope v iskanju boljšega koščka kruha za svojo družino. Leta 1965 mu je s tremi otroci sledila tudi žena Cencka. Navajena skromnosti, sta si začela ustvarjati dom v Köpingu, kjer sta storila vse, da bi otroci rasli v slovenskem vzdušju, kulturi in v izgrajevanju slovenske identitete, kakor tudi v pripadnosti katoliški Cerkvi in krščanskim vrednotam.

Tudi Cencka se je za 15 let zaposlila v Volvu, kjer si je zaslužila tudi pokoj. Želela je le, da bi njuni otroci prišli do poklica in spoštovanega ter človeka vrednega življenja. Skupaj z možem Jožetom sta skrbela za lepo zakonsko in družinsko vzdušje. Njun dom je bil odprt ne samo za rojake, ampak tudi za vse slovenske dušne pastirje. Kolikokrat so si tam odpočili in kolikokrat so bili deležni gostoljubja. En velik Bogpovrni obema, Jožetu in Cencki.

Cencka je bila tudi posebna Božja ljubljenska, saj je zadnjih pet let bila posebna Jezusova učenka, ki je vdano nosila križ bolezní. Nekaj časa je njen mož Jože skrbel, da so jo na invalidskem vozičku pripeljali v cerkev, ali pa ji je prinesel sv. obhajilo v dom slovenski duhovnik. Tako je redno prejela Jezusa v svoje srce vsak mesec. In to je bila njena moč, tudi takrat, ko je bil križ najtežji. Ko je odhajala s tega sveta, to je bilo 16. decembra 2009, so bili ob njej zbrani njeni otroci ter vnukinje in vnuki, za kar posebna zahvala.

Zadnje slovo od Justina Hvala

Le kdo v Stockholmu in kasneje v Landskroni ni poznal čevljarja ter skromnega in preprostega rojaka, kakor tudi zvestega obiskovalca slovenskih sv. maš v Landskroni, oziroma še prej v švedskem glavnem mestu, kamor ga je leta 1967 pripeljala želja za boljšim koščkom kruha iz Slovenije na sever Evrope!

Justin Hvala je bil rojen 12. aprila 1930 na Ponikvah, na Šentviški planoti, v zavedni slovenski družini, v zahodnem delu Slovenije, s prekrasnim pogledom na Julijske in Karnijske Alpe. V družini petih otrok se je rodil kot najmlajši. V domovini je dal skozi vse, kar je takrat doletelo mladega fanta. Pridobil si je poklic čevljarja, dal je skozi II. svetovno vojno, kasneje tudi dveletno vojaščino in revščino, ki je pestila velik del dobrega in poštenega slovenskega naroda. Tudi z ideologijo se ni strinjal. Zato se je odločil preiti mejo, se podal v Italijo, od koder ga je pot peljala v švedsko glavno mesto. V bolnici Karolinska je našel službo čevljarja, ki je izdeloval čevlje po meri. Tam, kjer je bil zaposlen, je srečal svojo življenjsko družico Ingrid Arbonius. Na žalost nista imela svojih otrok, sta pa s svojo dobrotelstjo postala »starša« mnogim otrokom, oziroma ljudem.

Justin Hvala je bil krščansko vzgojen, zato je tudi na Švedskem rad zahajal v cerkev, posebno vsako prvo nedeljo v mesecu, ko je bila slovenska maša v Landskroni. Želel je katoliški pogreb in tako mu bo tudi ta želja izpolnjena. Justina bodo Slovenci iz Stockholma in Landskrone pogrešali kot kristjana, rojaka, prijatelja in znanca, predvsem pa ga bo pogrešala soproga Ingrid, bližnji prijatelji in njegovi domači, ki živijo v Sloveniji.

Bil je ponosen na Slovenijo, a tudi svojo drugo domovino Švedsko, ki mu je odprla vrata v tistih težkih letih, je imel izredno rad. Tam je preživel večji del svojega življenja in velikokrat je dejal, da ne ve, če bi v Sloveniji lahko tako mirno in prijetno delal in živel, kakor je v Stockholmu in Landskroni. Zato je tudi izrazil željo, da bo počival na severu Evrope.

Sorodniki so veseli, da je kljub precejšnji fizični oddaljenosti rad tudi sam poskrbel za ohranjanje stikov, za neštete telefonske sklice in prijetne klepete, ter jim kljub vsemu predstavljal del družine. Ob vsem pa je vedno prosil samo: "Ne pozabite na naju z Ingrid, pošljite nama kakšno čestitko ob praznikih, razglednico s prijetnega potovanja." Tako, kot je to vedno počel tudi sam.

Justin Hvala, Landskrona 1998.

12. 04. 1930 – 14. 12. 2009

Slovenski dušni pastir na Švedskem se želi zahvaliti vsem, ki so Justinu pomagali, posebej pa Zvonkotu in Gustiki Bencek Budja, kjer je Justin našel še en slovenski dom, gostoljubje in kjer je imel svojo delovno sobico, kjer je, dokler je mogel, popravljil čevlje in ljudi razveseljeval s svojo dobroto in s pomočjo bližnjemu. Posebna zahvala naj velja tudi Justinovemu bratu Rajku, ki je z nečakinjami in nečaki prišel na pogreb v Landskrono, kjer so se od pokojnega poslovili v ponedeljek 4. januarja 2010 s sv. mašo zadušnico in z molitvami za pokojnega Justina. Hvala nečakinji Heleni Erman za poslovilne besede od strica Justina. Pozdrave pa tudi Justinovemu starejšemu bratu Jožetu, ki se pogrebnega obreda in slovesa od Justina na Švedskem iz osebnih razlogov ni mogel udeležiti.

Rajni Cencki in rajnemu Justinu naj Gospod, ki sta mu oba služila tudi s križem boleznimi in sta ga na posebni način upodobila, želijo rojaki in prijatelji, naj mirno počivata v švedski zemlji, malo pa tudi v slovenski zemlji, saj sta Suzana in Alojz posipala v Cenckin grob slovensko zemljo, prav tako pa je tudi Rajko Hvala s svojimi iz domovine posipal slovensko zemljo na krsto svojemu bratu Justinu v Landskroni. Gospod,

daj rajnima večni pokoj in naj počivata v miru.

Naj bo leto 2010 za vse rojake doma in po svetu blagoslovljeno. Naj vam bo dobri Bog naklonjen in Mati Božja naj vas varuje na vseh poteh ter naj nas vse nekoč dobri Bog zbere v nebeški domovini, kjer je naš pravi dom.

vaš Zvone

Türk in Pahor: Stresova ponujena roka bo sprejeta

Anton Stres: Cerkev je živ organizem, je kakor telo, ki za svoje delovanje potrebuje različne funkcije, različne vloge. To je njeno bogastvo. Foto: MMC RTV SLO/Blaž Kosovel

Stres ob umestitvi: *"Cerkve se ni treba bati,"* je ob umestitvi na mesto ljubljanskega nadškofa dejal Anton Stres in ob tem vse pozval k sodelovanju. Danilo Türk in Borut Pahor ta poziv pozdravljata.

Verjamem, da imamo dobro ustavno podlago, dobro ureditev, seveda pa nobena ni tako dobra, da se je ne bi dalo še izboljšati - in verjamem, da bi se s sodelovanjem lahko kaj izboljšalo tudi v Sloveniji, je ob umestitvi novega ljubljanskega nadškofa in metropolita **Antona Stresa** o sodelovanju oz. razmerju med državo in Cerkvijo za TV Slovenija dejal predsednik republike **Danilo Türk**.

Pahor prepričan o suverenosti Stresa, Guliča ni bilo na umestitev Optimistično je bil razpoložen tudi predsednik vlade **Borut Pahor**, ki je prepričan, da smo Slovenci s Stresom dobili izredno moralno in suvereno osebnost, s katero se da pogovarjati o težavah in različnih stališčih. *"Roka sodelovanja, ki je bila ponujena, bo prav gotovo sprejeta,"* je dodal. Bolj zadržan je bil direktor urada za verske skupnosti **Aleš Gulič**, ki se umestitve v nasprotju s Türkom in Pahorjem ni udeležil, saj meni, da je bilo srečanje namenjeno vernikom, med katere se sam ne prišteva. Pri tem ni pozabil napovedati svoje udeležbe na "državniškem" sprejemu nadškofa.

Stres: Človek je sposoben narediti nekaj novega, je kulturno bitje in ustvarjalec Kot že omenjeno, je Stres v nagovoru zbranim ob umestitvi dejal, da se Cerkve ni treba bati, *"kakor se ni treba bati Jezusa Kristusa, kot je rad poudarjal papež Janez Pavel II."* *"Ker je Bog Stvarnik, ki ustvarja novo, boljše in lepše, je Odrešenik. Med vsemi bitji v vesolju je samo človek v tem pogledu podoben Bogu: sposoben je narediti nekaj novega, je ustvarjalec in zato tudi kulturno bitje. Ustvarjen je – kot nas uči Sveto pismo – po Božji podobi in sličnosti, torej kot ustvarjalec,"* je zatrdil novi ljubljanski nadškof in metropolit. Dodal je, da je Cerkev (in tudi mora biti) prostor ustvarjalnosti - ustvarjalnosti, ki prihaja iz darovanske in požrtvovalne ljubezni in dajanja samega sebe, ki se nikoli ne zadovolji z doseženim, ampak hoče vedno več, vedno bolje.

Stres pozval k sodelovanju *"Skrb za slogo in enotnost je prva naloga tiste službe v Cerkvi, ki jo ponazarja podoba pastirja in je posebej v ospredju škofovske službe. Ko torej danes nastopam služenje Božjemu ljudstvu v ljubljanski nadškofiji, vas vse vabim k sodelovanju, k razvejanim in iznajdljivim pastoralnim pobudam, ki naj potekajo v enotnosti sodelovanja, v slogi in medsebojni pomoči,"* se je glasil njegov poziv. Današnji dan po njegovih besedah ni trenutek, da bi na široko razmišljali o vseh nalogah, ki so pred nami - še posebej ne, če hočemo biti zvesti poslanstvu, *"ki ga imamo kot oznanjevalci in prinašalci Jezusovega odrešenja"*. *"Rad bi le, da bi si naše poslanstvo vzeli k srcu in da bi nas prevzelo veselje, ponos, pogum in zaupanje ob zavesti, da smo pridruženi poslanstvu Jezusa Kristusa in njegove Cerkve za osvobodjenje in odrešenje sveta in slehernega človeka,"* je predstavil svoj pogled.

"Potrebujemo zaupanje, gorečnost, vero, smelo dejavnost, molitev in delo" Svoj govor pa je sklenil takole: *"Naša prizadevanja niso zgolj naša, saj smo samo Božji sodelavci, zato nimamo pravice obupavati ali dvomiti v naše poslanstvo, ampak moramo z dejavnim zaupanjem v Boga dati Bogu možnost, da po nas nadaljuje svoje delo odrešenja. Zato smo tukaj. Potrebujemo samo dvoje: zaupanje in gorečnost, vero in smelo dejavnost, molitev in delo, da bomo lahko tudi mi verodostojno oznanjali – kot je rečeno v evangeliju – ubogim blagovest, jetnikom prostost, slepim, da spregledajo, zatiranim svobodo in vsem »leto«, se pravi čas, dobo »Gospodove milosti«. Amen."* Stres je nato daroval mašo, ob koncu slovesnosti pa podal še zahvalo.

Bula: Stresa moramo sprejeti kot oznanjevalca resnice Pred njegovim nagovorom je kancler metropolitanskega kapitlja prelat **Vinko Vegelj** prebral papeško bulo o imenovanju 35. ljubljanskega nadškofa in metropolita Antona Stresa. *"Ti, prečastiti brat, ki si med verniki mariborske nadškofije marljivo oznanjal krščanske resnice, nam prihajaš na misel kot vreden in očitno primeren za izvrševanje te službe,"* je zapisano v njej.

"Po posvetovanju s Kongregacijo za škofo ter z našo apostolsko oblastjo te razrešimo vezi mariborske Cerkve in te postavimo za pastirja metropolitanske Cerkve ljubljanske z vsemi pravicami in danimi ti pooblastili ter z naloženimi službami, določenimi po zakonu. Pričakujemo, da duhovščina in verniki tega Božjega ljudstva

pripoznajo to našo voljo in te s prisrčnim veseljem sprejmejo kot svojega duhovnega voditelja in oznanjevalca resnice." Apostolski nuncij v Sloveniji **Santos Abril y Castello** je Stresu nato podelil pastoralno palico, znamenje škofovske službe in ga tako umestil na mesto nadškofa in metropolita.

Si lahko v prihodnje obetamo dobro sodelovanje države in Cerkve?

Slovesnosti so se udeležili tudi kardinali in politiki Slovesnosti, ki se je sicer začela z uvodnim nagovorom ljubljanskega pomožnega škofa **Antona Jamnika**, so se poleg številnih duhovnikov in škofov udeležili tudi kardinali (**Franc Rode**, **Josip Bozanić** iz Zagreba in **Vinko Puljić** iz Sarajeva), predstavniki različnih krščanskih skupnosti (protojerej Srbske pravoslavne Cerkve **Peran Bošković**, škof Evangeličanske cerkve **Geza Erniša**), predstavniki Islamske skupnosti Slovenije, navzoči pa so bili tudi predstavniki državnih oblasti, diplomatskega zbora in javnega življenja (predsednik republike **Danilo Türk**, predsednik vlade **Borut Pahor**, predsednik vrhovnega sodišča **Franc Testen**, generalna državna tožilka **Barbara Brezigar**, poslanci slovenskega in evropskega parlamenta, ljubljanski župan **Zoran Janković** ipd.). Umestitev Stresa velja za zadnje dejanje spremembe v vrhu Katoliške cerkve, Stres pa je poleg naziva nadškof prejel tudi naziv ljubljanski metropolit, ki je vodja Cerkvene pokrajine ali metropolije. Njegova insignija je palij, bel volnen trak s črnimi križi, ki ga nosi okrog vratu. Slovenija je sicer postala samostojna cerkvena pokrajina in prvič dobila svojega metropolita leta 1969, leta 2006 pa so v Sloveniji ustanovili še mariborsko metropolijo.

Biografija Antona Stresa Anton Stres se je rodil 15. decembra 1942 v Donački gori v župniji Rogatec. Leta 1963 se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani, leta 1966 pa je študij nadaljeval na pariškem Katoliškem inštitutu (Institut Catholique de Paris), kjer je opravil licenciat iz teologije in magisterij iz filozofije. **Doktoriral iz teologije in filozofije** Leta 1974 je doktoriral iz teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani z disertacijo *Razvoj marksističnega pojmovanja religije v povojni Jugoslaviji*, 1984 pa doktoriral še iz filozofije na že omenjenem Katoliškem inštitutu v Parizu z disertacijo *Pojem svobode pri Heglu in prevzem tega pojma pri Marxu*. Asistent na Teološki fakulteti v Ljubljani je postal 1972, leta 1990 pa redni profesor. Od leta 1983 do 1993 je bil predstojnik Katedre za filozofijo, od leta 1988 je bil predstojnik Inštituta za filozofijo in družbeno etiko. Dvakrat je bil prodekan, 1999. leta pa je prevzel dvoletni mandat dekana. **Leta 2000 posvečen v škofa, zelo dejaven tudi v SŠK-ju** Papež Janez Pavel II. ga je leta 2000 imenoval za ptujskega naslovnega in mariborskega pomožnega škofa, istega leta pa je bil posvečen tudi v škofa. Za škofovsko geslo si je izbral moto »Vse zaradi evangelija«, ki povzema citat apostola Pavla: »Vse delam zaradi evangelija.« (prim. 1 Kor 9,23). Vsak škof si namreč ob imenovanju izbere svoje geslo in grb, ki ga nato spremlja, tudi če pozneje postane nadškof, kardinal in papež. **Škofovska gesla ljubljanskih nadškofov:**

Alojzij Šuštar: "Božjo voljo spolnjevati."

Franc Rode: "Stati inu obstati."

Alojz Uran: "Da, Oče."

Anton Stres: "Vse zaradi evangelija."

Poleg mnogih drugih funkcij je od leta 1985 predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci (SŠK), od leta 1997 pa vodi njeno Komisijo za ureditev odnosov z državo. Pri SŠK-ju je odgovoren tudi za duhovno oskrbo v Slovenski vojski, za pogajanja z mednarodnimi ustanovami v Združenju slovenskih katoliških skavtov in skavtinj. Leta 2007 pa je bil izvoljen tudi za podpredsednika konference.

Prvi celjski škof, tudi predsednik Slovenske škofovske konference Ob ustanovitvi novih škofij v Sloveniji ga je leta 2006 papež Benedikt XVI. imenoval za prvega škofa novoustanovljene celjske škofije, tri leta za tem pa je bil imenovan še za nadškofa koadjutorja mariborske nadškofije, ob tem pa opravlja tudi vlogo apostolskega administratorja celjske škofije. Papež ga je nato 28. novembra 2009 imenoval za 35. rezidencialnega ljubljanskega nadškofa, na SŠK-ju pa so ga izvolili za svojega predsednika, in sicer do 16. marca 2012. **Objavil 18 knjig in 300 člankov** V vmesnem času mnogo tudi pisal, in sicer 18 knjig in brošur ter več kot 300 znanstvenih in strokovnih razprav ter poljudnih člankov v različnih revijah in časopisih.

Po svetu 78 slovenskih misijonarjev

Ponekod po svetu je prav delo misijonarjev tisto, ki olajša življenje domačinom. Na MMC-ju smo se pozanimali, koliko je slovenskih misijonarjev po svetu in kje vse delujejo.

Slovenskih duhovnikov, redovnikov in redovnic, ki delujejo po svetu, je trenutno 78, svojo pomoč pa ponujajo po 32 državah sveta, večinoma v Afriki, vendar tudi po drugih celinah. In ker velja prepričanje, da misijonarji delujejo v slabše razvitih državah, bo morda presenetil podatek, da ima Slovenija svoje misijonarje tudi v Grčiji, na Poljskem, Japonskem in v Kanadi. Po vseh 32 državah večinoma delujejo sami, izjemi sta Zambija in

Madagaskar s sedmimi in z enajstimi misijonarji.

Največ slovenskih misijonarjev je na Madagaskarju, kar enajst, med njimi tudi Peter Opeka (na sliki desno). Foto: www.parepedro.com

"Zastarel pogled je treba prerasti"

Misijonarji so bili v preteklosti predvsem znanilci evangelija, a je direktor Misijonskega središča Slovenije **Stane Kerin** za MMC dejal, da je treba ta zastarel pogled prerasti. Pojasnjuje, da je oznanjanje evangelija glavno poslanstvo, a je to po njegovih besedah dostikrat razumljeno napačno, saj tukaj ne gre za večanje števila vernikov, temveč bližanje vere in krščanskih vrednot. A biti misijonar ima tudi drug pomen oziroma predstavlja druge naloge.

"Seveda je ob stiku z določeno regijo, z določenimi ljudmi v

neki regiji, bolje rečeno ob srečanju s krivicami, stiskami, z zatiranjem ljudi, neizobraženostjo, nepismenostjo, nedostopnostjo do zdravstvene pomoči in drugim, treba delati tudi na vseh teh področjih," nam je razložil Kerin in tako poudaril, da misijonarji pomembno prispevajo pri urejanju in izboljševanju razmer v določeni regiji.

Misijonarji so lahko tudi laiki

Misijonarji so večinoma duhovniki, redovniki in redovnice, kar pa ni pogoj. Po Kerinovih besedah se za tak način življenja odločajo tudi laiki, predvsem mladi. Večinoma so to zdravniki in drugo zdravstveno osebje ter ljudje z različnimi praktičnimi znanji, denimo mizarji, ki lahko tako s svojo usposobljenostjo kakor koli pomagajo, pomembno pa je, da so ti ljudje dobrega fizičnega in psihičnega zdravja, da lahko prenašajo razmere, ki niso vedno lahke. Kot še pravi Kerin, se nekdo, ki se odloči, da bo deloval v misijonih, zaveže, da bo to počel vse življenje. Treba se je namreč naučiti lokalnega jezika, sprejeti kulturo in se vključiti v okolje. Najbolj znan laični misijonar je kirurg **Janez Janež**, ki je v Tajvanu deloval od druge svetovne vojne do svoje smrti leta 1990.

Delo se začenja že doma

Čeprav misijonarsko delo poteka v tujini, se začenja že doma. Tu se zbirajo denarna sredstva, ki jih misijonarji potrebujejo, da lahko na vseh omenjenih področjih dela uresničujejo projekte. Ta denar darujejo kristjani, pa tudi drugi, zlasti za področje zdravstva, šolstva in razne socialne programe. Ravno ta nedelja je misijonska, ob tej priložnosti pa se organizira tudi Misijonska vas, ki je namenjena predstavitvi dela in življenja misijonarjev.

Sabina Zonta

oktober 2009, Ljubljana - MMC RTV SLO

Objave zgodb, pesmi in drugih prispevkov na svetovnem spletu – objavljaj tudi ti!

Dunaj in Slovenci: Sprehod po slovenskem Dunaju

Dunaj, glavno mesto danes razmeroma majhne Avstrije, ima dolgo zgodovino in več obrazov. Sodobnega turista ne pritegne le zaradi vsakoletnih očarljivih božičnih trgov in kot nakupovalno središče s pestro

ponudbo, temveč predvsem s čarom svojih zgodovinskih in umetniških znamenitosti. Kje so svoj pečat pustili Slovenci?

Države, v katerih delujejo slovenski misijonarji:

Albanija, Angola, Argentina, Benin, Bocvana, Brazilija, Burundi, Čad, Čile, Egipt, Francoska Gvajana, Grčija, Izrael, Japonska, Kambodža, Kanada, Kirgizija, Kongo, Madagaskar, Malavi, Paragvaj, Poljska, Rusija, Ruanda, Senegal, Slonokoščena obala, Turčija, Uganda, Ukrajina, Vietnam, Zambija

KAJ JE DUNAJ? Mesto glasbe in gledališč, prepleteno z muzeji, galerijami, spomeniki, parki in s stolnico sv. Štefana, s cesarskim dvorcem Hofburg in gradoma Schönbrunn in Belvedere, z znamenitimi stavbami s konca 19. stoletja ob Ringstrasse, pa seveda z novodobnimi objekti, kot sta ekscentrično izzivalna Hundertwasserjeva »rastlinska« hiša ali mednarodno pomembna zgradba Organizacije združenih narodov v 22. okraju (UNO-City) ... Toda tu je tudi slovenski Dunaj Prešerna, Cankarja v Ottakringu, opernega pevca Antona Dermote, arhitekta Plečnika in drugih, saj smo Slovenci v velikem mestu pustili povsod sledove našega znanja in občutka za lepo. V zgodovini slovenske književnosti je Dunaj pomemben oder dogajanja, na katerem so slovenski pisatelji napisali bistvena ali pa vsaj značilna dela. O vsem tem lahko slovenskega obiskovalca avstrijskega glavnega mesta najbolje pouči Mojca Gätz, edina državna avstrijska vodnica z licenco za vodenje Slovencev po Avstriji, ki že vrsto let prikazuje lepote mesta tudi v hrvaščini, srbsščini, nemščini in angleščini turistom iz najrazličnejših dežel sveta in pravkar piše slovensko knjigo o znamenitostih Dunaja.

SLOVENCİ, KI SO (O)BOGATILI DUNAJ Dunaj je bil skozi stoletja kot prestolnica velikega cesarstva tudi za Slovence, živeče v mnogonarodni habsburški monarhiji, osrednje zbirališče ustvarjalne in podjetniške energije, saj je bil sedež cesarja in državne uprave, toda istočasno osišče trgovine in rokodelstva ter kulture in izobraževanja. In seveda mesto ne le nemško govorečih prebivalcev, temveč tudi vseh tistih iz drugih jezikovnih skupnosti, ki so prišli v državno središče politične moči in gospodarskega ter kulturnega delovanja iz najrazličnejših predelov Evrope. Ena od značilnosti Dunaja v preteklosti so bili tudi njegovi »mali ljudje«, na primer slovenski krošnjarji in »kostanjarji«, ki so pozimi ob cestah pekli kostanj, jabolka in krompir. Že od leta 1365 se mesto ponaša z ugledno univerzo, ki je bila glavna izobraževalna ustanova cesarstva. To so obiskovali tudi *sholarji* - študentje iz Slovenije. Iz najstarejšega seznama študentov iz 14. stoletja je razvidno, da je že na začetku dunajsko univerzo obiskovalo tudi 15 študentov iz Maribora, 47 jih je bilo iz Ljubljane in 26 iz Celja. Mnogi so v naslednjih stoletjih pustili na Dunaju vidne sledove, nekateri so se uveljavili kot univerzitetni profesorji, višji uradniki ali ugledni duhovniki dunajskega stolnega kapitlja. Ljubljančan Jurij Slatkonja je bil od leta 1513 prvi dunajski škof. Za potrebe dvorne kapele cesarja Maksimilijana I. je še prej ustanovil otroški pevski zbor, iz katerega so izšli današnji sloviti Dunajski pojoči dečki. Na željo Marije Terezije je čebelar Anton Janša sestavil navodila za sodobno čebelarjenje po vsem cesarstvu. Naštevanje pomembnejših Slovencev, ki so pustili sledove na Dunaju, bi zahtevalo zajeten leksikon. Za mnoge je bil Dunaj okno v svet, za nekatere odskočna deska na novo ploskev delovanja. Od očeta prve slovenske knjige Primoža Trubarja, matematika Jurija Vege (ki so ga na Dunaju umorili), fizika Jožefa Stefana, jezikoslovcev Jerneja Kopitarja in Frana Miklošiča, ki ima spomenik pod arkadami nove univerze na Ringu, vse do literatov Franceta Prešerna, Josipa Stritarja ali Ivana Cankarja segajo imena tu nekoč živečih in delujočih Slovencev. Nekateri Cankarjevi opisi Dunaja so pravi duhovni zemljevidi tega multinacionalnega, večsmernega in kontradiktornega kraja sredi političnih in socialnih razpok v času tik pred propadom avstroogrske monarhije. V vinotoču Pri deseti Mariji v Ottakringu, kamor je zahajal tudi Cankar, je Slavko Grum pod vplivom Freudove psihoanalize pisal svoje groteskne novele in

prve dramske poskuse, Prežihov Voranc pa je v dunajskih zaporih ustvaril dva romana. Arhitekt Jožef Plečnik je na pragu 20. stoletja Dunaj obogatil s slavno Zaherlovo hišo v mestnem središču in s cerkvijo Sv. Duha v Ottakringu, Maks Fabiani je zgradil Artario in pomembno stavbo ljudske univerze s kinom in restavracijo Urania, njuno delo pa danes uspešno nadaljuje Boris Podrecca. V Mariboru je preživel otroštvo raketni inženir Herman Potočnik z vzdevkom Noordung, ki je na Dunaju pred smrtjo v letu 1929 napisal v nemščini knjigo o problemih vožnje po vesolju, v kateri je vizionarsko napovedal izum telekomunikacijskega satelita in vesoljske ladje.

DUNAJ IN MARIBORČANI Zanimiva je epizoda iz leta 1814, v kateri se v nekdanji znani gostilni Pri belem volku v bližini današnje glavne pošte na Fleischmarktu, kamor je zahajal na kozarec vina tudi Prešeren od tedanje bližnje stare univerze ob jezuitski cerkvi (danes je v njej avstrijska akademija znanosti), sestaneta ob kavi in kakavu dvorni knjižničar in državni cenzor Jernej Kopitar in srbski jezikoslovec Vuk Karadžić, da izoblikujeta načrt za odločilno modernizacijo srbskega jezika. Celo v najtežjih časih druge svetovne vojne so se na Dunaju zbirali in povezovali Slovenci. Nekaj posebnega v tedanji okupirani Evropi je bil »slovenski dunajski literarni krog«, v katerem sta z dramskimi prvenci in pesmimi sodelovala tudi mariborski pisatelj France Filipič in danes malo znani Mariborčan Karel Starec, kmalu zatem prisilni mobiliziranec v nemški vojski in nato vojni ujetnik v Sovjetski zvezi. V tem krogu je bil posebno delaven poznejši domobranski pesnik Ivan Hribovšek. Zanimivo je, da je na Dunaju leta 1943 pri založbi Wien Verlag izšel nemški prevod (Franza Hilleja in Stanislava Hafnerja) Ingoličevega romana *Na splavih*. Z Mariborom povezuje Dunaj poleg starih zgodovinskih vezi tudi eden njegovih najimennejših spomenikov, ki sta ga za časa cesarja Franca Jožefa I. izdelala tedaj znana umetnika, kipar Carl Kundmann in arhitekt Karl von Hasenauer. Stoji v bližini Donave na izredno prometnem vozlišču Praterstern (»Praterska zvezda«), s katerega se širi sedem različnih cest - poleg njih pa še železniška proga - na vse strani mesta. Ta zanimivi in najvišji dunajski spomenik je posvečen v Mariboru rojenemu admiralu Wilhelmu von Tegetthoffu, ki je poveljeval leta 1864 avstrijski mornarici v nemško - avstrijski vojni proti Danski in leta 1866 premagal italijansko ladjevje pri Visu. S fregato Novara je iz Mehike prepeljal v Avstrijo posmrtno ostanke tam ustreljenega cesarja Maksimilijana I., nekdanjega poveljnika avstrijske vojne mornarice, s katerim se je velikokrat sestajal tudi v Maksimilijanovi rezidenci na gradu Miramar pri Trstu. Dunajski Tegetthoffov spomenik je nekaj posebnega. Po šestnajst metrov visokem stebru po vzoru vendomskega stebra v Parizu in trafalgarskega v Londonu so na simboličen način razporejeni krni premaganih sovražnih ladij, na vrhu stebra pa kraljuje kip velikega admirala s poveljniško palico v desni roki in s sabljo na levici.

NA SPOREDU: SLOVENSKA BESEDA Slovenski pastoralni center, ki ga upravlja duhovnik Anton Štekl, je leta 2008 praznoval petindvajsetletnico obstoja. Center izdaja občasno glasilo *Dunajski valovi* in se ponaša z večjo dvorano pri Slovencem namenjeni cerkvi Srca Jezusovega v 5. dunajskem okraju, kjer je vsako nedeljo slovenska maša. V okviru pastoralnega centra deluje zelo znana slovenska tamburaška skupina Fermata, ki prireja številne koncerte, v dvorani pri cerkvi pa so poleg družabnih srečanj na sporedu tudi preprostejše gledališke prireditve. V Slovenskem znanstvenem inštitutu, ki ga vodi dr. Vincenc Rajšp, se skoraj vsak teden vrstijo v slovenščini in nemščini različna znanstvena predavanja, posveti, literarni nastopi, prikazi novih slovenskih filmov in razstave tudi mlajših slovenskih umetnikov, letos pa so se poleg tega obširno posvetili delu in življenju verskega reformatorja Primoža Trubarja ob njegovi petstoletnici rojstva. Tudi Klub slovenskih študentk in študentov prireja različne kulturne prireditve in ima v svojih prostorih zelo obsežno knjižnico slovenske literature, občasno pa izda še svoje študentsko glasilo *Punt*.

IN SLOVENCİ DANES? Na Dunaju od nekdanji živi aktivna slovenska skupnost, med katero je danes precej koroških Slovencev iz Avstrije, mnogi pa so iz Slovenije. Zbira se v različnih povezovalnih postojankah, v kulturnem centru doma Korotan v 8. okraju, v Slovenskem znanstvenem inštitutu v 1. okraju v stavbi, ki jo je Slovencem skupaj s štipendijami za študente podaril v 17. stoletju duhovnik Luka Knafelj, v Klubu slovenskih študentk in študentov v 7. okraju in v slovenskem pastoralnem centru. Slovenski študentski dom Korotan je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja na lastno pobudo zgradil prizadevni klaretinski pater Ivan Tomažič in je v lasti celovške Mohorjeve družbe. Žal je zašel v velike finančne težave in dolgove zaradi

prenovitvenih del v letih 1993 in 1994. Upajmo, da bodo problemi s pomočjo celotne slovenske javnosti in ob prizadevanju vlade Republike Slovenije vendarle pozitivno rešeni, da ne bodo Korotana prodali v tuje roke, saj je pomembna večfunkcionalna slovenska ustanova, študentski dom, hotel in seveda kulturno središče. V njem so se v zadnjih letih poleg koncertov s slovenskimi in tujimi izvajalci zvrstile likovne razstave Andreja Jemca, Draga Tršarja, Marjana Tršarja, Valentina Omana, Zdenka Huzjana in drugih, svoja literarna dela pa so predstavili znani avtorji Niko Grafenauer, Drago Jančar, Boris Pahor, Kajetan Kovič ali Ivan Sivec.

LEV DETELA

MÄSTARNAS MÄSTARE

Foto: Carl-Johan Söder/SVT **Armand Krajnc – boxning**

Född 1973 i Landskrona (slovenskima staršema Vinkotu in Štefaniji)

1991 Bronsmedaljör i junior-SM

1992 & 1993 Tvåfaldig guldmedaljör i junior-SM

World Championship 1995

1995-1996 Swedish Championship 2:a

1995-1996 Slovenian Champion

1996 European Championship

1998 ? 1999 International German Champion

1999 Världsmästare WBO i mellanvikt, som han sen försvarade

och vann två gånger.

1999-2002 WBO - World Champion

29 segrar varav 21 på knock out.

Blev proffs i Hamburg 1996, vann sin första titelmatch 1999. 2001 gick han titelmatch mot Paolo Roberto och matchen föregicks av en hel del pajkastning från båda boxarna. Armand vann på poäng. I november 2001 var Armand rankad bland världens 72 bästa boxare av branschtidningen The Ring. Slutade boxas 2004. Vid sidan av boxningen har Armand tävlat i karate (bl a Swedish Junior Championship 2:a 1993, Swedish Junior Championship 3:a 1992), kickboxning (bl a Scandinavian Champion 1994, Swedish Champion Light Contact 1994, European Championship 4:a 1994) och taekwondo.

Klart för en ny omgång av Mästarnas mästare Sportintresserad eller ej - Mästarnas mästare var tv-serien som diskuterades i de svenska fikarummen i vintras. Programmet avslutade säsongen med toppnotering då hela 1 530 000 tittare såg skidåkaren Per Elofsson vinna den stenhårda slutstriden om titeln Mästarnas mästare 2009. Nu är det klart, SVT spinner vidare på succén och spelar in en ny omgång av Mästarnas mästare. Medverkar gör bland andra **Armand Krajnc**.

I Mästarnas mästare möts några av Sveriges genom tiderna bästa idrottsmän och idrottskvinnor i fysiska och psykiska utmaningar. Under tre inspelningsveckor bor och lever de under ett och samma tak och när kampen är över koras mästarnas mästare. I höst spelar SVT in tio nya avsnitt av tittarfavoriten.

- Det här är klassisk lägerelds-tv som alla generationer samlas kring - precis vad jag tycker att SVT ska göra och som jag är stolt och glad över att medverka i. Det känns toppen att göra ytterligare en säsong och kunna finlipa formatet, säger programledaren **Micke Lejnegard**. Liksom förra säsongen spelas Mästarnas mästare in på sydligare breddgrader.

- Vi kommer spela in i Sydeuropa även denna gång, men inspelningsplatsen är inte klar. Förra gången var fonden Andalusiens dramatiska berg och dalar. Det är möjligt att vi hamnar där även denna gång, men vi tittar också på Sicilien och Malta som möjliga miljöer, berättar Micke Lejnegard.

Serien produceras för SVT av Meter Film och Television. Programmet är ett belgiskt format (originaltitel ?Eternal glory?) och serien består av tio timslånga avsnitt. Inspelningarna äger rum i september och sänds vintern 2010 i SVT1.

WEBB, 2010

RAZNO

ALLT MÖJLIGT

Mediji: naši, vaši, od vseh?

Slovenski mediji: hlapci oblasti ali prinašalci resnice? O potrebnosti vključevanja v oblikovanje medijskega okolja

Da so mediji problem, o tem ni dvoma. Kristjani imamo pogosto občutek, da so nam mediji nenaklonjeni in celo sovražni do nas. Za kristjane se je v Sloveniji opredelilo več kot polovica celotnega prebivalstva, torej večina ljudi v Sloveniji. V čem je njihova problematičnost, kje so vzroki, kakšne so posledice in predvsem, kaj lahko storimo, da bo zadeva boljša?

V čem so mediji drugačni od, recimo, tekstilne tovarne? Po eni strani je medij gospodarska organizacija: delniške družbe, d.o.o., (javni) zavod, društvo in podobno. Za zasebne organizacije velja, da si morajo sredstva za delovanje zaslužiti s prodajo proizvodov in storitev. Javni zavodi sredstva dobijo iz naročin. Oboje v določeni meri podpira tudi država, na primer preko sklada za pluralizacijo medijev, s katerim upravlja Ministrstvo za kulturo. Po drugi strani pa so mediji javna dobrina. Razlogov za to je več. Mediji obveščajo ljudi o zadevah, ki so pomembne za njihovo življenje, od vremena do soočenj pred volitvami ali referendumom. Mediji omogočajo določeni skupnosti, da ostaja skupaj in se razvija: primer za to so katoliški mediji ali mediji za narodnostne manjšine. Mediji izobražujejo. Mediji nudijo razvedrilo. Medij se od omenjene tovarne razlikuje po tem, da zadeva bistvo človeka. Proizvod tekstilne tovarne bo obleka za telo. Predelovalnica poljščin bo napolnila naš želodec. Televizija, radio, internet in časopisi pa hranijo in oblikujejo našega duha. Na to usodno razliko opozarja ne nazadnje Jezus v 7. poglavju evangelija po Marku, ko pravi, da človeka ne onečasti tisto, kar pojé, ampak tisto, kar je v njegovem srcu. Mediji sežejo v naše srce, tja torej, kjer se porajajo dobre in slabe misli, se kujajo pošteni ali pokvarjeni načrti. Iz omenjenih razlogov vse družbe in vse skupnosti medije obravnavajo na poseben način. Če imamo predpise in inšpekcije za živila in druge proizvode, ki zadevajo človekovo telo, potem je toliko bolj upravičeno, da imamo predpise tudi za vsebine, ki vplivajo na našega duha.

Svoboda govora Tu trčimo ob težavo. Ne le da mediji zadevajo našega duha, medijske vsebine so tudi proizvod človekovega duha. Človekov duh pa je potrebno spoštovati. Filozofski in teološki temelj svobode govora je svoboda vesti in pozneje svoboda veroizpovedi. Človeka, ki je ustvarjen po božji podobi, je potrebno spoštovati predvsem v tistem, po čemer je Bogu najbolj podoben. To pa je, kot vemo iz katekizma, neumrljiva duša, ki je po svojem bistvu svobodna in razumna. Če Bog človeku pušča to svobodo, potem smo tudi mi dolžni tako delati. Pomembno pri tem je upoštevati, da človek ne živi v izolaciji, ampak je vedno *posameznik v skupnosti*. V primeru medijev pogosto nastopi problem, ker zakoni in predpisi poudarjajo predvsem svobodo medijskih ustvarjalcev do izražanja, zanemarjajo pa pravico gledalcev, bralcev in poslušalcev, da spregovorijo in se izrazijo pod enakimi pogoji kot tisti, ki nadzorujejo medije ali imajo dostop do njih. Predvsem pa imajo pravico do tega, da so spoštovani kot razumna in moralna bitja. Pomanjkanje tega drugega, po mojem mnenju, je ključni »problem medijev« pri nas.

Kako rešiti ta problem? Najprej naslednje: Nihče nikogar ne sili h gledanju televizije. K človekovi svobodi spada tudi možnost in dolžnost, da se izogne dejavnostim, ki mu škodujejo. V zadnjem času so se name obrnili katoličani z dvema pritožbama. Prva zadeva komercialno,

druga javno televizijo. Ko gre za prostaško nadaljevanko na komercialni televiziji, je zadeva dokaj preprosta. Na sporedu ni nujno zato, ker na televiziji delajo prostaški ljudje, ki želijo škodovati nam in našim otrokom. Na sporedu je zato, ker jo ljudje gledamo. Vsak gledalec, ki gleda oddajo na televiziji ali internetu, prispeva nekaj centov v blagajno dotičnega medija. Komercialni mediji se pretežno financirajo tako, da mene (gledalca) prodajo oglaševalcu. Ker pa ljudje ne gledamo televizije zaradi oglasov, nas mora televizija pritegniti s programom. Kot dobri podjetniki bodo iskali čim cenejše oddaje, ki bodo pritegnile kar se da veliko gledalcev, ki jih potem prodajo oglaševalcem. Kaj je cenejše kot zapreti skupino ljudi v neko hišo in jih snemati? Talentirani in dostojni ljudje bodo svoj kruh znali zaslužiti tudi kako drugače. Tisti, ki ostanejo, praviloma niso ne eno ne drugo. Temu primeren je rezultat (oddaja).

V primeru komercialnih televizij je rešitev v tem, da ne gledam takih oddaj. Tako bom preprečil škodo sebi in svojim bližnjim, hkrati pa zmanjšal verjetnost, da bodo take oddaje sploh prišle na televizijske zaslone. Z gotovostjo namreč trdim, da prostaških oddaj ne bi bilo na televiziji, če jih ljudje ne bi gledali. Rešitev torej držimo v rokah: imenuje se daljinec. Vendar to ni edina možnost. V civilizirani družbi ni dovolj, da je moje stanovanje urejeno in varno. Pomembno je, da so varne tudi ceste, ulice, predvsem pa igrišča in drugi prostori, v katerih se gibljejo naši otroci in mladina. Njim še posebej smo dolžni zagotoviti varno okolje, tudi medijsko. Zato se v večini civiliziranih družb mediji držijo dogovora, da podnevi in zgodaj zvečer ne bodo predvajali takih vsebin, ki bi otrokom lahko škodovali. Oziroma bodo take vsebine zaklenile pred otroci in mladoletniki. Tudi slovenske televizije so podpisale tak dogovor, vendar se ga očitno ne držijo.

V primeru javne televizije je zadeva nekoliko drugačna. Javno televizijo financiramo gledalci iz svojega žepa. V njenem primeru torej upravičeno pričakujemo, da nas bo spoštovala. Javna televizija ne sme žaliti našega razuma in vrednot ter seveda vsega drugega, kar je povezano z njima. Katoličani pogosto (po mojem mnenju tudi upravičeno) ugotavljamo, da so na valovih javne radiotelevizije vsebine, ki nas napačno predstavljajo in celo žalijo. To se ne bi smelo dogajati. Novinarji in celo nekateri uradniki ali politiki napačno menijo, da dolgujejo spoštovanje in obzirnost samo majhnim družbenim skupinam. Katoličani, tako je slišati, smo večinska skupina, zato ne potrebujemo zaščite. Ta argument je dvakrat napačen. Prvič, spoštovanje zasluži vsak človek, ne glede na prepričanje in številnost skupine, ki ji pripada. Drugič, številčnost ne ščiti pred diskriminacijo. Črnci so bili v nekaterih državah večina, pa so bili vseeno zatirani.

Ozaveščeno državljanstvo Svoboda in demokracija pomenita, da je človek odgovoren za svet, v katerem živi. Pesnik pravi: Ne frak (politične elite) mu ne bo krojil usode in ne talar (paternalistični, ideološki skrbniki). Odgovornost pa je nujno dejavna. Ljudje delujemo na dva načina. Prvi je anarhističen, razbijaški. Tisto, kar nas žuli, nas žali ali je v nasprotju z našo pametjo, bomo neusmiljeno kritizirali in morda celo podrli. Ni težko predvideti, kam nas to pripelje – do velike podrtije. Žal ta pristop v tem trenutku prevladuje. Krivi so nestrpnosti, ki zavračajo razumen in spoštljiv pogovor. Krivi so tudi državni organi, ki ne storijo tistega, kar bi tudi v demokratični državi lahko storili, da do napetosti ne bi prihajalo. Tu se nam že nakazujeta možni rešitvi. Prvič, zagovarjati svoje stališče, vendar se ne pustiti sprovcirati. Drugič, podpirati (tudi na volišču) take ljudi, ki so strpni in imajo podobne vrednote kot mi. Drugi način je organiziran. Eno obliko organiziranosti sem pravkar omenil: politične stranke. So pa tudi druge, enako ali bolj pomembne oblike, ki jih zaobsežemo s pojmom civilna družba. Kaj nam preprečuje, da ustanovimo društvo ali svèt, ki bo sistematično zbiral pritožbe, mnenja in predloge glede medijev? Na Ministrstvu za kulturo ravnokar pišejo nov zakon o medijih. Z izjemo majhnega števila povabljenih nihče ne ve, kaj bo v njem. Taka organizacija se bo lahko vključila v javno razpravo o tem, v kakšnem medijskem okolju želimo živeti. Samo taka organizacija bo lahko vplivala na medije in državne organe, da bodo upoštevali glas ljudstva. Posameznik je tu nemočen.

Moje mnenje je, da kristjani v Sloveniji delujemo predvsem na prvi način: analiziramo in kritiziramo. Iz tega ne bodo nastali boljši mediji. Potrebno se bo dejavno in konstruktivno vključiti v oblikovanje okolja, tudi medijskega. To nekaj stane: pripravljenost, zavzeti se za dobro stvar, trud in tudi nekaj denarja. Vse družbe in vse skupnosti medije obravnavajo na poseben način. Če imamo predpise in inšpekcije za živila in druge proizvode, ki zadevajo človekovo telo, potem je toliko bolj upravičeno, da imamo predpise tudi za vsebine, ki vplivajo na našega duha.

Peter Lah

Vsakemu izmed nas se zdi samo po sebi umevno, da odvaja določen del plače za svojo pokojnino. Redki izmed nas pa so izračunali, kaj dejansko plačujemo in predvsem, koliko! Glede na to, da takšnega izračuna v medijih še nisem zasledil, sem se odločil, da ga sam pripravim in tudi objavim. Kot osnovo sem vzel neto plačo 1000 EURO, kar je približno 50 EURO nad povprečno neto plačo. V izračunu sem uporabljal program za izračun plače na spletni strani www.racunovodja.com, za izračun obresti pa spletno stran Abanke, kjer sem kombiniral namensko varčevanje z vezano vlogo. Po grobi primerjavi so bili izračuni drugih bank skoraj identični.

Kot osnovo sem vzel seštevek prispevka, ki ga plačuje posameznik (236 EURO), in tistega, ki ga plačuje podjetje (134 EURO), kar zneske skupaj 370 EURO. Nadalje sem ta znesek s pomočjo internetne aplikacije najprej namensko varčeval, po 5 letih pa vezal na obdobja po 6 let in začel na novo namensko varčevati isti znesek. Rezultat takšne kalkulacije je bil šokanten:

Že po 23 letih bi privarčeval skupaj 146.850 EURO, kar bi ob vezavi zneslo letno 4.919 EURO obresti, kar pomeni mesečno 410 EURO. S takšno pokojnino danes živi kar nekaj upokojujencev, ki so delali vse življenje.

Po 29 letih bi ta znesek znašal skoraj 211.000 EURO, kar bi ob vezavi prineslo kar 7.068 EURO letno ali 590 EURO mesečno. Takšna bo verjetno višina naše pokojnine po obstoječem sistemu.

Po 35 letih bi ta znesek znašal skoraj 300.000 EURO (natančneje 292.208 EURO), letne obresti pa 9.787 EURO ali 815 EURO mesečno. To pa je kar za 212 EURO več, kot je decembra 2008 znašala povprečna pokojnina (602,90 - podatek s spletne strani SPIZ).

Če pa izračunamo, kaj bi to pomenilo pri 40 letih delovne dobe, pridemo do vratolomnega zneska 382.128 EURO. Tak znesek bi navrgel 12.800 EURO obresti letno ali kar 1.066 EURO/mesec. To pa je višina pokojnine, ki smo jo slišali v obljubah nekaterih strankarskih prvakov.

Če bi torej želeli imeti mesečne prejemke po zaključku delovne dobe enako visoke, kot je vaša plača, ni potrebnega nič drugega, kot ukiniti pokojninski sistem, ki ga poznamo, in namesto tega uvesti le obvezo, kolikšen del od plače je posameznik dolžan varčevati za svojo starost.

Sedaj pa še glavna razlika med predlaganim in obstoječim sistemom. Mesečni znesek 815 EURO, ki bi ga upokojenec prejemal po 35 letih delovne dobe, bi bile le obresti, kar pomeni, da bosta dedek in babica po svoji smrti zapustila dedičem celotno glavnico v znesku 584.416 EURO (2 x 292.208 EURO), s čimer bi lahko npr. vsak od štirih vnukov kupil luksuzno stanovanje ali hišo za 146.000 EURO!

Razlike med obstoječim in predlaganim sistemom lahko strnemo v tri točke:

1. Mesečni prejemek upokojenca bi znašal v povprečju za 30% več kot sedaj,
2. upokojevali bi se lahko v povprečju 5 let prej brez obremenjevanja države,
3. po smrti bi za upokojujencem ostalo v povprečju 292.208 EURO glavnice.

Zelo pomembno vprašanje, ki logično sledi iz zgornje kalkulacije, pa je: kam izpuhti 292.208 EURO glavnice po vsakem umrlem upokojujencu? Če upoštevamo statistični podatek, da je v letu 2008 umrlo 18.308 oseb, in če predpostavimo, da je bilo med njimi 10.000 upokojujencev, je z njimi vred neznano kam izpuhtelo kar 3 milijarde evrov ali približno tretjina državnega proračuna!

Zato predlagam vladi, da dosedanji pokojninski sistem ukine in namesto tega uzakoni obvezno varčevanje v znesku dosedanjega prispevka. Stroškov za sistem tako ne bo več, njegovo vlogo bodo prevzele banke in zavarovalnice, ki bodo z dobro naložbeno politiko tudi kaj zaslužile in državi prinesle nove davke.

Posledice takšnega sistema bi bile naslednje:

1. zaradi zgodnje upokojitve bi več mladih dobilo zaposlitev,
2. zaposleni bi se upokojili po 35 letih delovne dobe in bi zdravi uživali starost,
3. s privarčevano glavnico bi lahko rešili stanovanjski problem mladih za večno,

4. izračun pokojnine bi bil jasen in predvidljiv, predvsem pa neodvisen od vlade.

A ravno četrta točka je tista, ki politiki (predvsem Desusu) ne more biti po godu, saj bi s tem postale pokojnine jasne in urejene in nihče več ne bi mogel pred volitvami obljubljeni 1.000 EURO najnižje pokojnine ali s to občutljivo populacijo kakor koli drugače manipulirati. Zato lahko pričakujemo le, da se bo sistem, ki bi se moral sam vzdrževati, začel zadolževati, vlada pa bo začela v obliki davkov pobirati vsem, ki še kaj imajo, da bo lahko ohranila trenutni pokojninski sistem (z nekaj kozmetičnimi popravki). Nihče pa se očitno ne zaveda, da bo zvišanje starostne meje za upokojitev in bonitete za delo po tej starosti še dodatno skrčilo že tako ozek izbor kvalitetnih delovnih mest za mlade.

Ko poslušam nekatere predstavnike oblasti, se nikakor ne morem znebiti občutka, da je njihov cilj čim krajši čas med upokojitvijo in pogrebom, zares optimalno pa bi bilo, če bi ljudje umrli kar na svoj zadnji delovni dan.

Igor Jurišič (prispevek poslal: Mitja Guček)

BARN ...Om Djur

**Inne i grisen finns det korvar och skinkor.
Och i rumpan på den sitter syltan och väntar
på att bli uppäten.
LARS 6 ÅR**

**Kvinnodjur är duktigare än männen. De gör
mjölk och ungar. Och så kan de både värpa
och ryta. KATJA 6 ÅR**

**En del kor är svarta. De är invandrare.
KARIN 5 ÅR**

...Om yrken

**Bonden är en väldigt lycklig man,
först och Främst för att han har
traktor, men också för att han slipper
jobba. HÅKAN 7 ÅR**

**Bönder är liksom en egen ras, precis
som rörmokare och föräldrar.
ANDERS 8 ÅR**

...Om kroppar

**Skillnaden på tankroppar och manskroppar
är att Tankroppar har flera hemliga rum i
bägge ändrar.
MIKAEL 6 ÅR**

**Kvinnor har kurvor, medan män har portfölj.
BJÖRN 7 ÅR**

**Kvinnor består av äggstockar och så tänker
de mer. SIRI 6 ÅR**

**Männen har fler frandelar på kroppen.
JULIE 6 ÅR**

**Mannen slutar aldrig att göra celler, men
han kommer i en sorts ålder han också. Den
kallas panikåldern.**

**Honan heter gris och hanen heter svin.
Ungarna heter kelgrisar.
SOFIE 5 ÅR**

**Mamman heter höna, pappan hane, ungarna
killingar och barnbarnen heter ägg.
STEFAN 6 ÅR**

**Hönor som får gå var de vill lägger finare
ägg eftersom de slipper ha hönsnät runt
huvudet. HANS 6 ÅR**

**En gynekolog är en som inte vet så
mycket om halsen på folk.
ERLAND 6 ÅR**

**Kungen heter Carl Gustav den tredje i
fjärde, hans familj heter Victoria,
Madelena och Adam och Eva.
MARCUS 7 ÅR**

STINA 9 ÅR

**En kropp är något som tar slut i skorna.
ALLAN 5 ÅR**

**Om man öppnar ögonen och det är alldeles
svart, då är man medvetlös.
HILDA 7 ÅR**

**Nästan alla människor har en hjärna. De
som är lite dumma har en hönshjärna.
JOHAN 5 ÅR**

**Det finns många sorters hud. Förhud är till
exempel huden som man har fram till medan
bakhuden är huden som man har på baken.
THERESE 6 ÅR**

...Om far- mor & svärföräldrar

En mormor är en som hela släkten har kommit ut genom. Då är det väl inte så konstigt att hon är lite sladdrig i skinnet.
KRISTINA 7 ÅR

En mormor är en tant med godispåsar i fickorna.
ANDRÉ 5 ÅR

Farmor tycker inte om att sola topless. Det är för att hennes toppar har blivit lösaktiga.

STINA 6 ÅR

En svärmor är straffet man får när man gifter sig med någon man inte känner.
PÅL 7 ÅR

Morfar är så gammal att han inte längre kommer ihåg varför han tycker om kvinnor.
TORE 7 Å

PERONOSPORA Žena na lestvi obira grozdje z brajde, mož pa ji spodaj gleda pod krilo in si ogleduje njeno muco. Nato pa čez nekaj časa vinogradniško poznavalsko reče: »Ej žena! Izgleda, da imaš peronosporo.« Žena se pa samo obrne in mu odgovori: »Se čudiš, saj si letos samo enkrat šprical!«

Na kmetiji...

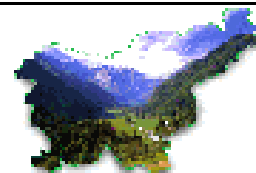
RTV Slovenija je snemala oddajo za otroke z naslovom Dan na kmetiji. Pripravila je kamere in kmet je zaceł pripovedovati: "Ja, tkule je tu. Jest zjutraj ustanem, spijem en štamperle šnopsa in grem u štaló.

"Stop, stop!" zavpije režiser. "Gospod kmet, to je oddaja za otroke in tukaj ne morete opletati z alkoholom, zato raje recite kako drugace, na primer, da ste prebrali kakšno knjigo."

Kamere so spet stekle in kmet je zaceł: "No, tkule je tu na kmetiji. Jest zjutri ustanem pa eno takratko knjigo preberem, pol grem pa u štaló. Tm zrihtam živino, ji vse popucam, pol pa vmes še eno al pa dve kratki knjigi preberem. Potem grem in se fajn najem in potem še eno bolj debelo, ampak vseeno nekoliko lažjo knjigo dol spustim, se pravi preberem, popoldne greva s Francom v gozd in tam vsak po dve knjigi, vcasih pa tudi po tri prebereva. Saj veste, kaku je to, težko delo in clovek se mora malo sprostiti. No, potem pa pride vecer, ko se nama pridruži se Sreco in gremo skupaj v knjižnico, kjer beremo in beremo, da se kar iskre delajo, in to toliko casa, dokler nas knjižnicarka ne vrže ven.

Potem gremo domu ali pa k Srecu, ki ima tiskarno kar doma. "Taku smo mi trije ob štirih zjutraj že fajn, fajn nacistani.

Slovensk historia eller Europas bäst bevarade hemlighet

Forts. av del 1 från www.slovenienhistoria.se som utgår från legenden om Kung Matjaž och handlar om Karantanien, dess statsskick, kultur och symboler samt kristianiseringen.

Sammanställt av Vesna Jakse

När hertig Valdungus fick kännedom om upproret hos större delen av adeln och dödandet av kristna, skyndade han sig att hindra vidare ont med en armé på 12 000 kristna soldater och gav sig med dem av från staden Julija, som Aventinus kallar för Beljak (Villach) i Koroška/Kärnten. På vägen anslöt sig ytterligare ca 900 beväpnade män. Halvvägs mot Sisek ökade arméns storlek ännu mer till 18 000 man. Upprorsmakaren Avrelj/Aurelius, som hade 4000 man, besegrades och vid framkomsten till Sisek togs hertigen emot med glädje. Aurelius var tillfångatagen, men hans upprorsvän Drochus anlidade några mördare att ta livet ur hertigen. De beblandade sig med folkmängden i Sisek, med mordvapnet gömt under kläderna. Av misstag tog de med sitt svärd livet av mannen närmast hertigen, i tron att det var han, och flydde sedan. Men de fångades in och sedan bad de för sina liv och ville bli kristna. Den gode hertigen benådade dem och fick veta vem som hade anlitat dem.

Savicas vattenfall - symbol för slovenernas kristianisering. Det var där hjälten Črtomir (se nedan) döptes.

Med sin starka armé begav han sig mot floden Kolpa (se [del 4](#)) där Droh/Drochus hade upprättat sitt läger, där idag staden Metlika står. Där besegrades han av hertigen. I Beljak/Villach ställdes de tillfångatagna förrädarna inför krigsrätt. De straffades hårt genom att man skar av dem kroppsdelar en efter en på ett så bestialiskt sätt att andra fiender till den kristna tron skulle avstyras att göra uppror mot sina hertigar.

Under de följande åren såg hertig Valdung till att utrota den hedniska tron med hjälp av undervisning i den kristna tron samt skickade hos biskopen Virgilij efter nya predikanter och lärare. Det kom sex präster som han såg till att skydda mot alla kristendomens fiender. När han bad biskop Virgilij att komma på besök i egen hög person, så gjorde han det denna gång till skillnad från när hertigens far hade bett biskopen om samma sak. Nu reste biskop Virgilij genom Krain och Koroška/Kärnten och ingöt mod hos de kristna, som tog emot honom som vore han en ängel och med stor glädje (ur Valvasors "The Glory of the Duchy of Carniola").

En slovensk legend från denna tid utgörs av hjälten Črtomirs kamp mot kristianiseringen. France Prešeren (se [del 5](#)) beskriver legenden i sin historisk-episka dikt *Krst pri Savici* (Dopet vid Savica), som han tillägnade minnet av sin vän, Matija Čop (se [del 5](#)).

I denna beskrivs förhållandena innan det avgörande slaget - den hopplösa situationen omringade av fienden, Črtomirs tal och den meningslösa kampen.

Ivan Zajec: relief där Črtomir och Bogomila tar avsked av varandra

Sedan lugnar situationen ner sig och följderna av kampen beskrivs.

Črtomirs budskap är *"Bättre att dö för frihet än att överleva och bli slav"*. I sista delen beskrivs Črtomirs dop under Savicas vattenfall (se ovan).

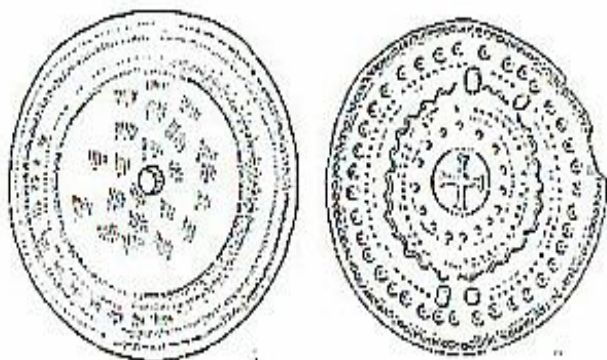
Huvudpersonerna här är Črtomir och hans älskade Bogomila.

Črtomir ämnade begå självmord, men tanken på Bogomila får honom att ändra sig. Det förälskade paret möts igen - hon är redan kristen och råder honom därför att döpa sig för att göra slut på de blodiga striderna. Črtomir följer hennes råd, låter döpa sig och ger sig sedan av till klostret i Oglej/- Aquilea - han avsäger sig den jordiska kärleken, blir munk och t.o.m. missionär bland sitt eget folk.

Kristendomen infördes på det inhemska språket. Viktiga tros- och bönetexter översattes till slovenska, så som apostlatron, fader vår, m.m. De hedniska riterna angreps inte med våld utan fick istället ett kristet innehåll (se [del 12](#)).

Korta bönesånger uppstod - Kyrie eleison (kirielejson) - äldsta slovenska formen av kyrkosång. Den utgick ifrån tacksamhetsuttryck gentemot den hedniske guden. Strukturen behölls efter kristianiseringen - litanior med växelsång mellan präst och församling. Den första och äldsta var kröningskirielejson där de "tackar Gud och skaparen för att vi och vårt land har fått en hertig efter eget tycke".

I Köttlachkulturen dyker inte symbolen med punkten i cirkeln (se förra numret av Slovensko Glasilo) upp längre. Ett exempel har hittats endast i Aquileia (Oglej), där den forna latinska kristna traditionen bevarades mest.

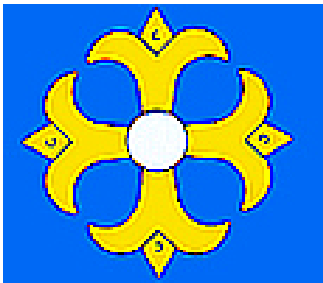

Dekorative broscher från Aquileia (Oglej) i naturen och landskapet, i bönen och

Friuli, 800-/900-talet e.Kr. - en brosch har fortfarande symbolen med cirkeln och punkten som på den andra har ersatts med ett kors.

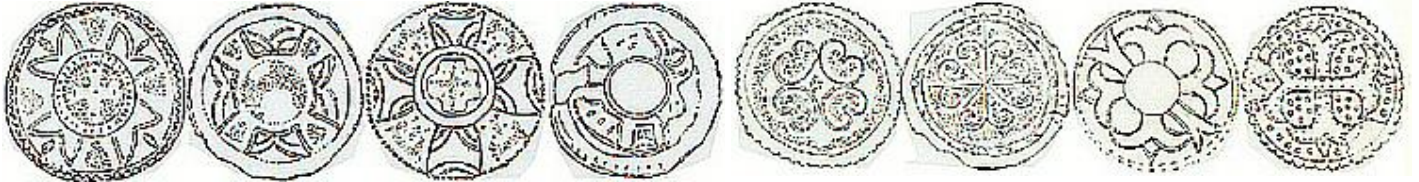
Dekorative broscher från Aquileia (Oglej) i Friuli, 800-/900-talet e.Kr. - en brosch har fortfarande symbolen med cirkeln och punkten som på den andra har ersatts med ett kors.

Inom Köttlachkulturens område ersattes punkten i centrum i en mängd broscher av ett kors och flera andra symboler, som bättre överensstämde med slovenernas tankesätt och sentimentalare religiösa upplevelse, där de fann Gud i sången.

Karantanienkorset var en andlig symbol från Köttlach (Kotle)-kulturen i Karantanien från det 8:e till det 11:e århundrandet e.Kr. Det har skaft i form av stiliserade blommor, som föreställer frälsning, och en cirkel i mitten, som föreställer det heliga nattvardsbrödet (hostian).

Broscher som skildrar olika former av det karantanska blomsterkorset, som funnits på följande platser (från vänster till höger): Köttlach (Österrike), Kranj (Slovenien), Krungl (Österrike), Bled - Pristava (Slovenien), Köttlach (Österrike), okänt, Mengeš (Slovenien), Gradenberg (Österrike).

I de många gravarna från Köttlachkulturens period har man funnit mest små ting som örhängen och broscher. Många av dem har sitt ursprung i 800-talet - i Köttlachkulturens början, dvs. de årtionden som följde efter kristianiseringen av karantanerna. Några av bilderna som fanns på tingen föreställde korset, livsträdet, liljan, duvan, pantern, Agnus Dei (Guds lamm), rosetten, tuppen, örnen osv. Dessa är tidiga kristna symboler som hittats över hela Medelhavsområdet och Europa, men i Karantanien har de en särskilt säregen design, som reflekterar just den känsla och den andliga världen som rådde inom slovenskt område. Exempelvis så finns det många varianter av en viss figur och många bilder är omgivna av ornament inte bara i förskönande syfte utan som har en symbolisk betydelse. Cirkeln t.ex. betyder evigheten, då den inte har någon början eller något slut.

Den långt utvecklade kristna andligheten visar att det bland de nyss kristianiserade karantanerna måste ha befunnit sig kristna sedan romersk tid och att det efter att karantanerna hade kristianiserats med deras hjälp blommade upp en djup och rik andlighet bland folket. Andlighetens centrum låg i Aquileia (Oglej), som redan under romarriket var kyrkans centrum för hela Noricum (Karantaniens föregångare, se [del 8](#)). Denna romerska stad förstördes år 452 av Attila, Hunnernas konung (se [del 8](#)), men patriarken från Aquileia och dess rika kristna andliga tradition fortsatte att existera genom hela Medeltiden.

Den intensivaste koncentrationen av fynd som hör till Köttlachkulturen finner man i centrala Kärnten och i norra Krain (Kranjska, Carniola). Detta förmodligen inte bara för att det där var den politiska maktens centrum, utan där fanns och finns fortfarande en mycket vacker natur: utsikt över höga berg, stillsamma sjöar, gröna slätter och kullar, som bidrog till de andliga upplevelserna. I Bled t.ex. finns, på grund av den vackra omgivningen, flera gamla gravplatser (Bled - Grad, Bled - Pristava, Bled - Žale).

fortsättning följer

Malmö, 1977; Babice, Göteborg
SSK Ljubljana, 2007; Vadstena 2004;
Planika, 1987

Spomini, spomini - arhiv

Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza / Slovenska riksförbundet i Sverige

Box 237, 261 23 LANDSKRONA Telefax: 0457-771 85 / 031-52 82 96

Predsednik/Ordför: Ciril M Stopar, Tajnik/Sekr: Marjana Ratajc

NASLOVI - ADRESSER

KK SLOVENIJA
c/o Rudolf Uršič
Norregata 9, 633 46 Eskilstuna
Preds.: Rudolf Uršič, 016-14 45 49

IVAN CANKAR
N Långgatan 93
330 30 Smålandsstenar
Preds.: Branko Jenko, 0371-303 15

SD SIMON GREGORČIČ
Scheelegatan 7
731 32 Köping
Preds.: Alojz Macuh, 0221-185 44

KD SLOVENIJA
Vallmovägen 10
293 34 Olofström
Preds.: Ciril M. Stopar, 0457-771 85

SLOVENSKI DOM
Parkgatan 14
411 38 Göteborg
Jože Zupančič, 031-98 19 37

SLOV./ŠVEDSKO DRUŠTVO
Darko Berginc; Kadettg 30 D
254 55 Helsingborg
Blagajnik: 042-156 188

SLOVENSKA AMBASADA
Styrmansgatan 4
114 54 Stockholm
08-545 65 885/6 Fax 08 662 92 74,
e-pošta: vst@gov.si

SKD FRANCE PREŠEREN
Box 5271
402 25 Göteborg
Lado Lomšek, 031-46 26 87 SKD

PLANIKA
V:a Hindbyvägen 1
214 58 Malmö
Ivanka Franceus, 040-49 43 85

DRUŠTVO ARENA
Brantaforsv 10
372 50 Kallinge
Tel.: 0457-20840/ 103 80

SLOV. DRUŠTVO STHLM
BOX 832
101 36 Stockholm
Stefan Udovic, st.erix@bredband.net

PEVSKO DRUŠTVO ORFEUM c/o
Bencek-Budja, Hantverkarg 50
261 52 Landskrona
A. Budja, 0418-269

26 SLOVENSKA KATOL. MISIJA
Parkgatan 14
411 38 Göteborg
Zvone Podvinski, 031711 54 21

VELEPOSLANIŠTVO
KRALJEVINE ŠVEDSKE
Ajdovščina 4/8
SI - 1000 Ljubljana,
Slovenija (+386) 01-300 02 70

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE!

GLAD PÅSKI! redakcija / redaktionen

